

68. Perjantaina 3 päivänä kesäkuuta 1988

kello 13

Päiväjärjestys	kevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä	Siv. 1806
Ilmoituksia	Hallituksen esitys n:o 38 Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 9 Suuren valiokunnan mietintö n:o 71	Siv.
Ainoa käsittely:	5) Ehdotus laiksi oikeudesta luovuttaa valtion maaomaisuutta ja tuloatuottavia oikeuksia annetun lain muuttamisesta ..	,,
1) Kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1986	Hallituksen esitys n:o 17 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25 Suuren valiokunnan mietintö n:o 72	1791
Mainittu kertomus (K n:o 8/1987 vp.) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3 Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 8	6) Ehdotus laiksi Valtion tietokone- keskuksesta	,,
Kolmas käsittely:	Hallituksen esitys n:o 23 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26 Suuren valiokunnan mietintö n:o 73	1792
2) Ehdotukset laeiksi työsopimuslain ja yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain muuttamisesta	7) Ehdotus laiksi Valtion painatuskes- kuksesta	,,
Hallituksen esitys n:o 19 Lakialoitteet n:ot 17, 97, 116 ja 132/1987 vp. Toivomusaloite n:o 1002/1987 vp. Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 3 Suuren valiokunnan mietintö n:o 65	Hallituksen esitys n:o 22 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 29 Suuren valiokunnan mietintö n:o 74	1807
Toinen käsittely:	8) Ehdotus laiksi Valtion ravitsemis- keskuksesta	1807
3) Ehdotukset laiksi kauppakaaren 10 luvun muuttamisesta, laiksi elinkeinon- harjoittajan oikeudesta myydä noutamat- ta jätetty esine ja laiksi merilain 215 §:n muuttamisesta	Hallituksen esitys n:o 31 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 30 Suuren valiokunnan mietintö n:o 75	1801
Hallituksen esitys n:o 1 Lakivaliokunnan mietintö n:o 8 Suuren valiokunnan mietintö n:o 70	9) Ehdotus laiksi ammatillisten oppi- laitosten rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	,,
4) Ehdotus laiksi Sveitsin kanssa teh- dyn sveitsiläisten juustojen tuontia kos-	Hallituksen esitys n:o 33 Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 7 Suuren valiokunnan mietintö n:o 76	1808

	Siv.		Siv.
Hallituksen esitys n:o 21		18) Ed. Stenius-Kaukosen ym. laki-	
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 9		aloite n:o 56 laiksi asumistukien ylimää-	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 77		raaisesta tarkistamisesta	1830
11) Ehdotus laiksi sairausvakuutuslain		19) Hallituksen esitys n:o 69 laiksi	
54 §:n muuttamisesta	1808	aluepolitiikasta	„
Hallituksen esitys n:o 63		20) Hallituksen esitys n:o 71 laiksi val-	
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 10		tioneuvoston oikeudesta luovuttaa toisen	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 78		omaksi valtion omistamia kivennäislöy-	
		döksiä sekä niiden hyväksikäyttöä varten	
		tarvittavia maa-alueita annetun lain 1 §:n	
		muuttamisesta	1836
Ainoa käsittely:		21) Hallituksen esitys n:o 73 laiksi	
12) Ehdotus lisäyksistä ja muutoksista		työntekijäin eläkelain 1 ja 7 §:n muutta-	
vuoden 1988 tulo- ja menoarvioon	1809	misesta sekä eräiksi siihen liittyviksi	
Hallituksen esitys n:o 43		laeiksi	„
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28		22) Hallituksen esitys n:o 74 laiksi	
13) Ehdotus vuoden 1987 kansainväli-		maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n	
sen sokerisopimuksen eräiden määräys-		muuttamisesta	„
ten hyväksymisestä	1826	23) Puhemiesneuvoston ehdotus val-	
Hallituksen esitys n:o 42		tiontilintarkastajain johtosäännön muut-	
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 10		tamisesta	„
14) Ehdotus eduskunnan työjärjestyk-			
sen 10 §:n muuttamisesta	„	Pöydällepanoa varten esi-	
Ed. Rinteen aloite		tellään:	
Puhemiesneuvoston lausunto			
		24) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö	
Ensimmäinen käsittely:		n:o 12 sen johdosta, että eduskunnan tie-	
15) Ehdotus laiksi Euroopan vapaa-		toon on saatettu asetus Romanian kans-	
kauppaliiton perustamista koskevan kon-		sa tehdyn pitkäaikaisen kauppasopimuk-	
vention eräiden muutosten hyväksymi-		sen 12 artiklan soveltamisesta (A n:o	
sestä	„	6)	„
Hallituksen esitys n:o 57		25) Valtiovarainvaliokunnan mietintö	
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 11		n:o 31 hallituksen esityksen johdosta	
16) Ehdotus laiksi kuulovammaisten		laiksi valtioneuvoston oikeudesta	
ja näkövammaisten sekä liikuntavam-		tarkastaa eräitä valtion tukitoimia (HE	
maisten kouluista annetun lain 17 §:n		n:o 34)	„
muuttamisesta	1827	26) Valtiovarainvaliokunnan mietintö	
Hallituksen esitys n:o 59		n:o 33 sen johdosta, että eduskunnan tie-	
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8		toon on saatettu valtioneuvoston päätös	
		tupakkatuotteista suoritettavasta lisä-	
		verosta (VNP n:o 7)	„
		27) Valtiovarainvaliokunnan mietintö	
		n:o 34 sen johdosta, että eduskunnan tie-	
		toon on saatettu valtioneuvoston päätös	
		raakasokerin tullista (VNP n:o 8)	„
		28) Laki- ja talousvaliokunnan mietin-	
		tö n:o 7 hallituksen esityksestä laiksi va-	
		paakuntakokeilusta (HE n:o 54)	1837
		29) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 9	
		hallituksen esityksen johdosta laeiksi pe-	
		ruskoululain 57 §:n ja lukiolain 31 §:n	
		muuttamisesta ja hallituksen esityksen	

johdosta laeiksi peruskoululain 56 a §:n ja lukiolain 30 a §:n muuttamisesta (HE n:o 8 ja 70) 1837
 30) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10 hallituksen esityksen johdosta laiksi Eläinlääketieteellisestä korkeakoulusta (HE n:o 60) ,,

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies
 Hetemäki-Olander.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Aaltonen, E. Aho, Alaranta, Andersson, Björkstrand, Gustafsson, Haavisto, Jokinen, Järvenpää, Järvisalo-Kanerva, Kalliomäki, Kauppinen, Kemppainen, Kortessalmi, Kuuskoski-Vikström, Löyttyjärvi, Metsämäki, Miettinen, Moilanen, Nordman, Nyby, Pelttari, Puhakka, Pulliainen, Puolanne, Puska, Rauramo, Renlund, Saarinen, Salolainen, Suominen, Särkijärvi, Tenhiälä, Wasz-Höckert, Vennamo ja Vähäkangas.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden takia edustajat Järvisalo-Kanerva ja Moilanen, virkatehtävien vuoksi edustajat Suominen ja Vennamo sekä yksityisasioiden takia edustajat Aaltonen, Alaranta, Andersson, Björkstrand, Gustafsson, Haavisto, Kalliomäki, Kemppainen, Löyttyjärvi, Miettinen, Nordman, Nyby, Pelttari, Rauramo, Renlund, Saarinen, Särkijärvi, Tenhiälä ja Vähäkangas.

Uusia hallituksen esityksiä

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella viime toukokuun 27 päivästä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:o 64—66 ja 72, jotka nyt on edustajille jaettu.

Siv. Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuna, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:o 267, 268, 277, 294, 300 ja 302. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1986

Esitellään perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3 ja ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 8 ja otetaan ainoaan käsittelyyn niissä valmistelevasti käsitelty yllämainittu kertomus/1987 vp.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsitteilyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3 ja suhteita ulkovaltoihin koskevalta osalta ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 8. Keskustelu asiasta kummassakin mietinnössä valmistelevasti käsitellyltä osalta julistettiin päättyneeksi viime toukokuun 31 päivänä pidesäntä toisessa täysistunnossa.

Ensin on päätettävä kertomuksesta perustuslakivaliokunnan mietinnössä valmistelevasti käsitellyltä osalta.

Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Tennilän kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Kun kansalaisten perusturvan takaamiseksi tarvittavat toimenpiteet ovat kertomusvuonna olleet täysin riittämättömiä, eduskunta edellyttää, että hallitus aloittaa 3 000 markan kuukausitulon takaavan yhtenäisen perusturvajärjestelmän luomisen vuoden 1989 budjetin yhteydessä tekemällä vähimmäisetuuksiin sellaiset tasokorotukset, että ne nousevat vähintään täyden kansaneläkkeen tasolle, ja vapauttamalla vähimmäisetuudet kokonaan veroista korottamalla kunnallisverotuksen perusvähennystä."

Ed. Tennilä on ed. Laineen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Kertomusvuonna valtionyhtiöiden osalta harjoitetun politiikan johdosta eduskunta edellyttää hallituksen varaavan valtion vuoden 1989 tulo- ja menoarvioon riittävät määrärahat valtionyhtiöiden osakepääomien korotuksiin valtionyhtiöiden toiminnan kehittämiseksi, laajentami-

seksi ja ulottamiseksi myös uusille aloille. Valtionyhtiöiden tulee toiminnassaan ottaa huomioon myös aluepoliittiset ja työllisyysnäkökohdat sekä henkilöstön aseman parantaminen. Myös näistä syistä eduskunta torjuu suunnitelmat valtionyhtiöiden viemisestä pörssiin."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Mietinnön ponsi hyväksytään.

Ensimmäinen varapuhemies: Nyt on äänestettävä perustelulausumachdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Stenius-Kaukosen ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Stenius-Kaukosen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 50 ei-ääntä; poissa 38. (Koneään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Tennilän ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Tennilän ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 137 jaa- ja 16 ei-ääntä; poissa 46. (Koneään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Ensimmäinen varapuhemies: Tämän jälkeen on päätettävä kertomuksesta ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä valmistelevasti käsitellyltä osalta.

Keskustelussa on ed. Wahlström ed. Laineen kannattamana ehdottanut mietintöön liitetyn vastalauseen mukaisesti, että perusteluista poistettaisiin otsikon "Euroopan neuvosto" alla olevat kaksi viimeistä kappaletta.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Mietinnön ponsi hyväksytään.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi on äänestettävä ed. Wahlströmin ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Wahlströmin ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 143 jaa- ja 15 ei-ääntä; poissa 41. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotukset laeiksi työsopimuslain ja yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain muuttamisesta

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävät hallituksen esitys n:o 19 sekä lakialoitteet n:ot 17, 97, 116 ja 132/1987 vp., joita on valmistelevasti käsitelty sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 3 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 65, esitellään kolmanteen käsittelyyn sekä ainoaan käsittelyyn samassa yhteydessä käsitelty toivomusaloite n:o 1002/1987 vp.

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Laaksonen: Arvoisa rouva puhemies! Eduskunnassa on nyt kolmannessa käsittelyssä hallituksen esitys 19 laiksi työsopimuslain ja yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain muuttamisesta. Lain sisältö tuli hyväksyttyä toisessa käsittelyssä, mutta haluan vielä tässä yhteydessä puuttua nyt hyväksyttyyn lainsäädäntöön.

Ensiksikin kysymys on vain vähäisistä muutoksista, joista osa on oikeansuuntaisia, mutta osittain on kyse jopa uudenlaisesta työläinsäädännön tulkinnasta, joka saattaa käytännössä heikentää vallitsevaa käytäntöä. Lain valmistelu oli hyvin sekavaa, aikataulut ajoivat ohi lain sisällön. Eduskunnan arvovallan kannalta ei ole hyväksi se, että hallituspuolueilla ei ollut riittä-

västi poliittista rohkeutta muuttaa hallituksen esityksen erilaisia tulkintoja herättäviä kohtia.

Eduskuntaa on osin oikeutetusti arvosteltu siitä, että se säätää sisällöltään keuhkoa ja hyvin tulkinnanvaraista lainsäädäntöä. Näin on käynyt tässä laissa. Ministerit Puhakka ja Kanerva antavat jatkuvasti erilaisia tulkintoja, ja lain sisällön ristiriitaisuuksista kertovat myös hyvin paljon valiokunnan mietintöön liitetyt useat vastalauseet ja täällä aikaisemmin sosiaalivaliokunnan jäsenten antamat kuvaukset asiantuntijoiden erilaisista tulkinnoista. Tilannetta kuvaa myös se, että edustajien pöydille on jaettu yhteensä 12 erilaista perustelulausumaa, joilla koetetaan selittää lain sisältöä tai antaa sille erityistä painoarvoa. Hyvinä lainsäädäntönä ei voi pitää sellaisia lakeja, joiden tulkinta osittain siirretään myös oikeuslaitoksen tehtäväksi, kuten nyt on käynyt.

Rouva puhemies! Hetki sitten eduskunta hyväksyi valtiovarainvaliokunnan mietinnön n:o 15 valtiovarain hoidosta ja tilasta sekä valtioneuvoston lausunnosta vuodelta 1986. Lainaan lyhyesti eduskunnan hyväksymästä mietinnöstä seuraavan kohdan. Se koskee oikeusministeriön hallinnonalaan ja laintarkastuskuntaa: "Valiokunnan mielestä ensisijaisesti on lähdettävä siitä, että laintarkastuskunta säilytetään." — Tilintarkastajat olivat ehdottaneet laintarkastuskunnan lakkauttamista. — "Lainvalmistelulla on keskeinen vaikutus lainsäädännön tasoon. Laintarkastuskunnalla voi olla merkittävä osa lainsäädännön tason kohottajana. Tämä kuitenkin edellyttää, että laintarkastuskunnalta pyydettyjen lausuntojen määrää lisätään etenkin", korostan, "laajoista ja periaatteellisesti tärkeistä lainsäädäntöhankkeista. Lakiehdotuksia olisi voitava valmistella kiirehtimättä niin, että niistä voidaan pyytää laintarkastuskunnan lausuntoa ennen eduskuntakäsittelyä. Toisaalta valiokunnan mielestä laintarkastuskuntaa koskevia säännöksiä olisi harkittava muutettavaksi siten, että myös eduskunta tai sen valiokunta voisi pyytää hallituksen esityksestä laintarkastuskunnan lausunnon."

Nyt tämä lainsäädäntö ei ole käynyt laisinkaan laintarkastuskunnassa. Ja kun toisaalta säädöksemme tällä hetkellä ei mahdollista sitä, että eduskunta tässä vaiheessa voisi vielä palauttaa asian käsiteltäväksi ja tutkittavaksi, olemme todella siinä tilanteessa, että nyt tämä laki on joko hyväksyttävä tai hylättävä. Mutta korostan sitä, että tämän lain käsittelyn yhteydessä on tullut toimittua tavalla, joka ei var-

masti ole eduskunnan arvovallan mukaista. Nyt puheena olevat lait on siis todella hyväksyttävä ja eduskunta voi vain joko hyväksyä tai hylätä hallituksen esitykset.

Edellä oleva lainaus eduskunnan päätöksestä antaa aiheen todeta, että hallituksen tulee huolellisemmin valmistella lakiesityksiä ja käyttää laintarkastuskuntaa paremmin hyödyksi ja toisaalta hallituksen olisi kiireesti eduskunnan toivomuksen mukaan annettava esitys laintarkastuskunnan muutoksesta siten, että eduskunnan valiokunta tai eduskunta voi palauttaa hallituksen esityksen laintarkastuskuntaan havaittuaan hallituksen esityksessä siinä määrin ristiriitoja ja tulkinnanvaraisuutta kuin on nyt esimerkiksi tässä käsiteltävänä olevassa lakipaketissa.

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! Lain sisältö jää hyvin tulkinnanvaraiseksi, kuten 39 a §, jossa työnantaja voi muuttaa työsuhteen yksipuolisesti osa-aikaiseksi. Tämän johdosta ehdotan perustelussa lausuttavaksi seuraavaa: "Työsopimuslakiin jää mahdollisuus työnantajalle yksipuolisesti muuttaa kokoaikainen työsuhteesta osa-aikaiseksi. Eduskunta toteaa työttömän, joka ottaa osa-aikatyön vastaan, saavan silti työttömyysturvan päivärahan osittaisena, kun sen sijaan kokoaikatyötä tekevä, jonka työnantaja siirtää yksipuolisesti osa-aikaiseksi, ei saa vastaavaa osittaista korvausta, ja edellyttää hallituksen pikaisesti selvittävän mahdollisuuden poistaa tämän eriarvoisuuden korjaamalla työttömyysturvaetuksien saantiehtoja ja tuovan sitä koskevan lakiesityksen eduskuntaan."

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Nyt kolmannessa käsittelyssä olevat työelämän uudistukseen liittyvät lakiesitykset ovat osa kokonaisuudesta. Viime talvena täällä hyväksyttiin pienten lasten vanhempien yksilöllistä työaikaa koskeva laki sekä työturvallisuuslain ja työsuojelun valvonnasta annetun lain muutokset. Noita esityksiä kristillinen liitto kannatti ja piti erityisen arvokkaana yksilöllistä työaikaa koskevaa uudistusta lasten ja perheiden asemaa parantavana toimenpiteenä. Nyt käsiteltävänä oleva työsuojelulain muutos saa myös tukemme. Sen sijaan yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain muutosesitys on, kuten täällä monesta suusta on selkeästi julkituotu, niin epäonnistunut ja puutteellinen sekä sisällöltään ristiriitainen, että sitä emme voi olla hyväksymässä.

Korostan, että suhtautumisemme työelämän

uudistukseen on myönteinen, ja tuemme kaikkia työntekijän asemaa parantavia esityksiä. Parhaalla tahdollakaan ei yt-lain muutosesitystä voi pitää työntekijän edun mukaisena, puhumattakaan yritysten edusta. Ongelmat valitettavasti kasvavat. Tämä lainmuutos heijastuu kauas tulevaisuuteen. Siksi se olisi tullut valmistella paljon paremmin kuin on tapahtunut.

Arvoisa puhemies! Aiemmin esittämiini perusteluihin ja äsken mainitsemiini seikkoihin viitaten ehdotan, että hallituksen esitykseen sisältyvä toinen lakiehdotus hylätään. Toivon kuitenkin, että tältäkin osin työelämää jatkossa uudistetaan, mutta tapahtukoon se kuuluisaa kolmikantaperiaatetta noudattaen koko kansamme parhaaksi.

Sosiaalivaliokunta vieraili viime syksynä Itävallassa, Jugoslaviassa ja Saksan liittotasavallassa tutustumassa työelämän kysymyksiin. Matka opetti hyvin sen, miten asioita ei pidä järjestää. Puuttumatta muiden valtioiden sisäisiin asioihin totean, että työelämän harkitsemattomat uudistukset saattavat todella johtaa koko kansan kurjistumiseen. Tästä oli matkallemme esimerkki.

Länsi-Saksassa tuli erittäin hyvin esille se, mitkä toimenpiteet ovat tuloksellisia uudistuksissa. Sielläkään ei ole meidän yt-lakiesityksemme mukaisia ankarien rangaistusten uhalla määrättyjä neuvottelu-aikoja ja -menettelyjä. Sen sijaan Länsi-Saksassa on henkilöstön edustajien osallistumismahdollisuus yritysten hallintoon järjestetty jo 30—40 vuotta sitten. Vaikka tuo järjestelmä on suhteellisen kallis, on se kuitenkin osoittautunut varsin toimivaksi ja hyväksi.

Tässä yhteydessä onkin aiheellista kiirehtiä suomalaisia työmarkkinaosapuolia ja maamme hallitusta kolmikantaperiaatetta noudattaen luomaan järjestelmä varsinkin suuriin yrityksiin henkilöstöryhmien edustuksen saamiseksi yritysten hallintoon. Hallintoedustusta pidän paljon tärkeämpänä kuin yt-lain tapaista byrokrattista neuvottelumenettelyä ankarine sanktioineen. Luonnollisesti hallintoedustus on toteutettava joustavasti ja tietyt suomalaisen hyvän talousjärjestelmän peruseriaatteen huomiota ottaen. Pienet yritykset on jätettävä kaikkien tällaisten pakollisten järjestelmien ulkopuolelle. Niissä on pyrittävä yksinkertaisempaan yhteistyöhön asenteiden muutosten ja koulutuksen kautta.

Arvoisa puhemies! Kun on kuitenkin mahdollista, että eduskunnan enemmistö hyväksyy

myös yt-lain muutosesityksen, esitän lakien perusteluihin joitakin tarkentavia ja selventäviä lausumia.

Koska hallituksen esitys ja sosiaalivaliokunnan mietintö eivät sisällä mitään arvioita tai kannanottoja lakien yleisistä vaikutuksista, joita kuitenkin tulee olemaan, ehdotan, että eduskunta hyväksyy seuraavan lausuman: "Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa uudistuksen vaikutuksia kansantalouteen, työllisyyskehitykseen, erilaisten yritysten toimintaedellytysten kehittymiseen ja yrityksissä tapahtuvaan yhteistoimintaan sekä ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin kielteisten vaikutusten korjaamiseksi."

Toiseksi totean, että osa-aikatyötä tekevien määrän jatkuvasti kasvaessa, varsinkin matala-palkka-aloilla on tärkeää, että näiden henkilöiden asemaan kiinnitetään entistä vakaampaa huomiota. Sen tähden ehdotan, että eduskunta hyväksyy seuraavan lausuman: "Eduskunta edellyttää, että hallitus kiirehtii osa-aikatyötä tekevien henkilöiden sosiaaliturvan kehittämistä."

Sosiaalivaliokunnan mietinnössä ei ole selkeästi otettu kantaa koulutuksen kehittämisen periaatteisiin. Tämän johdosta ehdotan, että eduskunta selkeyttäisi asiaa hyväksymällä seuraavan lausuman: "Eduskunta edellyttää, että yhteiskunta edelleen vastaa kansalaisten ammatillisesta perus-, jatko-, täydennys- ja uudelleen-koulutuksesta siten, että yritysten koulutusvastuu rajoittuu niiden omista tarpeista lähtevään koulutukseen, jossa ne voivat tukeutua koko maan kattavaan ja joustavasti järjestettävissä olevaan työllisyys- ja ammattikurssitoimintaan."

Kun useiden eri asiantuntijoiden mukaan hallituksen esitykseen sisältyvä hyvityssäännös yt-lain 15 a §:ssä saattaa johtaa siihen, että samasta asiasta voidaan tuomita useaan seuraamukseen eikä sosiaalivaliokunta tähän yleisiä oikeuseriaatteita loukkaavaan seikkaan halunnut riittävän selkeästi puuttua, ehdotan, että eduskunta hyväksyy seuraavan lausuman: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla estetään irtisanomismenettelylain, työsopimuslain ja yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain mukaisten korvaus- ja hyvityssäännösten sisältämien seuraamusten kasaantuminen yleisesti hyväksytyjen oikeuseriaatteiden vastaisesti."

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Työelämää uudistettaessa rakennemuutoksen synnytt-

tämät vaikeudet ovat olleet keskeisesti esillä. Näitä ongelmia on lainsäädännöllä pyritty lieventämään työssä olevien kannalta. Tavoite työssä olevien aseman ja turvallisuuden parantamiseksi on ollut sinällään hyvä. Lainsäädäntö ei kuitenkaan yksin synnyttä yhtään uutta työpaikkaa, vaan työpaikat menevät, kun kannattavan toiminnan edellytykset loppuvat.

Oleellista siis on, miten taloutemme menestyy kansainvälistymisen ja yhdentymisen oloissa. Meillä tulee olla runsaasti elinvoimaista, kansainvälisestikin kilpailukykyistä yritystoimintaa. Tämän vuoksi itse rakennemuutoksenkin keskellä tulisi päähuomio kiinnittää siihen, miten yritysten kilpailukykyä ja kannattavuutta pidemmälläkin aikavälillä parannetaan. Yritystävällinen politiikka on erityisen tärkeä myös työtekijöiden kannalta juuri nyt rakennemuutostilanteessa, kun suurteollisuuden piirissä on menetetty runsaasti työpaikkoja. Kun työpaikkoja menetetään, niin uusia tulisi saada syntyvän tilalle joko samassa yrityksessä tai toisen yrityksen piirissä. Myönteistä on ollut se, että entistä useammin uusia pienyrityksiä on syntynyt työttömiksi jääneiden työtekijöiden toimesta.

Toisessa käsittelyssä hyväksyttiin lakeihin sisältyy parannuksia myös työtekijöiden kannalta. Tällaisena olemme nähneet työtekijöiden irtisanomisaikojen pidentämisen. Koulutuksen korostaminen on samoin merkittävää, kun tuotantoteknologiaa uudistetaan. Lakeihin sisältyy kuitenkin myös heikkouksia ja puutteita. Aiemmissa keskusteluissa täällä eduskunnassa samoin kuin sitä ennen valiokunnassa niihin on inttamiseen asti kiinnitetty huomiota, mutta itse lakitekstiin selvennyksiä ei saatu keskustan esityksistä huolimatta.

Keskeiseksi kiista-asiaksi on noussut kysymys kone- ja laitehankintoihin liittyvästä neuvotteluvollisuudesta. Tulkinnanvaraisuus ja vaikeaselkoisuus ovat olleet niin tämän lainkohdan kuin myös usean muun kohdan osalta keskusteluissa käytettyjä ilmauksia. Kone- ja laitehankintoja koskevasta kohdasta on todettu, että nykyinenkin laki edellyttää yhteistoimintaneuvotteluja. Tästä on kuitenkin jätetty kertomatta, että jatkossa tätä neuvotteluvollisuutta on huomattavasti vaikeutettu nykyisestäään, kun se sidotaan määräaikaan ja määrämuotoon.

Arvoisa puhemies! Ehdotankin mietinnön yksityiskohtaisiin perusteluihin väliotsikon ”Laki yhteistoiminnasta yrityksissä” jälkeen olevan 6 §:n kohdalle lisättäväksi uusi näin kuu-

luva kolmas kappale: ”Kone- ja laitehankintoja koskevan ns. yhteistoimintalain 6 §:n 2 kohdan osalta eduskunta katsoo, että säännöksen edellyttämä määräaikaan ja määrämuotoon sidottu neuvotteluvollisuus ei koske koneiden ja laitteiden hankintapäätöksiä; ne yritys voi tehdä ilman, että käydään yhteistoimintaneuvotteluja. Neuvottelut tulee käydä ennen investointipäätöksistä johtuvien henkilöstövaikutusten toteuttamista.”

Tämä perustelujen täsmennys vastaa sitä tulkintaa, mitä ministeri Kanerva samoin kuin muun muassa ed. Sasi ovat aiemmissa keskusteluissa edustaneet.

Samoin ehdotan perusteluihin väliotsikon ”Laki yhteistoiminnasta yrityksissä” jälkeen olevan 6 §:n kohdalle perustelutekstin ensimmäisen kappaleen sijasta lausuttavaksi: ”Yhteistoimintalain 6 §:n 1 kohdan mukaan kuuluvat yhteistoiminnan piiriin henkilöstön asemaan vaikuttavat olennaiset muutokset työtehtävissä, työmenetelmissä, töiden järjestelyissä ja siirrot tehtävistä toiseen. Yhteistoimintalain 6 §:n 1 kohdan sisältö määrittyy pitkälle 8 §:n 2 momentin pohjalta, joten säännöksiä on luettava verrattuna toisiinsa. Lakitekstin ja hallituksen esityksen perustelujen tulkinnanvaraisuudesta johtuen on tarpeen korostaa, että 6 §:n 1 kohdan tarkoittamissa asioissa on noudatettava määrämuotoista ja määräaikaan sidottua neuvottelumenettelyä vain henkilöstövaikutusten (osa-aikaistamiset, lomauttamiset ja irtisanomiset) osalta. Jollei henkilöstövaikutuksista ole kysymys, neuvotteluvollisuus on nykyisen lain mukainen.”

Tämän lainsäädännön yhteydessä on korostettu koulutuksen merkitystä. Me pidämme myös tätä asiaa hyvin tärkeänä ja sitä, että meillä on ammattitaitoinen, osaava henkilöstö. Varmasti se on kaikissa yrityksissä menestymisen kannalta olennainen voimavara niin nyt kuin ennen muuta tulevaisuudessa. Koulutusvelvollisuus ja koulutuskysymys sinällään on jäänyt tämänkin lainsäädännön yhteydessä jossain määrin epämääräiseksi nimenomaan niiltä osin, mikä osa koulutuksesta kuuluu työnantajille ja mikä yhteiskunnalle.

Tämän vuoksi ehdotan kolmantena perustelulausemana seuraavaa: ”Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin yhteiskunnan koulutusvelvollisuuden laajentamiseksi nykyisestäään työttömien ja työttömyysuhan alla olevien kohdalla, jotta yritykset saisivat palvelukseensa en-

tistä paremmin tarpeisiinsa sopivaa koulutettua työvoimaa, sekä että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla yhteiskunnan toimesta parannetaan vaikeuksissa olevien yritysten toimintamahdollisuuksia koulutusta lisäämällä.”

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Kannatan ensin ed. P. Leppäsen tekemää lausumaehdotusta ja ehdotan puolestani perusteluissa lausuttavaksi: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle pikaisesti esityksen työsuhteen jatkuvuuden turvaamisesta siten, että työsuhteen katkeamattomuuden periaate laittomissa irtisanomistapauksissa hyväksyttäisiin.”

Tämä lausuma suurin piirtein vastaa sanasta sanaan eduskunnan yksimielisesti lähes päivälleen kymmenen vuotta sitten ottamaa kantaa. Hallitus ei kuitenkaan ole lähtenyt viemään eteenpäin jatkuvuusperiaatteen toteuttamista, joka työntekijöiden työsuhteturvan kannalta olisi välttämätön. Toivon mukaan eduskunta on nyt valmis toistamaan kymmenen vuoden takaisen kantansa.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä haluaisin todeta, että keskustapuolueen esittämissä koulutusponseissa on tietysti hyvä, että koulutusta halutaan lisättäväksi. Näihin ponsiin liittyy se ongelma, että keskustapuolue haluaa myös yhteiskunnan maksettavaksi kaiken koulutuksen, jota työntekijöiden tarpeista lähtien annettaisiin. Meidän mielestämme työntekijöiden pitäisi itse osallistua näihin kustannuksiin. Toki olemme sitä mieltä, että koulutusvelvollisuus kuuluu pääasiassa yhteiskunnalle.

Ed. Koistinen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Väistön tekemiä lausumaehdotuksia.

Nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys laiksi työsopimuslain ja yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain muuttamisesta on saatu kolmanteen käsittelyyn. Itse työelämän uudistamiseen keskustapuolueessa on suhtauduttu myönteisesti. Se on mielestämme jatkuva prosessi, jota on jatkettava ja joka jatkuu koko ajan työelämän uudistamisessa. Ja tässä hallituksen esityksessä on monia myönteisiä pyrkimyksiä työelämän kehittämiseksi. Myönteistä on pyrkimys vastata työpaikoilla koettaviin rakennemuutoksen seurauksiin, hyvää on myös pyrkimys kehittää yritysten sisällä yhteistoimintaa työntekijöiden ja työntekijöitten välillä. Valitettavasti vain hallituksen hyvät tavoitteet jäävät pelkiksi pyrkimyksiksi. Tämä johtuu siitä,

että poliittisten erimielisyyksien vuoksi joudutaan säätämään lakeja, joiden tulkinta jää usein tuomioistuinten ratkaistavaksi.

Työntekijöitten kannalta hallituksen esitykseen sisältyy selviä parannuksia, kuten esimerkiksi pitkään työntekijöiden palveluksessa olleiden työntekijöitten irtisanomisaikojen pidentäminen. Mutta esityksessä on kuitenkin lukuisia heikkouksia ja puutteita sekä työntekijöiden että työntekijöitten näkökulmasta katsottuna. Näitä ovat useat tulkinnanvaraiset ja vaikeaselkoiset säännökset, jotka saattavat aiheuttaa tarpeettomasti ongelmia työpaikoilla ja johtaa jopa vuosia kestäviin oikeudenkäynteihin lakien oikean tulkinnan selvillä saamiseksi. Lakiehdotukset tuovat osittain myös turhaa byrokratiaa työelämään ja kangistavat sitä tarpeettomasti. Koska lakeja on sovellettava ja tulkittava työpaikoilla sekä ristiriitatilanteissa lopulta tuomioistuimissa, valiokunnan olisi mielestämme tullut tehdä varsinaiseen lakitekstiin ja sen perusteluihin tarpeellisia muutoksia ja selvennyksiä, jotta soveltajilla olisi selkeä kanta ongelma-kohtiin ja puutteisiin. Olemme sillä kannalla, että lainsäädännön tulee olla selkeää.

Koska näitä puutteita näissä lakiesityksissä ja niihin liittyvässä mietinnössä on, esitän lakien perusteluissa lausuttavaksi seuraavia lausumia.

Ehdotan, että mietinnön yleisperustelujen väliotsikon ”Liikkeen luovutus ja sulautuminen” jälkeen olevan perustelutekstin kahden viimeisen virkkeen sijasta lausuttaisiin: ”Yhteistoimintalaissa käytetyllä ilmaisulla ’sulautuminen’ tarkoitetaan sitä ajankohtaa, jolloin sulautuminen tulee voimaan. Osakeyhtiön ja osuuskunnan kohdalla sulautuminen tulee voimaan kaupparekisteriin tehtävällä merkinnällä. Avoimen yhtiön ja kommandiitti-yhtiön kohdalla sulautuminen tulee voimaan sulautumissopimuksessa mainitulla hetkellä taikka, jollei tällaista ole määrätty, sulautuminen tulee voimaan, kun omaisuus siirtyy vastaanottavalle yhtiölle.” — Tämä lausuma mielestämme selvittää sulautumiskohdan yleisperusteluissa. Ehdotus on jaettu edustajille varustettuna numerolla 2.

Edelleen ehdotan, että mietinnön yksityiskohtaisiin perusteluihin väliotsikon ”Työsopimuslaki” jälkeen olevan 37 a §:n kohdalle lisätäisiin uusi näin kuuluva viides kappale: ”Työsopimuslain 37 a §:n 1 momentin tulkintaa varten ja tarpeettomien oikeudenkäyntien välttämiseksi eduskunta toteaa, että tarkoitus ei ole ollut taloudellisten ja tuotannollisten irtisano-

misperusteiden kohdalla heikentää työntekijöiden irtisanomissuojaa nykyisestäään. Irtisanominen voi tapahtua vastaisuudessaakin nykyisen oikeuskäytännön periaatteiden mukaisesti ainoastaan erityisen painavasta syystä. Työlainsäädännössä uusilla ilmaisuilla 'vähäistä suuremman määrin' ja 'muutoin kuin tilapäisesti' ei ole tarkoitettu poikettavan olemassa olevasta oikeuskäytännöstä työntekijän vahingoksi." — Tämä on numeroitu 1) ehdotukseksi.

Arvoisa puhemies! Vielä kolmas lausumaehdotus. Ehdotan, että mietinnön yksityiskohdasten perustelujen väliotsikon "Laki yhteistoiminnasta yrityksissä" jälkeen olevan 7 b §:n kohdalla perustelutekstin sijasta lausuttaisiin: "Työvoimaviranomaisella on velvollisuus saatuaan tiedon neuvotteluesityksestä ryhtyä toimenpiteisiin sen selvittämiseksi, millaista koulutusta voidaan työntekijöille järjestää yhteiskunnan tuella tai kustannuksella. Työvoimaviranomaisella on velvollisuus informoida yrittäjää näistä mahdollisuuksista. Samalla työvoimaviranomaisen on ryhdyttävä toimenpiteisiin uusien työpaikkojen saamiseksi työntekijöille mahdollisen irtisanomisen varalta. Tavoitteena on, että neuvotteluesityksen tulua työvoimaviranomaisen tietoon on mahdollisuus synnyttää nykyistä parempi vuorovaikutussuhde työnantajan ja työvoimaviranomaisen välillä."

Ed. Hautala: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kankaanniemen kaikkia ehdotuksia, toisin sanoen hänen hylkäysehdoistaan ja perustelulausumaehdotuksistaan.

On erityisesti tässä yhteydessä muistutettava siitä, että nyt on eduskunta säätämässä lainsäädäntöä, jonka tulkinnasta ja sisällöstä sillä ei ole varmuutta. Eduskunta on monasti säätänyt heikosti valmisteltua lainsäädäntöä, mutta nyt se taitaa ensimmäisen kerran menetellä niin, että se jättää käsistään lainsäädäntöä, jonka sisällöstä sillä ei ole riidatonta selvyyttä. On aivan erikoista, että tulkinnasta kiistellään ja valiokunta ei ole kuitenkaan saanut tehdä lakiin sellaisia muutoksia, jotka riidattomasti esitykset määrittäisivät. Tuntuu myös siltä, että lainsäätäjät on unohtamassa, että kun pienille ja työvoimavaltaisille yrityksille lisätään entistä enemmän rasitteita, siitä joutuu ensimmäisenä kärsimään työntekijä. Kun on kysymys pienyrityksistä, niin puolustajia löytyy eduskunnan laidasta laitaan. Mutta tällä lainsäädännöllä erityisesti vaikutetaan pienyrity-

täjien toimintaan, josta työntekijäosapuoli joutuu kaikkein ikävimmällä tavalla kärsimään. Mielestäni eduskunta tekee nyt sellaisia päätöksiä, joilla on työllisyyteen huonoja vaikutuksia.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Ehdotan molempien lakiehdotusten hylkäämistä.

Samalla totean, että olen ed. Laaksosen kanssa osittain eri mieltä siitä, minkälaiset mahdollisuudet eduskunnalla tässä kolmannessa käsittelyssä on. Ed. Laaksosen on tietysti muodollisesti oikeassa siinä, että me voimme nyt joko hyväksyä tai hylätä nämä lakiesitykset. Mutta tosiasiallisesti hän on väärässä siinä, jos hän ajattelee, että hylkäämällä nämä lakiesitykset työelämää ei uudisteta. Kyllä meillä tosiasiallisesti ja poliittisesti on mahdollisuus myös antaa tämä laiskanlaksynä hallitukselle, jotta hallitus valmistelisi tämän asian kunnolla.

Haluan erityisesti korostaa, että tämä minun hylkäysesitykseni ei ole kannanotto työelämän uudistamisen tarvetta vastaan, vaan se on kannanotto sitä vastaan, että näin heikosti valmisteltuja lakiesityksiä ei tule tästä salista päästää eteenpäin. Erityisesti haluan korostaa sitä vaarallista askelta, joka otetaan, kun eduskunta tietoisesti jättää lainsäädännön puoliväliin, ei halua päättää siitä miten asiat ovat, vaan tekee tietoisesti päätöksen, että lainsäädäntövaltaa annetaan oikeuslaitokselle. Tämä on erittäin vaarallinen askel hyvin arveluttavalla tiellä. Me tiedämme, että anglosaksisissa maissa tällainen käytäntö on, että siellä korkein oikeus toimii käytännössä lainsäädäntöelimenä, mutta niinpä korkeimman oikeuden jäsenen myös valitaan demokraattisemmin kuin Suomessa tehdään. Mikäli menemme tällaiseen anglosaksiseen käytäntöön, niin oikeuslaitos pitää myös muuttaa sen kaltaiseksi, että sille voidaan antaa tosiasiallista lainsäädäntövaltaa.

Toisessa käsittelyssä esitin jo, että olen myös tämän lakiesityksen sisällöstä eri mieltä. Se ei ole tässä kuitenkaan minulla tämän hylkäysesityksen pääasiallinen syy.

Tuosta yt-laista haluaisin kuitenkin sanoa, että samalla kun vahvasti olen sitä mieltä, että yritysdemokratiaa maassa tulee lisätä, niin tässä laissa sotketaan kaksi asiaa. Tässä sotketaan päätöksenteon demokratisoituminen ja sen hidastaminen. Se, että päätöksentekoa hidastetaan, ei tee siitä yhtään sen demokraattisempaa.

Ed. Laaksanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Toteaisin ed. Soininvaaralle, että joistakin asioista olen täsmälleen samaa mieltä kuin hän oli. Mutta hänen pohdiskeluansa siitä, että olisin osittain väärässä tai osittain oikeassa, voisi kommentoida niin, että laiskanläksy hallitukselle hylkäämällä tämä esitys on myös tässä tilanteessa valitettavasti vain teoreettinen mahdollisuus, kun näyttää niin, että hallituspuolueitten edustajat eivät täällä eivätkä valiokunnissa ole ryhtyneet niihin tarvittaviin toimenpiteisiin, mitkä olisi pitänyt tehdä.

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Soininvaaralle huomautaisin siitä, että työlainsäädännön vahvuushan Suomessa on se, että se on joustava. Lähtökohdahan monesti on se, että palkansaaajien näkemys on toisentyypinen kun työnantajien näkemys mutta työpaikkakohtaisesti tai valtakunnallisten liittojen toimesta sovitaan siitä, millä tavoin kuhunkin yritykseen ja tapaukseen asioita sovelletaan.

Jokaisesta laista voidaan esittää erilaisia tulkintoja. Täällä käsitellyssä niitä on ollut. Minä voisin jokaisen pykälän osalta esittää toisenlaisia näkemyksiä miten tulkitisin. Sen takia on olemassa Suomessa oikeuslaitos, joka viime kädessä sitten näistä päättää. Mutta työlainsäädännön osalta nimenomaan ovat työmarkkinajärjestöt ja työneuvosto, mutta erityisesti työmarkkinajärjestöt ja luottamusmiestajustelu työpaikoilla, jotka näistä asioista käytännössä sopivat.

Yhteistoimintalain pääsääntöhän on se, että kaikista voidaan sopia. Se on erittäin nopea ja joustava. Siinä ei vaadita silloin minkäänlaisia neuvotteluaikoja, jos asioista sovitaan. Tässäkin mielessä ed. Soininvaaran puheenvuoro osoitti, että hän ei oikein tiedä, minkälaisia esityksiä hän on hylkäämässä.

Ed. Niinistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on kritisoitu voimakkaasti lakiehdotusta siitä, että siihen eduskunnan tietien jää tulkinnaa varaa. Näin varmasti asia onkin. Minä kuitenkin väitän, että on paljon parempi, että siihen jää eduskunnan tietien tulkinnaa varaa kuin että siihen jäisi eduskunnan tietämättä tulkinnaa varaa, niin kuin valitettavasti kovin monessa yhteydessä aikaisemmin on tehty. Problematiikkaan on kiinnitetty kyllä täällä melkoisesti huomiota.

Sellaisen lainsäädännön kehittäminen, eten-

kin jos ajatellaan työelämän moninaisuutta, joka auktoritatiivisesti ratkaisisi kaikki mahdolliset ennusteltavat tilanteet, on kyllä täysin mahdotonta. Lakeja on aina valitettavasti tulkittava, mutta on erinomainen asia, että me tiedämme mistä on kysymys, ei tehdä tietämättöminä.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Skinnarin puheenvuoron johdosta tämän puheenvuoron pyysin. Mutta kun ed. Niinistö omassa puheenvuorossaan totesi, että parempi on, että tulkinnaa varaus jätetään tietien kuin että se tietämättä jätettäisiin, niin kyllä kai on nyt niin, että kun tässä vaiheessa joka tapauksessa tiedetään, että oikeuslaitokselle viimekätinen tulkinta annetaan, kaikissa tapauksissa voidaan puhua huonosta lainsäädännöstä. Kyllä eduskunnan täytyy ja täytyisi tietää, mistä se päättää, mitä se säättää. Näin selvässä, näin lain kokonaissisällön kannalta olennaisessa asiassa tulkinnaa jättäminen oikeuslaitokselle on vähintäänkin huonoa lainsäädäntöä. Ansaitseeko se peräti hylätyksi tulemisen, kuten ed. Soininvaara esittää, on hieman toinen asia. Jos eduskunta yhtyy siihen pontteihin, joka näiltä osin keskustan toimesta on jätetty, se ymmärtääkseni jonkin verran selkeyttää aikanaan lopullisia tulkintoja.

Ed. Hautala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin ed. Niinistölle toteaisin, että jos eduskunta tietien jättää asioita puoleenväliin, ei selvitä lain sisältöä loppuun saakka, niin kyllä silloin eduskuntaa voidaan syyttää huonosta työstä. Minusta tällaista syytöstä täytyisi aina välttää ja tehdä työ mahdollisimman hyvin, niin että eduskunta itse on tietoinen, mitä se on tekemässä.

Ed. Skinnarille toteaisin, että kyllä nyt käy juuri päinvastoin kun hän äsken selitti. Nyt asiat monimutkaistuvat, byrokratia lisääntyy, menettelyt tulevat monimutkaisemmiksi. Erikoisesti pienten yrittäjien, joilla ei ole lakiasiantuntemusta, asioiden hoito suuresti vaikeutuu. Vielä on huomattava, että nyt ankarat sanktiot määrätään kaikista laiminlyönneistä, että nyt on aivan uudeltaisesta lainsäädöstä kysymys.

Ed. P. Leppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällainen kanta, kuten ed. Niinistö täällä esitti, on viime vuosina ollut hyvin vallalla eduskunnassa, eli annetaan ulkopuolisten päättää lain hengestä, lain sisällöstä. Eduskunta jättää ne auki, niin kuin tässäkin

laissa on käymässä. Eduskunta tietien tahtoon jättää, niin kuin ed. Niinistö totesi, tarkoituksella tulkinnan auki, jolloin oikeuslaitos saa töitä, samoin ongelmat kasautuvat työpaikoilla ja ay-liikkeen organisaatiossa, joka on tarpeeton. Tällainen kanta mielestäni pitäisi eduskunnasta poistaa ja lähteä sille arvovaltielle, joka eduskunnalle kuuluu, jotta myös poliitikkojen rooli kansan silmissä korostuisi.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voidaan kyllä täydellä syyllä puhua nyt huonosta lainsäädännöstä. Ne puheenvuorot, joissa näin on väitetty, niin kuin viimeksi ed. Pekkarisen, ovat oikein. Tämä on huonoa lainsäädäntöä. Mutta kepu esittää asian selkeyttämistä ponnella. Me esitimme, että lakitekstiä olisi pitänyt selkeyttää näiltä osin. Se olisi ollut meidän mielestämme oikea paikka korjata näitä lakeja. Varsinkin kepun esittämä ponsi selkeyttää tulkintaa aivan väärään suuntaan. Me emme missään tapauksessa voi hyväksyä kone- ja laitehankinnoista kepun tulkintaa. Ministeri Puhakan esittämä tulkinta yhteistoimintalain muihin pykäliin, erityisesti 7 §:ään perustuen, on mielestämme kestävä tulkinta. Tämän pohjalta lain tulee saada tulkinta myöhemmin.

Kuten totesin, me olemme kyllä samaa mieltä siitä, että tämä on erittäin huonoa lainsäädäntöä. Mutta toisaalta tietysti kaikki sen tiedämme, että mitään lakia ei voi aivan yksiselitteisesti tehdä tämän tyyppisissä asioissa. Kun nyt joudumme pohtimaan lain hylkäämistä tai hyväksymistä, olemme kuitenkin tulleet siihen tulokseen, että tässä vaiheessa laki on hyväksyttävä. Laiskanläksy olisi pitänyt antaa eduskunnalle. Eduskunta on vastuussa siitä, että lakitekstiä ei ole selkeytetty.

Haluan vielä lopuksi kerran korostaa sitä, että turha on näistä ponsista niin paljon puhua. Lakiteksti on oleellinen.

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksikään näistä ponsista tai lainmuutosehdotuksista, joita täällä on täysistunnon aikana tehty, ei poista tulkintaongelmia. Tulkintaongelmia tulisi jopa näitten osalta, mitä on esitetty, olemaan, koska työeläinsäädäntö perustuu joustavuuteen ja siihen, että työnantaja ja työntekijä työpaikkakohtaisesti voivat päättää, miten lakia kussakin yrityksessä sovelletaan. He käytännössä tämän lain toteuttavat. Erittäin vähäinen osa tulkintoista,

200—300 vuodessa, vaikka Suomessa on runsaasti yli kaksi miljoonaa palkansaajaa, menee oikeuskäsittelyyn, erittäin vähän verrattuna moneen muuhun lakiin.

Keskustapuolueen ja kristillisen liiton ponnet eivät tuo mitään muuta kuin uusia ongelmia, jos sellaiset hyväksyttäisiin.

Mitä tulee yhteistoimintalakiin, se on ollut kymmenen vuotta voimassa. Sen osalta oikeustapauksia ei ole tähän asti ollut, eikä se muutoinkaan ole tuonut käytännössä ongelmia. Työsopimuslaki on ollut vuosikymmeniä voimassa. Työsopimuslaki koskee kaikkia yrityksiä, mutta yhteistoimintalaki ainoastaan yrityksiä, joissa on yli 30 työntekijää, eli yhteistoimintalaki ei koske pieniä yrityksiä, niin kuin täällä ed. Hautala antoi ymmärtää.

Ed. Niinistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toteaisin ed. P. Leppäselälle, että en suinkaan ole väittänyt, että eduskunta jättää jotain tietien auki. Sen sijaan totesin, että tähän monien edustajien mielestä sisältyy tulkinnanvaraisuuksia, mutta ei mitään tietien aukijättämistä, vaan päinvastoin, niin kuin olemme saaneet kuulla, niin monet edustajat ovat varsin varmoja oman tulkintansa oikeutuksesta. Väitän edelleen, että tällaisessa kokonaisuudessa ei pystytä mukailemaan sellaisia sanamuotoja, joista ei tulkintaa syntyisi ja joista ei täällä kyettäisi milloin tahansa herättämään tulkintariitoja. Kyllä me voimme ymmärtää monet pykälät tästä laista, niin kuin kaikista niistä laeista, jotka tänään täällä ovat esillä, monin eri tavoin, jos välttämättä niin haluamme tehdä.

Erityisesti keskustapuolueelle, joka tuntee huolta tulevista oikeudenkäynneistä, haluaisin vain ilmoittaa, että irtisanomissuojajamenettelylaki, jota keskustapuolue oli aikanaan täällä hyväksymässä, on jatkuvasti nostattanut lukemattomia oikeudenkäyntejä. Ei niistä päästä valittavasti pois.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen puheenvuorossaan väitti, että keskustapuolue lausumassaan haluaa selkeyttää kone- ja laitehankintoja koskevaa tulkintaa väärään suuntaan. Tähän toteaisin, että keskustapuolue haluaa selkeyttää tulkintaa nimenomaan vastalauseensa mukaisesti sillä tavalla, että neuvotteluvälite ei koske liiketoimintapäätöksiä muuta kuin sen jälkeen, jos niillä on henkilöstövaikutuksia. Aivan samaan suuntaan on vakuutettu hallituksen

piiristä, erityisesti ministeri Kanervan suunnalta. Tämä tarjoaakin aikanaan tässä salissa kokoomukselle oivan mahdollisuuden näyttää, miten lakia tältä osin tulkitaan.

Ed. Pekkari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Niinistö täällä toteaa, että monilla yksittäisillä edustajilla on hyvin selkeä kanta siitä, mitä tällä tulkinnalla tarkoitetaan. Voi olla, että yksittäisillä edustajilla näin on, itsekullakin kaikesta päätellen, hyvin erilainen. Eikö kuitenkin tulisi olla niin, että eduskunnan kokonaistahto jollakin tavalla saadaan tästä salista ulos? Tällä lainsäädännöllä sitä näkemystä ei kyllä selkeänä ulos saada.

Olen ed. Stenius-Kaukosen kanssa samaa mieltä siitä, että tottakai tämän kysymyksen selkeytys olisi tullut saada asianomaisissa pykälissä aikaiseksi. Kun niin ei kuitenkaan käy, niin edes jonkinlainen yritys asian kirkastamiseksi on se, että näillä ponsilla yritetään jotakin asian hyväksi tehdä.

Ed. Hautala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Skinnarille ystävällisesti huomauttaisin, että me kaikki tiedämme, että nyt käsittelyssä oleva yt-lakiehdotus koskee yli 30 työntekijän yrityksiä. Mutta eivät sellaiset ole vielä muuta kuin pieniä yrityksiä. Kai ed. Skinnarikin on sitä mieltä.

Lisäksi ihmettelen, että ed. Skinnari puhuu jatkuvasti, että vanhan lainsäädännön aikana ei ole ollut runsaasti oikeudenkäyntejä. Miksi hän tällaisesta puhuu? Miksi hän ei ennako, mitä aiheuttaa nyt käsittelyssä oleva lakiesitys? Minulla on henkilökohtaisesti se käsitys, että laki tulee tuottamaan epämääräisyydessään työpaikoilla paljon epäselvyyttä ja ongelmia. Oikeusistuimilla tulee olemaan työtä ja lakimiehillä myöskin.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Ed. Niinistö jonkin verran nyt menee viisastelun taakse piiloon. Tottakai on sillä tavalla, että jokaiseen lakiin täytyy jonkin verran jättää jouston- ja tulkinnanvaraisuutta. Mutta se, onko sitä paljon vai vähän, on aivan eri asia. Tässä sitä on paljon, ei sen takia, että olisi ollut teknisesti mahdotonta kirjoittaa laki niin, että siitä ymmärtää mitä sanotaan, vaan sen takia, että hallituspuolueet eivät päässeet yksimielisyyteen siitä, mitä halutaan tarkoittaa. Täällähän on aivan sama tilanne, että oppositiokaan ei ole yksimielinen siitä, mitä pitäisi tarkoittaa, mutta

kyllä eduskunnan silloin, kun se ei ole yksimielinen, pitää äänestämällä tehdä ratkaisu, eikä niin että hallitusyhteistyön jatkuvuuden nimissä lakaistaan asiat maton alle.

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Koistisen lausumaehdotuksia. Toteaisin, että keskustapuolueen sekä ed. Koistisen etä ed. Väistön jättämät lausumaehdotukset tarjoavat mahdollisuuden selkeyttää tätä lainsäädäntöä niiden pykälien osalta, jotka valiokunnan työskentelyn jälkeen ovat jääneet varsin tulkinnanvaraisiksi. Tässä aivan erityisesti kokoomus tulee käyttäytymisellään ratkaisemaan mm. Kanervan tulkinnan, onko kokoomus käytännössä myöskin valmis tukemaan ministeri Kanervan asiasta, nimenomaan kone- ja laitehankinnoista valiokunnassa antamaa tulkintaa. Jos näin tapahtuu, niin jatkossa tämä auttaa tavattomasti lain soveltamista. On olemassa asiasta selkeästi eduskunnan antama lausuma, jota varmasti myös tullaan kunnioittamaan. Silloin välttään monilta turhilta oikeudenkäynteiltä ja riidoilta työpaikoilla.

Kaiken kaikkiaan muutaman vuoden kuluttua olemme viisaampia, miten tämä lainsäädäntö käytännössä toimii. Pahaa pelkään, että riidat lisääntyvät ja ed. Skinnarin täällä useaan otteeseen peräänkuuluttamat joustavuuden käyttömahdollisuudet työpaikoilla aiheuttavat entistä enemmän neuvottelutilanteita. Valitettavasti nämä neuvottelutilanteet ovat pois yrityksen käytännön kehittämistyöstä ja toiminnasta, joka kuitenkin yrityksen toiminnan kannalta on kaikista tärkein asia.

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen tekemää lausumaehdotusta.

Tässä yhteydessä on myös todettava ed. Anttilalle, että ed. Väistön nimissä jätetty lausumaesitys, joka koskee kone- ja laitehankintoja, on samansuuntainen tulkinta, joka on ministeri Kanervan ja kokoomuksen toimesta täällä esitetty. Onneksi tämä tulkinta on väärä, koska esittelevä ministeri Puhakka on esittänyt sen kannan, mikä hallituksessa on ollut, samoin kuin sosiaali- ja terveysministeriön virkamiehet. Kokoomuksen ja nyt keskustan esittämä tulkinta onneksi on väärä.

Ed. Paloheimo: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Soininvaaran ehdotusta lakiehdotusten hylkäämisestä.

Ed. Zyskowitz: Arvoisa puhemies! Keskustapuolue on erittäin voimakkaasti arvostellut tätä nyt käsittelyssä olevaa hallituksen esitystä sekä kentällä varsinkin yrittäjien keskuudessa että myös täällä eduskunnassa asian eri käsittelyvaiheissa. Kaikki muistamme puolueen puheenjohtajan Paavo Väyrysen lähetekeskustelussa käyttämän hyvin kriittisen puheenvuoron, jossa hän totesi, että tämä esitys ei työntekijöiden näkökulmasta anna mitään, se on pelkästään kosmeettinen, ja yrittäjien näkökulmasta vie kehitystä täysin väärään suuntaan ja korottaa työllistämiskynnystä.

Kun nyt olen keskustapuolueen edustajilta saanut sellaisen käsityksen, että he eivät kuitenkaan tässä kolmannessa käsittelyssä äänestettäessä lain hyväksymisestä tai hylkäämisestä tule olemaan hylkäämisen kannalla vaan ovat kaiken tämän arvostelunsa jälkeen hyväksymässä lakiehdotukset, olisin kysynyt heiltä, minkä vuoksi he eivät ole johdonmukaisia esittämälleen kritiikille ja seiso sen takana loppuun saakka ja ole valmiita, jos esitys on niin huono kuin ovat väittäneet, hylkäämään tätä esitystä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

3) Ehdotukset laiksi kauppakaaren 10 luvun muuttamisesta, laiksi elinkeinonharjoittajan oikeudesta myydä noutamatta jätetty esine ja laiksi merilain 215 §:n muuttamisesta

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 70 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 8 valmis-televasti käsitelty hallituksen esitys n:o 1, joka sisältää yllämainitut lakiehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsitteilyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 70. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sitten ryhdytään lakiehdotusten yksityiskoh- taiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Paloheimo: Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävänä oleva laki kauppakaaren 10 luvun muuttamisesta sisältää erään erikoisen piirteen.

Se sisältää yleensä oikeuden pantin haltijalle myydä pantti, kun saatava on erääntynyt maksettavaksi. Laki on muuten ymmärrettävä ja muuten hyväksyttävä, mutta tämä pantti sisältää erään erityistapauksen, nimittäin sen, että kysymyksessä voivat olla sellaisen asunnon osakkeet, joita pantin omistaja käyttää omana asuntonaan. Sen vuoksi laki kaipaa erityistä tarkastelua.

Tässä laissa on tosin otettu huomioon tämä erikoistapaus. Se on otettu huomioon sillä tavoin, että on annettu kaksi kuukautta aikaa pantin myymiseen siitä hetkestä lähtien, jolloin pantin omistajalle on ilmoitettu, että saatava on erääntynyt maksettavaksi, siinä tapauksessa, että kysymyksessä on tällainen asunto, joka on pantin omistajan omana asuntona. Kuitenkin tästä erikoistapauksesta on syytä puhua hieman syvällisemmin kuin kaikista muista panteista, muista pantin omistajista ja pantin haltijoista.

Lain käsittelyn yhteydessä on paljastunut eräs merkittävä aukko oikeusturvassa, eräs huomattava eriarvoisuus, joka vallitsee vuokra- laisen ja asuntolainaa maksavan asukkaan välillä. Jos vertaamme toisiinsa kahta asukasta, joista ensimmäinen on onnistunut hankkimaan itselleen vuokra-asunnon ja toinen täsmälleen samanlaisen asunnon, josta hän maksaa asun- tolainaa vuokran kaltaisesti, ja sitten nämä mo- lemmat asukkaat näissä samanlaisissa, keske- nään rinnastettavissa asunnoissa ja olosuhteissa joutuvat äkillisiin taloudellisiin vaikeuksiin, niin kysykäämme nyt, miten he selviävät tästä tilanteesta, miten laki puolustaa heidän oikeuk- siaan tässä tilanteessa.

Asuntolainaa maksanut saa tämän lain mu- kaan huomautuksen maksamatta jääneistä ly- hennyksistään ja koroistaan ja ilmoituksen, että hänen osakkeensa pannaan myyntiin. Kahden kuukauden kuluttua tästä ilmoituksesta pankki tai jokin muu rahan lainaajaa voi myydä osak- keet sopivaksi katsomaansa hintaan, ja tämän jälkeen asukkaalla ei ole omistajan eikä myös- kään vuokralaisen oikeuksia asua kodissaan. Silloin tapahtuu sillä tavoin, että tämä asukas voidaan siirtää tavaroineen kadulle hyvin ly- hyessä ajassa.

Sen sijaan vuokralaisella, joka asuu vastaa- vassa asunnossa, joka on maksanut vuokraansa mutta jättänyt sen maksamatta ja joutuu tilan- teeseen, jossa vuokrasopimus puretaan, on huoneenvuokralain 14 luvun 67 §:n mukaan seuraava oikeus: tuomioistuim voi siirtää muut- topäivää yhdellä vuodella, mikäli vuokralaiselle

aiheutuu huomattavia vaikeuksia saada toinen asunto muuttopäivään mennessä. Asuntolainan ottajalla tällaista oikeutta, mm. tällaista oikeutta, ei ole.

Vaikka tämä kysymys ei ehkä kokonaisuudessaan kuulukaan tämän lain piiriin, niin se on aika merkittävä periaatteellinen kysymys ja edellyttäisi lainsäädännön uusimista tai täydentämistä näiltä osin.

Kun asunnon vuokraamisesta on nyt säädetty erillinen laki, jossa asunnon vuokraaminen katsotaan toisen tyyppiseksi toimenpiteeksi kuin esim. puvun, auton, vesisängyn tai saunavihdan vuokraaminen, silloin on perusajatuksena ollut, että asuminen on kansalaisen perusoikeus ja se on turvattava erityisellä lainsäädännöllä, joka poikkeaa muusta lainsäädännöstä, muusta vuokraamisesta.

Nyt tuntuisi itsestäänselvältä, että lainsäädännön uusiminen myös siinä tapauksessa, että kysymyksessä on asuntolaina, saavuttaisi kaikkien puolueiden, niin hallituspuolueiden kuin oppositiopuolueiden, kannatuksen. Näin ei kuitenkaan ehkä käy kolmannessa käsittelyssä, jossa esitän tämän lainsäädännön lakivaliokunnan mietinnön perusteluihin erästä lisäystä, jossa kiinnitettäisiin huomiota tähän aukkoon. Täällä saattaa olla joku puolue, joka ei asetuksaan vihreiden kanssa yhteisrintamaan silloin, kun asuntolainan ottajien oikeuksia puolustetaan kolmannessa käsittelyssä tässä yhteydessä, tosin lievästi, vain eräällä pienellä lisäyksellä, jonka olen esittänyt tämän mietinnön perusteluihin.

Mutta periaatteellisena asiana tämä on sitäkin merkittävämpi vedenjakaja. Saattaa näyttää siltä, että kysymys on nimenomaan ristiriidasta vuokralaisen ja asunnon omistajan välillä, mutta minusta ei ole kysymys suinkaan tästä ristiriidasta, vaan on kysymys ennen muuta pienomistajan, pienen yksityisen kansalaisen, ja suuren omistajan, lainan antajan, suuren instituutin, välisestä ristiriidasta. Tämä on ristiriita, joka tässä salissa yhä useammin nousee esiin. Kysymys ei ole siis entisestä vasemmisto-oikeisto-ristiriidasta, vaan kysymys on suurten yksiköiden ja yksittäisen kansalaisen välisestä ristiriidasta. Se nähdään päivähoitokysymyksessä, josta täällä on keskusteltu, se nähdään tässä työlainsäädännössä, ja se nähtiin viime keväänä huoneenvuokralain yhteydessä.

Nyt on syytä kysyä, olisiko lopulta joillekin puolueille asumisen turva toisarvoinen asia. Olisiko sittenkin kysymys siitä, että tässä pyri-

tään puolustamaan tietynlaista asumista? Jos näin on, niin silloin kaikki sellaiset sydäntä riipaisevat puheet, joita tässä salissa viime keväänä esimerkiksi esitettiin asukkaiden perusturvan puolesta, paljastuvat teeskentelyksi. Onkin kysymys siitä, että puolustetaan vain tietynlaista asumista ja puolustetaan sitä vain tietynlaisilla ehdoilla. Silloin tärkeää ei olisikaan asukkaan turva, vaan olisikin kysymyksessä aivan muut asiat tässä tärkeysjärjestyksessä.

Mitkä ne nyt sitten saattaisivat olla eri puolueilla?

Aloittaakseni kokoomuksesta, joka on galup-tutkimuksien mukaan tällä hetkellä suurin puolue, epäilen, että kokoomus, joka on aina puhunut yksityisomistuksen puolesta, ei loppujen lopuksi olekaan kiinnostunut yksittäisen kansalaisen yksityisomistuksesta, vaan kiinnostus koskee pankkien ja vakuutuslaitosten yksityisomistusta. Yksityisomistusta kokoomus on valmis kyllä puolustamaan silloin, kun on kysymys suurten yksiköiden yksityisomistuksesta, mutta kun on kysymys yksittäisistä kansalaisista, niin silloin tätä oikeutta ei halutakaan puolustaa.

Jag vill i det här sammanhanget också fråga Svenska folkpartiet: Är ni för den privata äganderätten endast när det gäller stora försäkringsbolag eller t.ex. Föreningsbanken och inte när det gäller den enskilda människan, den enskilda medborgaren? (Ed. Nyman: Vi försvarar alltid den enskilda människan!)

Sitten haluaisin kysyä salin toiselta puolelta sosialidemokraateilta, luuletteko te nyt sitten, että teidän kannattajanne ovat kaikki niitä vuokralaisia, että teidän kannattajienne joukkoon ei kuulu ollenkaan niitä ihmisiä, jotka ovat ottaneet asuntolainoja. Minä epäilen, että teidän kannattajienne joukossa on juuri niitä ihmisiä, jotka nyt ollaan valmiit siirtämään erittäin kevyin perustein pihalle huonekaluineen ja lapsineen silloin, kun he joutuvat taloudellisiin vaikeuksiin. He ovat nuoria ihmisiä useimmiten, ja minusta teidän pitäisi ottaa huomioon heidän etunsa.

Sitten minä haluan vielä puhua sille puolueelle, joka täällä on iät, ajat puhunut pienen ihmisen puolesta, syrjäytetyn kansan puolesta. Tähän kaikki tiedätte, mistä puolueesta on kysymys. Tässä olisi nyt teillä tilaisuutenne puhua pienen ihmisen puolesta, pienen ihmisen, joka on ottanut asuntolainaa, joka joutuu äkillisiin

taloudellisiin vaikeuksiin ja joka sitten tavaroineen siirretään kylmästi kadulle, jolla ei ole niitä vuokralaisen oikeuksia, joista äsken puhuin.

Kristillisiä asia tietysti liikuttaa myös, koska kristillisethän ovat aina olleet inhimillisen asian puolella, joten uskon, että te varmasti olette samalla kannalla.

Keskustapuolueen (Ed. Seppäsen välihuuto) — Minä puhun vielä sitten äärivasemmalle, jos sopii — joka on iät, ajat kertonut, että he ovat juurevan talonpoikaisen yksityisomistuksen kannalla, sen kannalla, että suomalainen talonpoika saa omistaa itse maansa, teidän jotka olette nyt siirtyneet myös kaupunkeihin puolustamaan näitä samoja arvoja, tulisi puolustaa myös sitä ihmistä, joka kaupungissa ei omista paljon maata mutta omistaa nyt pienen 60—70 m²:n huoneiston, josta häntä ollaan siirtämässä pois.

Vihdoin ed. Seppäsen vasemmistoliitolle — vai mikä sen nimi nykyisin onkaan... (Ed. Virolaisen välihuuto) — Vihreät ovat asian kannalla, ed. Virolainen. — Ed. Seppäselä ed. Virolaisen häirintäpuheenvuorosta huolimatta haluan sanoa, että te olette aina olleet vuokrasuntojen kannalla. Te olette aina olleet omistusasuntoja vastaan. Se johtuu siitä ajatusvirheestä, että te kuvittelette, että Marx — siis Karl Marx — aikoinaan puhuessaan omistamista vastaan tarkoitti yksityisen ihmisen asunnon omistamista, mutta ei hän sitä tarkoittanut vaan tuotantovälineiden omistamista tietysti.

Haluan lopuksi siteerata tässä yhteydessä edesmennyt arkkitehti Alvar Aalto, joka sanoi, että asunto on ihmisen kolmas iho. Kuten ihminen omistaa ensimmäisen ihonsa, toisen ihonsa useimmiten — ainakin minä — olisi hyvä, että ihminen omistaisi myös kolmannen ihonsa, että hänellä olisi valta siihen. Vuokralaiselle sitä valtaa on nyt aika paljon annettu. Asuntolainan ottajalle sitä ei halutakaan antaa.

Toivottavasti en ole puhunut vielä liian kauan, arvoisa puhemies, uusien sääntöjen jälkeen. Nyt aion lopettaa pian. Tiedän vastaväitteet, mutta yleisön pyynnöstä jatkan.

Tiedän vastaväitteet kysymykseen. Jotta päästäisiin nopeammin eteenpäin, vastaan suurimpaan osaan niistä vastaväitteistä heti, etteivät vastauspuheenvuorot veisi niin paljon aikaa. Nyt on sanottu, että asunnon hankkiminen on samantapaista toimintaa kuin kaikki muukin kaupankäynti. Jos ihminen tekee huonoja kauppia, hänen pitää kärsiä siitä itse. Tämä on se ajatus. Tässä ei oteta huomioon sitä, että

paljon syvemmällä tätä ajatusta on periaate, että asunto on ihmisen perusoikeus. Ihmisen pitää kaikissa olosuhteissa pystyä pysymään asunnossa. Häntä ei saa nopeasti siirtää sieltä pois.

Sitten on sanottu, että käytännössä tässä asiassa ei ole ongelmia, että tämä on hyvin teoreettinen ongelma. Pitäisikö meidän todellakin lainsäädännössä luottaa siihen, että tulevaisuudessa ehkä muuttuneissa olosuhteissaan ei ole ongelmia muuta kuin teoriassa, kun lainsäädäntö aivan selvästi antaa mahdollisuudet käytännön ongelmiin?

On puhuttu eräänlaisesta käänteisen vaikutuksen filosofiasta, siitä, että jos nyt säädettäisiin laki, jossa turvattaisiin asuntolainan ottajalle oikeudet siinä tilanteessa, jossa hän yhtäkkiä on joutunut taloudellisiin vaikeuksiin, se johtaisi siihen, että asuntolainoja olisi paljon vaikeampi saada kuin tähän saakka. Tämä on tietysti sellainen ajattelutapa, joka soveltuu erittäin usein lainsäädäntöön. Se sopii työsuhdelaainsäädäntöön. Jos työnantajalle asetetaan liian tiukat puitteet, työpaikkoja ei enää saada. Jos vuokranantajalle asetetaan liian paljon rajoituksia, vuokra-asuntoja ei enää saa. Näitä esimerkkejä on lukemattomia, joita voidaan käyttää perusteluina tällaisissa käänteisen vaikutuksen ajatuksissa.

Lopuksi on ajatus, että asia koskee jotakin erittäin pientä ryhmää. Jätän mahdollisten vastauspuheenvuorojen kerrottavaksi, kuinka pientä ryhmää se koskee. Jään odottamaan vasta-argumentteja muista relevanteista kysymyksistä tässä yhteydessä.

Ed. Seppäsen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä en tiedä, mistä ed. Paloheimo puhuu, mutta kovin kiihkeästi hän tuntuu vastustavan kaikkia muita paikalla olevia mielipidesuuntia. Korjaan vain sen virheen, joka liittyi hänen Marxin tulkintaansa. Epäilemättä se johtuu huonosta Marxin kirjojen lukemisesta. Nimittäin me kansandemokraatit emme hyväksy sellaista Marxin tulkintaa, että pitäisi olla omistusasuntoja vastaan. Me olemme aina johdonmukaisesti olleet tuotantovälineiden yksityisomistusta vastaan. Minä en lausu väärää todistusta, jos minä väitän sosialidemokraattisessakin työväenliikkeessä perinteisesti kiinnitetyn huomiota ennen muuta tuotantovälineiden yksityisomistukseen. Siinä mielessä tällaisen tuoreen Marx-tulkinnan täytyy perustua pikemminkin ed. Paloheimon omaan ajatteluun kuin syväliikseen Marxin kirjojen lukemiseen.

Mitä tulee asiaan, josta hän myös meidän yhteydessämme mainitsi, emme me ole vain vuokra-asuntojen kannalla. Me olemme esimerkiksi vaatineet ensiasunnon leimaveron kokonaan poistamista niiltä, joilla ei ole aikaisemmin ollut lainkaan omistusasuntoa. Haluamme elvyttää omistusasumista. Me olemme myös esittäneet, että korkokantaa ei olisi pitänyt nostaa Suomen Pankin peruskorkopäätöksen yhteydessä. Sekin on asia, joka tukee nimenomaan omistusasumista. Me olisimme halunneet, että ei olisi vaikeutettu tällä tavalla omistusasumista tekemällä lainaraha liian kalliiksi. Mielestäni sitovasti täten olen osoittanut, että emme me ole omistusasumista vastaan eikä Marxkaan ollut, ja tarvittaessa voimme tästä löytää myös kirjallisia todisteita ed. Paloheimolle. Toivoisin toisenlaisesta tulkinnasta myös kirjallisia todisteita tämän tilaisuuden jälkeen.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Uskon vilpittömästi, että ed. Paloheimo on kokenut jonkinlaisen ahaa-elämyksen, todennäköisesti herätyksen, johon on kunnioituksella suhtauduttava. Pienen kansan puolueen puolesta totean kuitenkin palauttaakseni asian asianmukaisille raiteille, että olen lakivaliokunnassa ollut ajamassa nimenomaan sitä asiaa, jossa hallituksen esityksen mukainen yhden kuukauden aika siinä suhteessa, jonka jälkeen pantin haltija voi myydä omana asuntona käytetyn asunnon osakkeet, muutettiin kahdeksi kuukaudeksi. Tämä päätös edellytti valiokunnassa aika pitkää käsittelyä ja keskustelua, ja siihen asiaan myös uudelleen otettiin oikeusministeriön kanta.

Ed. Paloheimo ei kuitenkaan itse varsinaisessa asiassa pysynyt kovinkaan pitkään vaan lähti ideologisille perusteille, ja totean, vaikka hän varmasti oli tässä asiassa aivan oikeassa, että tässä tapauksessa ei pankeista voida tehdä vuokranantajia huoneenvuokralain mukaisesti. Se on aivan selvä asia. Toisaalta, niin kuin hän totesikin, lakia ei voida käsitellä oikeastaan nyt esillä olevan lain yhteydessä eikä myöskään suoranaisesti huoneenvuokralain yhteydessä, koska asian toinen pää on tässä laissa, toinen pää huoneenvuokrapuolella.

Kahden kuukauden muutos, joka lakiin on tullut, on erinomaisen hyvä asia, ei niinkään pankkien suuntaan, koska he suhtautuvat asiallisesti velallisiin, mutta sen sijaan tietynlaisten asuntohuijareiden osalta, jotka pantteja pitävät hallussaan, niiden suuntaan. Asia on hyvä,

mutta uskon, että panttimenettelyn kannalta katsoen asiaa ei voida koskaan tällä tavalla toteuttaa, koska pantin arvo ja panttikelpoisuus kärsivät hyvin voimakkaasti tästä.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Ed. Paloheimo toi esille todella vakavan ja tärkeän kysymyksen, joka liittyy asuntopolitiikkaan ja asuntotilanteen kehittämiseen myös omistusasuntojen osalta. Tämä asia keskusteltiin lakivaliokunnassa varsin paljon. Siellä kuitenkin nähtiin niin, että velkasuhde ei voi olla sama kuin vuokrasuhde vaan omistusasuntokysymyksissä ja mahdollisesti pantin myynnin myötä asunnottomaksi joutumisen tilanteissa on perusturva kehittävä sosiaalipolitiikan keinoin ja toimenpitein. Tässä mielessä keskusta on ollut aina esittämässä perusturvan ja kansalaisten oikeusturvan parantamista tällä puolen myös asunnottomuustilanteissa.

Ed. Paloheimo toi esiin myös sen, mihin keskusteluissa kiinnitettiin eniten huomiota. Jos aikaa pidennettäisiin ja jos todella omistusasunnon osakkeenomistajasta tehtäisiin vuokralainen, se varmasti nostaisi myös lainansaantikynystä ja kenties vaikuttaisi myös lainoituskustannuksiin.

Keskustapuolue tukee omistusasumisen edistämistä ja kannattaa sitä kaikin tavoin ja myös korkopolitiikan osalta. Siinä mielessä koron korottaminen oli nyt kielteinen päätös.

Ed. Donner: Arvoisa puhemies! Vaikka tämä nyt ei olekaan Jehovan todistajien kokous, haluan ed. Paloheimolle ilmoittaa olevani täsmälleen samaa mieltä hänen kanssaan esillä olevassa asiassa, vaikka en ole täysin vakuuttunut siitä, että hänen ideoitaan voidaan toteuttaa. Samalla pyydän lausua ed. Paloheimon tervetulleeksi RKP:n ryhmään, jonka älyosamäärä varmaankin, mikäli mahdollista, nousee, kun hän liittyy siihen.

Ed. Paloheimo: Arvoisa puhemies! Ed. Seppäselä haluan huomauttaa vaatimattomasti, että kysymys ei ilmeisestikään ollut Karl Marxin väärästä tulkinnasta vaan korkeintaan ed. Seppäsen, toisen talousteoreetikon väärästä tulkinnasta ja edelleen ed. Seppäsen minun väärästä tulkinnastani siitä syystä, että minä en suinkaan sanonut sitä, mitä ed. Seppänen minun väittää sanoneen. Kannattaisi kuunnella puheenvuoroja hieman tarkemmin.

Sitten ed. Aittoniemelle: Minä myös kannatin

valiokunnassa sitä, että se aika pidennettäisiin yhdestä kuukaudesta kahteen kuukauteen, mutta minusta se ei sittenkään ollut riittävä, vaan puutuinkin siihen, että lainsäädäntö tässä kohdassa näyttää yleisesti ottaen melko puutteelliselta ja että sitä pitäisi korjata kokonaisuudessaan.

Ed. Väistölle ja ed. Donnerille haluan esittää kiitokseni siitä, että he ilmeisesti ovat periaatteellisella tasolla täsmälleen samaa mieltä kanssani.

Oikeusministeri Louekoski: Rouva puhemies! Se ongelma, jonka ed. Paloheimo muiden tukemana on asiassa tuonut esille, on enemmänkin teoreettinen. Hallituksen esitys lähtee siitä, että pantin realisointitilanteessa pantin omistajalla on itsellään oikeus asunnon ollessa kysymyksessä turvatakseen etujaan realisoida tuo pantti. Oikeusministeriön edustajien kanssa keskusteltiin ajasta, joka annettaisiin velalliseksi realisoida omistamansa pantti, ja tätä on nyt jatkettu valiokunnan mietinnön tavalla kuukaudesta kahteen.

Aivan eri asia on sitten se, mitä tapahtuu pantin realisoimisen jälkeen entisessä omistamassaan asunnossa asuvalle verrattuna siihen tilanteeseen, mikä on hädettävällä vuokralaisella. Tässä suhteessa voin vakuuttaa ed. Paloheimolle ja muille, että sellaista eriarvoisuutta, jonka hän eteemme maalasi, ei ole. Jos entisessä omistusasunnossaan asuvaa hädätetään, hädätöppätyksessä otetaan samanlaiset kohtuuskäyköhdöt huomioon kuin vuokralaistakin hädettäessä, eivätkä kaikki hädettävät vuokralaiset suinkaan saa vuoden mittaista siirtymäaika, vaan jos asunto siirtyy uudelle omistajalle, tämä siirtymäaika on huomattavasti lyhyempi.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! En varsinaisesti pyytänyt tätä vastauspuheenvuoroa ed. Paloheimon puheenvuoron johdosta, koska hän esitti niitä samoja latteuksia, joilla hän koetti väristellä Marxia jo aikaisemmin. Silti haluan toivottaa hänet tervetulleeksi työväestön ja pienviljelijöiden rintamaan myös omistusasunnon puolesta ja omistusasumisen puolesta. Kyllä meillä ed. Paloheimon kanssa on löydettävissä tässä kysymyksessä yhteinen linja, olemmehan me löytäneet toisemme jo optiopörssiäsiassa, jossa pidämme sitä tarpeettomana ja olemme esittäneet lakia, jonka mukaan optiopörssiä ei pitäisi sallia.

Ed. Aittoniemi on suhteellisen kiihkeä kaikenlaisten asioiden ajaja täällä siihen malliin, että minusta tuntuu, että Pekka Paavola on ol-

lut syytön niihin rikoksiin, joista häntä on tutkittu ja joihin hänen on väitetty syyllistyneen, ainakin jos julkisuuteen tulleet tiedot ovat ed. Aittoniemen poliisitutkinnan tuloksena julkisuuteen päässeet. Minä vaatisin kyllä Pekka Paavolalle maineen palautusta tutustuttuani ed. Aittoniemen argumentteihin.

Ensimmäinen varapuhemies: Ed. Seppänen, kyse on lähinnä irtaimen pantin myynnistä.

Puhuja: Arvoisa puhemies! Syy on ed. Paloheimon, että hän rupesi kiertämään ja kaartamaan asiassa.

Ed. Väistölle haluan vain sanoa, että oli kovin valheellista väittää, että keskustapuolue on koron korottamista vastaan toiminut. Keskustapuolueen pankkivaltuusmiehet puolueen puheenjohtajan Paavo Väyräsen johdolla äänestivät peruskoron korottamisen puolesta ja sen johdosta myös kaikkien asuntolainoihin liittyvien korkojen korottamisen puolesta.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ihan lyhyesti haluan todeta — en minäkään asiassa pysyen — että ed. Seppäsen puheenvuorot ovat olleet aivan yhtä kiihkeitä ja latteita täällä sen jälkeen, kun hän katolta putosi. (Naurua) Siihen saakka ne olivat edes jonkin verran asianmukaisia.

Todettakoon, että Pakka Paavola, jonka kanssa olen henkilökohtaisesti aivan hyvissä väleissä, erosi itse virastaan ja sai vielä korkeampipalkkaisen viran Lehtimiehet Osakeyhtiöltä. Häntä ei ole ulosmitattu virastaan minun tutkimusteni vuoksi.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Koron korottaminen on seurausta siitä, että hallitus on epäonnistunut talouspolitiikassaan, ja sen vuoksi ollaan ajautumassa tilanteeseen, jolloin rahapolitiikan muutokset samoin kuin inflaation nopeutuminen tuovat entistä enemmän talouteemme ongelmia, ja siitä syystä ei päätös, joka syntyy, ole muuta kuin tilanteen toteaminen.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle haluan sanoa, että pudotessani katolta en satuttanut päätäni, vaan olkapään. Ja minusta olkapäälläkin ajatellen pärjää SMP:n poliittisissa linjoissa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 10 luvun 2 ja 7 § ja luvun otsikko, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike, toisen lakiehdotuksen 1—12 §, johtolause ja nimike sekä kolmannen lakiehdotuksen 215 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi Sveitsin kanssa tehdyn sveitsiläisten juustojen tuontia koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 71 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 9 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 38, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 71. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, ja sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi oikeudesta luovuttaa valtion maaomaisuutta ja tuloatuottavia oikeuksia annetun lain muuttamisesta

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 72 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 25 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 17, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 72. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, ja sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 8, 11 ja 15 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi Valtion tietokonekeskuksesta

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 73 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 26 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 23, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 73. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, ja sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—7 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi Valtion painatuskeskuksesta

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 74 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 29 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 22, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 74. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, ja sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—7 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi Valtion ravitsemiskeskuksesta

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 75 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 30 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 31, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 75. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, ja sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Sasi: Arvoisa puhemies! Jokaisen liikelaitoksen osalta liikelaitoksen toimiala on varsin tärkeä ja keskeinen asia. Näin on myös jokaisen yksityisoikeudellisen yhteisön osalta.

Ravitsemuskeskuksen toimiala on varsin täsmällisesti määritelty, kun lain toisessa pykälässä todetaan, että ravitsemuskeskuksen tehtävänä on tuottaa ja hankkia henkilöstö-, oppilaitos- ja laitospalveluiden tuotteita ja palveluja sekä niihin liittyviä palveluja ensisijaisesti valtion ja muun julkishallinnon virastoille ja laitoksille sekä niiden omistamille ja valtionapua saaville yhteisöille. Haluan tässä yhteydessä erityisesti alleviivata sanaa "ensisijaisesti" ja sen varsin kattavaa merkitystä. Lähtökohdaksi onkin otettava, kun ravitsemuskeskuksen toimialaa ajatellaan, se että toiminta tapahtuu ensisijaisilla toimialueilla vain, mikäli toiminta välittömästi liittyy valtion tai muun julkishallinnon palvelujen järjestämiseen ja että se käsittää myös tuollaisten palvelujen järjestämistä pääasiallisesti. Esim. jos jossakin rakennuksessa, jossa valtion toimintoja on, sattuu olemaan jokin yksityinen toimisto, yksityisen toimiston henkilökunta voi käyttää ravitsemuskeskuksen palveluja, mutta missään tilanteessa ravitsemuskeskuksen palvelut eivät saa muodostua pääasiallisesti yksityiselle sektorille tarjottaviksi palveluiksi.

Valtiovarainvaliokunta on tämän liikelaitoslain samoin kuin tietokonekeskuksen ja painatuskeskuksen osalta muuttanut palveluvelvoitteiden asettamista ja siltä osin pyrkinyt joustavuuteen, jossa tavoitteena on ollut se, että valtiovarainministeriö joustavammin yhdessä liikelaitoksen kanssa neuvotellen voisi palveluta-

voitteet asettaa. Haluan kuitenkin muistuttaa siitä, että valtioneuvostohan voi aina alistaa itselleen nämä asiat ja myös eduskunta joutuu näihin kysymyksiin budjetin yhteydessä ottamaan kantaa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—7 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 76 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 7 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 33, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 76. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, ja sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Jotta nyt käsittelyyn tullut laki ei menisi läpihuutojuttuna, on syytä todeta, että tällä lailla siirretään väliaikaisen ammatillisen koulutukseen järjestelyn vapautta ammattikasvatushallitukselta lääninhallitukselle ja kouluille. Tämän rahoituslain muutoksen myötä ammatilliset oppilaitokset voivat nykyistä vapaammin kehittää omia linjojaan kouluilla ja myös tehdä yhteistyötä alueen elinkeinoelämän kanssa tiiviimmin. Laki tuo toiminnallista valtaa ja päätösvaltaa alemmaksi, mutta se ei tuo kaivattua koulutuksen lääninrahaa. Usein kuitenkin käytännössä, kun koulut kehittävät linjojaan, joudutaan tekemään hyvin nopeitakin linjanmuutoksia työvoimatarpeiden tähden, tarvittaisiin ainakin pienoisia rahalisäysresursseja.

Näin ollen, jotta tämä laki toimisi täydellisesti talousalueen elinkeinoelämän tarpeita vastaavasti, tulisi olla ns. koulutuksen oma lääninraha, jonka avulla voitaisiin nopeasti luoda uusia

väliaikaisia koulutuksen linjoja. Hallituksen tulisiikin tämän lain jatkoksi ja toimivuuden turvaamiseksi lisätä jo ensi vuoden budjettiin koulutukseen tarkoitettu ja nimetty lääninraha. Koulutuksen lääninrahan kehittäminen helpottaisi myös alojen rakennemuutospaineita aluepoliittisesti.

Nyt käsittelyssä oleva ammatillisia oppilaitoksia koskeva rahoituslain muutos on syntynyt todelliseen tarpeeseen. Ja maakuntien ääntä on kuultu. Se on hyvä asia. Nykyinen ammatillinen koulutus on järjestelmänä liian jäykkäsoutuinen eikä joustaa riittävästi elinkeinoelämän tarpeisiin. Koulutus pyrkii jäämään jälkeen rakennemuutoksesta. Ellei tätä väliaikaisen koulutuksen joustoa nyt tulisi, kouluttaisimme vuodesta toiseen nuoria muuttovankkureille ja työn perään hyvinkin kauas kotiseudultaan. Ne harvat alat, jotka etenkin Pohjois- ja Itä-Suomessa säilyvät tässä rakennemuutospaineessa, tarvitsevat nopeasti uusiutuvaa, joustavaa koulutusjärjestelmää. Tämä laki antaa mahdollisuuden väliaikaisen koulutuksen joustavaan järjestelyyn ja lisäksi se vähentää päällekkäistä byrokratiaa.

Tältä osin hallituksen esitys on aivan oikean suuntainen, mutta tarvitsisi täydellisesti toimiessaan myös rahallista joustoa lääninrahan muodossa.

Väliaikaisen koulutuksen delegointi osoittaa myös luottamusta siihen, että keskiasteen kouluissa on kyetty kehittämään opetusministeriön asettamien vaatimusten mukaisesti. Samalla se tuo myös luottamusta läänintason kykyyn neuvotella suoraan kuntien ja oppilaitosten kanssa. Vastaavanlaista hallinnon hajauttamislinjaa tulee jatkaa ripeästi myös vakinaisen ammatillisen koulutuksen osalta. Saamieni tietojen mukaan keskushallinto olisikin valmis tähän delegointityöhön, mutta keskiasteen kehittämislaki ei sitä salli. Kehittämislaki on vanha. Se keskittää liiaksi määrällistä ja alakohtaista suunnittelua Helsinkiin keskusyksiköihin. Näin ollen keskiasteen kehittämislaki tulisi pikaisesti uusia ja kehitellä samaan delegoivaan suuntaan kuin nyt käsillä oleva rahoituslaki tekee väliaikaisen koulutuksen osalta. Mutta kun ottaa huomioon tämän keskiasteen kehittämislain kipsaantuneen tilanteen, niin suorastaan täytyy antaa tunnustusta opetusministeriölle ja ennen kaikkea virkamiehille, että maakuntien ääntä on kuultu ja edes väliaikaisen ammatillisen koulutuksen osalta ollaan delegoimassa vallankäyttöä koulu-, kunta- ja läänintasolle.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1, 14, 17 b ja 19 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 3 a §:n muuttamisesta

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 77 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 9 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 21, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 77. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 3 a §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotus laiksi sairausvakuutuslain 54 §:n muuttamisesta

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 78 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 10 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 63, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 78. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 54 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Ehdotus lisäyksistä ja muutoksista vuoden 1988 tulo- ja menoarvioon

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 43, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28.

Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta. Sen jälkeen esitellään menot pääluokittain ja luvuitain vastaavine perusteluineen. Sitten esitellään tulot osastoittain ja luvuitain vastaavine perusteluineen sekä mietinnön perustelujen lopussa oleva tulo- ja menoarvion tasapainoa osoittava kappale. Pääluokkia ja osastoja esiteltäessä ei yleiskeskustelua niistä enää sallita, vaan ainoastaan asianomaisella kohdalla ehdotukset lyhyine perusteluineen.

Jos mietintöä ei muuttamattomana hyväksytä, lähetetään asia valtiopäiväjärjestyksen 76 §:n mukaisesti takaisin valtiovarainvaliokuntaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Yleiskeskustelu:

Ed. R a j a m ä k i: Arvoisa puhemies! Puutun puheenvuorossani lähinnä ja ainoastaan sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan kuntien järjestämän erikoissairaanhoidon kohtaan ja avosydänkirurgian ohitusleikkaustilanteeseen. Tilannehan jatkuu leikkausten määrän kasvusta huolimatta vaikeana. Tälläkin hetkellä jäädytään leikkaustavoitteesta noin 1 000 leikkauksella vuositasolla.

Eduskunta osoitti budjettikäsittelyjen aikana vuosille 1986 ja 1987 budjetteihin yhteensä 6 milj. mk avosydänkirurgian voimavaroja lisää, joilla sitten valtakunnallista suunnitelmaa muutettiin keskussairaaloiden leikkauksien lisäämiseksi. Nyt ei näin eduskunnassa valitettavasti kyetty suoraan tekemään vuoden 1988 budjetin käsittelyn yhteydessä, vaan asiasta hyväksyttiin lausuma, jonka pohjalta nyt sitten lisäbudjettiin sisältyy 12,5 milj. markan määräraha ohitusleikkausten lisäämiseen ostopalveluina, siis nimenomaan vain ostopalveluina.

Leikkausjonojen lyhentämiseksi tarvitaan toki yksityisiä koti- ja ulkomaisia avosydänkirur-

gisia leikkauksia, mutta kuitenkin ei voi olla mitään asiallista perustelua estää aikaisemman käytännön mukaisesti lääkintöhallitusta keskussairaalaapiirien kanssa erikseen sopimasta myös leikkauksien lisäystä kuin yksityisleikkausten vaatima määräraha mahdollistaa. Esimerkiksi vaikeimman vastualueen, KYKS-piirin osalta hallituksen esityksen perusteluilla esitettäisiin ostopalvelumahdollisuutta useamman leikkauksen suorittaminen vastaavilla rahamäärillä eräin henkilöstölisäyksin ja laitehankinnoin. Samalla saavutettaisiin pysyvän leikkauksien korkea taso, jos tämä resurssi voitaisiin osoittaa nimenomaan myös normaalin sairaanhoidon kapasiteetin nostoon.

Tällä hetkellä on KYKS-piirissä sydäntutkimuksiin kesäkuun alun tilanteen mukaan jonossa 656 ihmistä, 105 läppätutkimuksiin ja valmiiksi leikattavia tutkittuja 68, yhteensä 829 itäsuomalaista eli neljän itäisen läänin asukasta. Jos tätä käyttötarkoitusta ei väljennettäisi eduskunnan aikaisemmankin tavan mukaisella tavalla, niin KYKS:issäkin sairaalalääkärien ja sairaalan johdon ilmoituksen mukaan leikattaisiin ilmeisesti yksityisinä ostopalveluina sitten lauantaisin potilaita, kun se voidaan tehdä myös normaalikapasiteetin nostolla.

Tässä mielessä, kun tämän vuoden budjettiin ei asiaa voitu sopia ja nyt lisäbudjetissa pelkästään ostopalvelut ovat esillä, on tärkeätä, että tässä yhteydessä eduskunta hyväksyy sellaisen perustelun, jonka mukaan lääkintöhallituksella ja yleensäkin viranomaisilla on mahdollisuus keskussairaalaapiirikohtaisella harkinnalla ja neuvottelulla käyttää määrärahaa henkilöstölisäyksiin ja laitehankintoihin leikkauksien nostamiseksi, jotta näillä toimenpiteillä saavutetaan yksityisostopalveluja vastaava leikkausmäärälisäys jo tänä vuonna. Tätä koskeva perustelu on nimissäni jaettu pöydälle, ja haluan tässä yhteydessä erityisesti kiittää kaikkia avosydänkirurgiasta ja sen tilanteesta huolehtivia ja eduskunnan sydänryhmän jäseniä kuten muitakin kansanedustajia ja erityisesti eilispäivän keskusteluissa eduskuntaryhmien johtoa sekä ministeri Pesolaa, että pystyimme tähän liittyvän lausuman tänne saamaan, ja hyvälle asialle tuntuu olevan sen verran kannatus, että tästä varmasti tehdään tiistain täysistunnossa asianomaisella tavalla perusteluehdotus ja se saa myös kannatuksen.

Ed. Laine: Rouva puhemies! Alkuun ilmoitan, että demokraattisen vaihtoehdon eduskuntaryhmä tukee niitä ajatuksia ja ehdotuksia, jotka sisältyivät ed. Rajamäen äskeiseen puheenvuoroon, vaikka ehdotus tullaan toivottavasti tekemään tiistaina. Samoin eduskuntaryhmämme kannattaa SKDL:n valiokuntajäsenten vastalauseessa tehtyjä määrärahalisäysehdoituksia.

Demokraattisen vaihtoehdon eduskuntaryhmän jäsenten taholta on jätetty lisäbudjettiin eräitä lisäysehdoituksia, joista tässä yhteydessä kiinnitän huomiota yhteen, nimittäin ehdotuksemme, joka tarkoittaa 100 milj. markan lisäystä telakkateollisuuden työntekijöiden työllisyyden turvaamiseen. Tämän ehdotuksemme lähtökohtana on telakkateollisuuden vaikeutunut tilanne ja tästä johtuva Länsi-Suomen telakoiden pääluottamusmiesten kääntyminen eduskuntaryhmien sekä myös hallituksen puoleen. Näissä ehdotuksissa on myös muun muassa ehdotettu kauppa- ja teollisuusministeriölle sellaista toimenpidettä kuin asiantuntijaryhmän asettamista. Tämän ryhmän tehtävänä olisi karjoittaa nyt vallitseva työllisyystilanne telakoilla ja tehdä toimenpide-esityksiä kriisin lievittämiseksi. Omalta osaltamme tuemme tätä ehdotusta.

Lisäbudjetin yhteydessä sitä ei kuitenkaan ratkaista. Lisäbudjetin yhteydessä voidaan ratkaista esimerkiksi määrärahakysymyksiä, ja me perustelemme tätä määrärahalisäysehdoitustamme nimenomaan sillä, että aikaistamalla valtion omia tilauksia, lisäämällä niitä, suorittamalla ne kotimaisilta telakoilta olisi mahdollisuus turvata työllisyyttä tämän lisäbudjetin ratkaisun yhteydessä.

Kiinnitämme myös huomiota siihen, että jos Suomi todella aikoo kilpailla vakavasti Kuolan alueen, Barentsinmeren alueen, pohjoisten alueiden suurista työkohteista, joihin ehdottomasti liittyy sellaisen tiedon ja taidon käyttö, jota muun muassa laivatelakoiden henkilöstö edustaa, niin tulisi tehdä kaikki mahdollinen telakoiden toiminnan ylläpitämiseksi ja ammattitaitoisen henkilöstön säilyttämiseksi. Tässä ovat lähinnä ne perusteet, joiden nojalla toivomme eduskunnan myötävaikutusta lisäbudjettiin tekemällemme lisäysehdoitukselle.

Ed. Vihriälä: Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä täällä niihin näkemyksiin, mitä ed. Rajamäki esitti puheenvuorossaan sydänleikkausten, ohitusleikkausten, lisäämiseksi, ja

toteaisin tässä vain sen, että valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitettyssä II vastalauseessa on juuri nämä näkemykset esille tuotu ja kun eduskunnassa täällä äänestetään ensi tiistaina, niin eduskunta voisi hyväksymällä tämänsuuntaisen esityksen keskustapuolueen vastalauseesta toteuttaa nämä ajatukset eikä tarvitsisi lisäponssilla sitten asiaa olla vauhdittamassa.

Jos niin ikävästi käy, että keskustapuolueen esitystä ei hyväksytä, niin olemme valmiita kannattamaan ed. Rajamäen täällä aikanaan tekemää ponsilausemaehdotusta.

Arvoisa puhemies! Tässä puheenvuorossani haluaisin puuttua nimenomaan maatalouspääluokkaan ja eräisiin näkökohtiin tässä pääluokassa. Ensinnäkin pääluokan käsittely maatalousjaostossa sujui nopeasti ja asiallisesti. Valittavaa on vain se, että jaostolla ei ollut mahdollisuutta tehdä kuin yksi muutosesitys käsitteilyn aikana, kun metsänparannusvaroja lisättiin 3 milj. markalla, mutta tämä on riittämätön siihen tarpeeseen nähden, mikä tällä hetkellä on.

Hallitushan esitti metsänparannustöiden valtionapuun 20 milj. markan lisäystä, mutta samalla hallitus kuitenkin poisti metsänparannuslainoista 40 milj. mk.

Tapio on tehnyt maa- ja metsätalousministeriölle metsänparannustöiden tarpeeseen perustuen esityksen, että avustusvaroja lisättäisiin 50 milj. markalla, joka määrä kokonaan voitaisiin vähentää lainavaroista. Vaikka maatalousjaostossa lisättiin 3 milj. mk metsänparannustöiden avustuksiin, tietää kuitenkin avustusvarojen puute sitä, että töiden painopistettä on siirrettävä enemmän lainarahoitukseen perustuviin tie-, ojitus- ja lainoitus Hankkeisiin. Näin ollen työtilaisuudet vähenevät huomattavastikin. Erityisesti taimikonhoitotyöt saattavat vaikeutua. Saattaa käydä jopa niin, että käytännössä metsänparannustyöt joudutaan pääosin lopettamaan syksyn kuluessa tänä vuonna. Näin ei ole aikaisemmin tapahtunut.

Tämän perusteella keskustapuolue esittääkin ja pitää välttämättömänä vastalauseessaan, että näitä metsänparannusavustuksia lisättäisiin 20 milj. markalla. Erityisesti kannamme myös huolta siitä, että Lapin vajaatuottoisissa metsissä voitaisiin töitä käynnistää ja tänne esitettäisiin lisäyksenä vielä 1,5 milj. mk.

Herra puhemies! Maataloustuotannon tasapainottamistoimiin lisättyä 105 milj. markan määrärahaa voidaan käyttää kesannointisopimusten lisäksi myös maidontuotannon vähentämissopimuksiin. Oli hyvä, että hallitus viime

hetkellä muutti mielensä ja antoi maataloustulolain muutoksen, josta keskustaryhmällä oli myös jo lakialoite eduskunnassa. Tämä mahdollisti kaikkien hyväksyttävien vapaaehtoisten kesannointisopimusten teon tälle vuodelle. Toivottavaa onkin, että tällä ratkaisulla nyt lopullisesti välttyttäisiin pakkokesannointisuunnitelmilta, joita kuitenkin tiettävästi hallituksessa vielä kaavailaan.

Maidontuotannon vähentämis- eli ns. bonus-sopimuksiin on käytettävissä yhteensä nyt 120 milj. mk. Sopimuksia on haettu huomattavasti enemmän. Kaikkien hyväksymiskelpoisten hakemusten toteuttaminen edellyttäisi runsaan 300 milj. markan määrärahaa. Ensisijaisesti tulisi määrärahaa lisätä maidontuotannon vähentämissopimusten tekemiseksi kokonaan luopuvien 55 vuotta täyttäneiden viljelijöiden sekä sellaisten tuottajien kanssa, joilla heikentyneen työkyvyn tai muun vastaavan seikan takia on erityisen perusteltu syy maidontuotannon vähentämiseen tai lopettamiseen. Siksi esitämmekin vastalauseessamme 80 milj. mk:n määrärahan lisäämistä maidontuotannon vähentämissopimuksia varten.

Mielestämme on tällä hetkellä perusteltua, että vanhat ja sairaat viljelijät voivat luopua tuotannosta ja samanaikaisesti voitaisiin nuorille viljelijöille myöntää lisäksi kiintiöitä. Koska nyt vapaaehtoisin toimin voidaan maidontuotantoa supistaa, tulisi samanaikaisesti pyrkiä asteittain maatalouden rakennetta parantamaan ja parantaa erityisesti pienten tilojen elinkelpoisuutta. Tästä syystä keskustaeduskuntaryhmä pitää perusteltuna sitä, että nuorille viljelijöille ja pienille maidontuottajille myönnettäisiin lisäksi kiintiöitä vähintään niin paljon kuin maidon kaksihintaneuvottelukunta on tänä vuonna yksimielisesti esittänyt. Neuvottelukuntahan esitti 42 milj. litran lisäksi kiintiötä, mutta hallitus on päättänyt jakaa vain 18 milj. litraa, joista 2 milj. litraa ns. kohtuuskiintiötä.

Herra puhemies! Avustukset maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan edistämiseen ovat riittämättömät tällä hetkellä. Myöntämisvaltuutta hallitus ehdotti korotettavaksi 100 milj. markkaan. Lisäys on 30 milj. mk, ja tämä aiheutuu perustelujen mukaan avustusten arvioitua suuremmasta kysynnästä. Tämä pitää paikkansa. Avustusmäärärahojen tarve on ollut jatkuvasti selvästi myönnettyjä määrärahoja suurempi. Ehdotetun myöntämisvaltuuden puitteissa voidaan rahoittaa ne hyväksymiskelpoiset hakemukset, jotka ovat jo käsiteltävinä.

Uusiin hakemuksiin ehdotettu kiintiö valitettavasti ei riitä.

Maatilahallitus onkin lähtenyt siitä, että viime vuodelta siirtyneiden hankkeiden sekä kuluvana vuonna tehtyjen hakemusten käsittely tämän vuoden aikana edellyttää myöntämisvaltuuden korottamista 150 milj. markkaan. Muussa tapauksessa määrärahojen loppumisen tilanteessa, jossa toteuttamiskelpoisia hankkeita syntyy vielä hyvin runsaasti, aiheutuu määrärahojen riittämättömyydestä huomattavia ongelmia maaseudulle.

On syytä myös muistaa se, että erityisen vaikeaksi maatalouselinkeinolain mukaisten avustusmäärärahojen niukkuuden tekee se, että maatilatalouden kehittämisrahastossakin on tänä vuonna käytettävissä yli 150 milj. mk vähemmän varoja kuin mitä tämän vuoden tuloja menoarviossa esitettiin. Maatilahallituksen ilmoituksen mukaan kehittämisrahaston lainavarat saattavat loppua kesä-heinäkuussa, ja kun viime vuonna sukupolvenvaihdoiksi voitiin vielä lainoittaa syyskuuhun saakka, ongelma on erityisen paha juuri sukupolvenvaihdosten rahoitusta ajatellen. Hallituksen hyvin heikko suhtautuminen maatalouden rahoitukseen pakottaa siirtämään maatalouden investointeja ja toisaalta käyttämään ns. kallista tai kalliimpaa rahaa.

Valitettavana voidaan myös pitää sitä, että maankuivatustöihin, avustuksiin ja lainoihin, ei ole esitetty kuin 2,5 milj. markan lisäystä kumpaisellekin momentille. Vastalauseessamme tulemme esittämään tähän lisäystä molempiin momentteihin 4 milj. mk, jotta aloitettuja töitä voitaisiin jatkaa ja uusiakin käynnistää erityisesti Pohjanmaan viime satokauden vaikeilla katoalueilla.

Herra puhemies! Maatalouspääluokan osalta on hyvä todella se, että kesannointisopimuksiin saatiin 105 milj. markan lisäys. Viljelijät kokevat tämän myönteisenä, vaikka päätös tehtiin todella pitkän vetkuttelun ja jahkaamisen jälkeen. Muuta myönteistä kovin paljon ei sitten maatalouspääluokan kohdalta voikaan todeta.

Tiukat rajoitustoimet jatkuvat erityisesti kotieläintuotannossa. Niitä pitäisikin päästä purkamaan ja saada maatalouspoliittiseen ajatteluun uutta nykyistä kehitysmyönteisempää sisältöä. Tätä viljelijät tänä päivänä odottavat. Innokkuus maatalouselinkeinolain mukaisiin avustuksiin osoittaa sen, että viljelijöillä riittää yrittämisen halua päästä eteenpäin omalla kotiseudullaan.

Mutta emme saa missään vaiheessa puhuesamme myöskään maaseudun pienelinkeinoista unohtaa varsinaista perustuotantoa. Emme voi rakentaa maaseudun tulevaisuutta yksistään liitännäiselinkeinojen varaan, sillä maaseudun ongelmat eivät yksin sillä ratkea. Molempia tarvitaan. Tässä suhteessa odottaisi, että vuoden 1989 tulo- ja menoarviossa saataisiin myös jo perusteita sille, että varsinaista perustuotantoa, erityisesti työvaltaista kotieläintaloutta, voidaan ryhtyä kehittämään koko maassa, mutta erityisesti kehitysalueläineissä, joissa ei perusmaataloudelle ole muuta vaihtoehtoa kuin kotieläintalous ja erityisesti lypsykarja.

Ed. Savolainen: Herra puhemies! Puutun lisätalousarviossa samaan asiaan, mihin ed. Rajamäki ja jotkut muutkin puhujat aikaisemmin eli kuntien järjestämään erikoissairaanhoidon, siihen liittyneeseen 12,5 milj. markkaan ja sen käyttämiseen sydämen ohitusleikkauksiin.

Hallitus on esittänyt lisätalousarvioon 12,5 milj. mk ostopalvelujen lisäämiseksi ohitusleikkaustilanteen parantamiseksi. Se on sinänsä merkittävä kannanotto, jolla selkeästi lisätään yksityistä palvelukapasiteettia, ja hallitus on siinä tehnyt erään ratkaisun. Voisi analysoida, onko juuri tämä oikea tie edetä sillä vaikealla pulma-alueella, jota sydämen ohitusleikkausten vajaakapasiteetti tässä maassa edustaa, koska samanaikaisesti toki olisi mahdollista lisätä kapasiteettia olemassa oleviin keskussairaaloihin sekä normaalin palvelutoiminnan puitteissa hoitaa tämä problematiikka paremmin pois päiväjärjestyksestä. Mutta tämän asian käsittelyn yhteydessä on sitten noussut esiin monenlaisia yrittäjästä. Ja viimeiseksi sellaiseksi nousee ensi tiistaina esitettävä ponsi, jonka sisällön ed. Rajamäki omassa puheenvuorossaan toi julki. Jos ponsi rauhoittaa joidenkin muiden ihmisten sydämenasioita, niin se on sinänsä merkityksellinen. Sillä ei ole sydämen ohitusleikkausten kannalta ratkaisevaa merkitystä tämän vuoden kapasiteetin lisäämiseen.

Valtiovarainvaliokunnan sosiaali- ja ympäristöjaostolle esitettiin vaatimus tai toive, mitenkä vain, siitä, että tätä 12,5 milj. markkaa voitaisiin käyttää sellaiseen yksityisleikkaustoimintaan, jossa keskussairaaloiden leikkauskapasiteetti annettaisiin yksityiseen käyttöön, eli lääkärit voisivat tehdä yksityisiä leikkauksia lauantaisin ja muuna vapaa-aikanaan. Tämän näkökannan jaosto joutui tyrmäämään mm. sii-

tä syystä, että ei oltu valmisteltu mitenkään muun hoitohenkilökunnan asemaa tässä tilanteessa. Kun tosiasia on, että meillä on koulutettu vain rajallinen määrä niitä henkilöitä, jotka pystyvät suorittamaan sydämen ohitusleikkauksia, avosydänkirurgiaa, niin tästä määrästä ei ole käytettävää ylimääräiseen työhön muuta henkilökuntaa, ja jos on, niin heidän korvausjärjestelmänsä on täysin avoin. Tästä syystä jaosto poisti asian tässä vaiheessa keskustelusta eikä ottanut siihen kantaa tietäen täysin, että tämä on myös erittäin merkittävä kannanotto, jos sille tielle lähdetään. Nimittäin samanaikaisesti, jos avataan tällaiselle yksityiselle toiminnalle julkisen sektorin fyysinen kapasiteetti käyttöön, niin se merkitsee sitä, että meillä on runsaasti myös muita alueita kuin vain sydämen ohitusleikkaustoiminta, jotka siten ovat tulossa tähän mahdollisuuteen mukaan.

On oikeutettua, että sydämen ohitusleikkaustoiminta ja sen rajalliset resurssit saavat tässä talossa niin paljon huomiota. Mutta samanaikaisesti terveydenhuollossa on myös muita kiipeitä pulma-alueita, mm. syövän hoidon suhteen, jossa myös on vajaata leikkauskapasiteettia. Niin muodoin myös sillä alueella ihmiset joutuvat odottamaan leikkauksiin pääsyä.

Jos tämän tyyppisiin ratkaisuihin suomalaisessa terveystaloudessa siirrytään, niin se vaatii toisenlaisen foorumin päätöksenteolle kuin lisäbudjetin ja siihen sisällytetyn 12 milj. mk, jolla sinänsä ei niin kovin monenlaisia tehtäviä tehdä. Sillä samalla rahalla ei voida laajentaa ostopalveluja, henkilökuntaa ja laitehankintoja julkisen sektorin laitoksiin, niin kuin tuossa ponnassa, joka tullaan tekemään, edellytetään.

Sosiaali- ja ympäristöjaosto käsitellessään tätä asiaa paneutui siihen erittäin tarkasti, eikä ensimmäistä kertaa, siitä huolimatta, vaikka ei kuulunutkaan ed. Rajamäen kiitoksien kohteisiin. Useita talousarvioita käsitellessään sosiaali- ja ympäristöjaosto on kiinnittänyt huomion nimenomaan sydämen ohitusleikkauksen vajaakapasiteettiin ja lisännyt toistuvasti eri vuosina rahaa toiminnan tehostamiseksi. Mutta nyt kun oli kysymyksessä lisäbudjetti, niin sosiaali- ja ympäristöjaosto pitäytyi hallituksen esityksessä tietäen täysin, että jos jotakin ratkaisevaa halutaan tehdä, niin se kaikki on tehtävissä normaalin budjetin yhteydessä ja käytössä vuoden vaihteen jälkeen.

Keskustapuolueen vastalauseeseen on sisällytetty jaloja ajatuksia. Keskustapuolue on ollut vuosikausia, -kymmeniä vastuussa ja vastuulli-

sisä tehtävissä suomalaisessa terveystalouden hoidossa, enkä niin muodoin osaa oikeastaan arvostaa sitä vastalauseita muuta kuin oppositiopuolueen velvollisuutena. (Ed. Väänänen: Sosialidemokraatit ovat olleet terveysministerinä!) — Muistaakseni viimeksi ministeri Kuuskoski-Vikata piti terveystaloudellista ministerisalkkua hallussansa ennen nykyistä hallitusta, ed. Väänänen. Mutta saatan olla väärässä. (Ed. Väänänen: Se oli poikkeus!) Poikkeuksenkin aikana, jos se sattuu olemaan niinkin pitkä kuin ministeri Kuuskoski-Vikata ministerikausi, pystyy tekemään kaikenlaista.

Arvoisa puhemies! Haluan lopuksi todeta, että kaikki ne ajatukset, jotka nyt on esitetty mitä erilaisimmalla tunteellisuudella, ovat haluttaessa käytettävissä vuoden alussa vaikka kuinka laajana tässä maassa normaalin budjettikäytännön myötä.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä oli vakavaa se, että pelkästään eduskunnan budjettiläusunnon perusteella oli esitetty ostopalveluihin ja nimenomaan vain ostopalveluihin 12,5 milj. mk. Vaikka Mehiläisen lisäksi Diakonissalaitos aloittaa Helsingissä yksityisleikkaukset, vaikka Tallinnan kanssa tehdään sopimuksia, ei Suomen vaikeata ohitusleikkaustilannetta voida hoitaa nimenomaan yksityisleikkauksilla, vaan siihen tarvitaan ehdottomasti normaali sairaanhoitokapasiteetin lisäystä. Yksityisleikkaukset ovat potilaille erittäin kalliita. Kansaneläkelaitoshan ei korvaa niistä kuin noin 10 000 mk ja hinnat ovat 60 000—70 000 markan paikkeilla.

Nimenomaan tällä ponnella ja väljyydellä mahdollistetaan normaali käytäntö, jolla ennenkin eduskunta vuosien 1986—87 budjettien yhteydessä mahdollisti lääkintöhallituksen auttaa ja reagoida valtakunnallisen suunnitelman tarkistuksilla keskussairaalapiirien erilaiseen tilanteeseen. Esimerkiksi HYKSissä, jolle tätä vaihtoehtoa nyt syntyisi, on kuulemma valmiudet lauantaan aloittaa yksityisleikkaukset. Heillä on kuulemma henkilökunta valmiina. Eli nimenomaan voidaan käyttää tätä rahaa lauantaiyksityisleikkauksiin, kun normaalin kapasiteetin lisäyksellä kuulemma voidaan vastaavalla rahalla leikata enemmän kuin yksityisleikkauksilla normaalitoiminnalla.

Sanoisin, että viime kaudella joka vuosi eduskunta muutti valtakunnallista terveydenhuollon sairaanhoidon suunnitelmaa, aloittaen 1983 synnyttäneiden sydänvikaisten lasten surkeasta

leikkaustilanteesta. Se tehtiin hallituspuolueiden välisellä sopimuksella. Tällä kaudella tämä on ollut hivenen vaikeampaa. Toivoisin, että normaalia budjettitietä ja tietenkin ministeriön esityksellä jatkossa päästään nopeampaan vauhtiin.

Ed. Savolainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen ed. Rajamäen kanssa presii samaa mieltä terveystalouden perusteista, mutta ongelmaksi on nyt syntynyt nimenomaan tällä hetkellä lisäbudjettiin kirjattu 12,5 milj. mk. Pysyn edelleenkin kannassani, että sillä ei tätä ongelmaa kokonaisuudessaan ratkaista.

Edelleen haluan todeta vielä sen, että ponsilausumaa, jota nyt täällä kaupataan, ei missään vaiheessa ole esitelty sosiaali- ja ympäristöjaostolle edes käsiteltäväksi. Se on syntynyt vasta valtiovarainvaliokunnan käsittelyn jälkeen.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Lopputulos on tässä tärkeintä eli se, että voidaan tehdä tämä järkevä ratkaisu, jos, ja nimenomaan näyttää siltä, tieto ei ole mennyt perille tai se ei ainakaan ole tullut sisällyttään ymmärretyksi. Joka tapauksessa tässä tilanteessa 12,5 milj. mk on aika mittava mahdollisuus valtakunnallisen suunnitelman tarkistamiseen, kapasiteetin nostamiseen. Muistutan, että vuosien 1986—87 budjetissa valtionosuutta lisättiin suunnitelman muutoksilla 6 milj. mk. Tämä on yli kaksi kertaa se mitä kahdessa vuodessa pystyimme hallituspuolueiden sopimuksella tekemään viime kaudella.

Ed. Fred: Herra puhemies! Hallitus on tässä lisäbudjetissa pystynyt, myönteistä kyllä, jonkin verran pienentämään lainanottoa suunnittelusta. Valitettavasti se ei tapahdu säästötoimenpiteiden seurauksena, vaan veroja kiristämällä. Päinvastoin esimerkiksi valtiovarainministeriön menoihin on otettu uusi määräraha 1,5 miljoonaa veromarkkaa, jolla on tarkoitus markkinoida epäilyttävä verouudistus äänestäjille.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä edellyttää, että hallitus tuo aikanaan eduskunnalle verouudistuksen keskeiset osat yhdellä kerralla lakiesityksinä. On välttämätöntä, että koeverotuksen kaikki perustiedot ja tulokset saatetaan viipymättä koko eduskunnan tietoon ja julkisuuteen. Hallituspuolueet mielellään syyttävät oppositiota kansan pelottelusta, mutta toistaiseksi

hallitus on itse ollut edistämässä epävarmuutta, kun se ei ole pystynyt päättämään verouudistuksen sisällöstä, vaan on sen sijaan saattanut julkisuuteen hajatietoja.

Kansalaisten omaa kulutusta sen sijaan pyritään supistamaan Suomen Pankin peruskorkoa nostamalla. Päätös koskettaa kipeästi erityisesti asuntovelkaisia ihmisiä. Näin hallitus on vaikeuttanut eritoten lapsiperheiden elämää, kun sen olisi päinvastoin pitänyt kohentaa lapsiperheiden oloja. Myös yritykset, ja aivan erityisesti pienyritykset, kärsivät päätöksestä, joka on seurausta hallituksen hallitsemattomasta talouspolitiikasta. On arvioitu, että peruskoron korottamisesta aiheutuu ylimääräisiä kuluja talouselämälle 700 milj. mk.

SKDL lausuu vastalauseessaan, että hallitus ja eduskunnan porvarillinen oppositio on halunnut vaikeuttaa pienheikkojen yritysten ja velkaisten palkansaajain ja muiden pientuloisten elämää. Se ei pidä täysin paikkaansa. Kristillisen liiton eduskuntaryhmä on jyrkästi ja yksimielisesti vastustanut peruskoron korottamista.

Perheellisten ja pientuloisten nilkkaan osui sekin lisäbudjettiin liittyvä varsin epäsosiaalinen laki, jolla hallitus nipisti maitotuotteiden alkutuotevähennystä. Kun muualla Euroopassa peruselintarvikkeet ovat jopa liikevaihtoverottomia ja Ruotsissakin parhaillaan kristillisdemokraattien aloitteesta keskustellaan elintarvikkeiden verojen alentamisesta, toimii hallitus Suomessa päinvastoin. Euroopan yhteisön maissa vero on tavallisesti vain 4–9 %. Kuluttajien ruokalasku nousee yli 200 milj. markalla vuodessa. Tästä suurin osuus tulee lapsiperheiden maksettavaksi. Siinä siis toinen isku juuri lapsiperheitä vastaan.

Ehkä hallitus voisi käyttää osan verouudistuksen markkinointiin varattavista markoista ostamalla mainostilaa maitopurkkien kyljistä. Siinä se olisi sopivasti kassajonossa markkoja laskevien silmissä. Kristillisen liiton eduskuntaryhmä tulee tekemään perustelulausumaehdotuksen, jossa hallituksen edellytetään ryhtyvän toimenpiteisiin alkutuotevähennyksen muutoksen aiheuttamien hintojen nousun kompensoimiseksi erityisesti lapsiperheille.

Kristillinen liitto pitää terveystaloudellisesti myönteisenä alkoholin ja tupakan hintojen nostamista. Tosin muitakin toimenpiteitä tarvitaan. Kristillinen liitto on vaatinut toistuvasti, että elinkustannusindeksistä tulisi poistaa tupakka, alkoholi ja rahapelit, jolloin näiden hintaa voidaan korottaa pelkäämättä indeksiä, jo-

ka laukaisee palkka- ja eläkesopimukset. Emme kuitenkaan hyväksy sen kaltaista suunnitelmaa, jonka mukaan tupakka ja alkoholi poistetaan epäoikeudenmukaisesti vain ja ainoastaan eläkeindekseistä.

Yritykset, varsinkin pienyritykset, ovat joutuneet lopettamaan toimintojaan, ja erityisesti Neuvostoliiton kaupan varassa olevat yritykset. Se on lisännyt työttömiä kehitysalueellaneissa runsaasti. Työllisyyden hoitoon tulemme esittämään määrärahan lisäystä varsinkin kunnille ja kuntainliitoille, jotka ovat onnistuneet työllistämään erityisesti nuoria ihmisiä. Työllisyyden hoitoon yleensä varatut määrärahat ovat riittämättömiä.

Lisäbudjettiin liittyen hallitus antoi esityksen polttoaineverojen korotuksesta. Myös auto- ja moottoripyöräveron tuotto lisääntyy. Lakien seurauksena liikenteeltä perittävien verojen ja tieliikenteeseen suunnattujen julkisten varojen välinen räikeä epäsuhde kasvaa entisestään. Jos välttämättä haluttiin kerätä ne varat, olisi ne myös kohdistettava tienpitoon. Valtioneuvoston päätökseen rekka-autojen leveyden ja painojen kasvattamisesta on vastattava lisäämällä teiden kunnostus- ja rakennusmäärärahoja. Liikenne kasvaa. Tulevaisuudessa joudumme vielä nykyistä valtavampien ongelmien eteen, ellemmme nyt viimeistään lähde purkamaan ongelmaa ja panosta teiden kunnostamiseen. Öljy on nyt halpaa. Olisi erinomainen aika päällystää ja peruskunnostaa teitä. Se olisi paitsi teiden huonon kunnon takia välttämätöntä, myös viisasta talous- ja ulkomaankauppapolitiisista syistä.

Arvoisa puhemies! Suomen Pipliaseura on esittänyt opetusministeriölle ja valtiovarainvaliokunnan jäsenille, että tähän lisäbudjettiin sisällytettäisiin määräraha Suomen valtion rahoitusosuudeksi Pohjoismaiden valtioiden ja kristillisten yhteisöjen kansanlahjaan Venäjän kirkolle sen 1000-vuotisjuhlavuonna. Varoilla lahjoitetaan venäläisen kommentaariraamatun Tolkovaja Biblijan painos. Kristillisen liiton eduskuntaryhmä on pettynyt hallituksen suhtautumiseen, koska ainakin Tanska ja jotkin muutkin Pohjoismaat ovat luvanneet oman osuutensa ehdolla, että myös muut Pohjoismaat osallistuvat. Määräraha tulee ottaa seuraavaan lisäbudjettiin.

Maamme eri puolilla on lukioita ja peruskouluja, joiden kunnostamiseen ja rakentamiseen ei ole riittävästi varoja. Näiden rakennushankkeiden toteuttamiseksi on korotettava määrära-

haa. Maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan edistämiseen olisi lisättävä määrärahaa sekä korotettava avustuksen myöntämisvaltuuksia alueellisen tasapainoisen kehityksen turvaamiseksi.

Suomi on tuhansien järvien maa. Meillä voisi siten olla erinomaiset edellytykset vallata maailmanmarkkinoita kasvattamalla kalaa omissa vesistöissämme. Se olisi yksi elinkeinonhaara, johon valtiovallan tulisi kiinnittää aivan erityistä huomiota.

Etelä-Pohjanmaalla etenkin tulvasuojelu on loppuun saattamatta ja pitkittynyt. Tulvahaittojen sijaiskärsijöiksi ovat joutuneet sadat maanviljelijät. Erityisesti Kyrönjoen vesihuoltotöiden nopeuttamiseksi tulisi korottaa määrärahoja Vaasan vesi- ja ympäristöpiirissä.

Asuntopolitiikan epäonnistumisesta kuuluva vastuuta hallituksen on nyt kannettava lisäämällä ensi vuoden tulo- ja menoarvioon selvästi enemmän varoja asuntotuotantoon. Vuokra-asuntoja erityisesti pääkaupunkiseudulla ei ole riittävää määrää. Hinta- ja laatutasonormeja olisi sopeutettava siten, että myös pääkaupunkiseudulla aravamäärärahat voidaan täysimääräisesti hyödyntää eivätkä ne jää byrokration vuoksi käyttämättä. Asuntokauppaan liittyvät leimaverot on poistettava ensiasunnon ostajilta, asuntovelkojen korkoa ei tule nostaa samanaikaisesti muiden korkojen kanssa. Asumistukea on nostettava. On mietittävä, miten asuntotuotantoa koskevia säädöksiä voisi joustavoittaa.

Herra puhemies! Edellä luettelemini epäkohtiin tulee eduskuntaryhmämme tekemään muutosehdotukset yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Vaikka Holkerin hallituksen runsasta vuoden mittaista taivalta ei voikaan syyttää kaikesta siitä kehitysurasta, mille Suomen talous on selvästi ajautumassa, on se ilmiselvästi päävastuussa kuitenkin tästä uudesta kehityssuunnasta. Uudesta kehityssuunnasta, jonka tyypillisiä piirteitä ovat ensinnäkin inflaation irtipääseminen, toisaalta vaihtotaseongelman selvä vaikeutuminen. Näihin tekijöihin, inflaation irtipääsemiseen, vaihtotaseongelman syntymiseen, hallitus on ajanut taloudellisen tilanteen yhtäältä veroratkaisuillaan ja toisaalta myös lukuisilla siihen johtaneilla finanssipoliittisilla ratkaisuillaan. Verotus tunnetusti maassa on kiristynyt. Se on tapahtunut niin palkansaajien kohdalla, yritysten kohdalla kuin ylipäänsä muittenkin

verovelvollisten kohdalla. Niin ikään voidaan osoittaa, että Suomen kaupan kannalta tärkeä suunta, idänkauppa, on tämän hallituksen runsaan vuoden aikana joutunut entistä suurempiin vaikeuksiin.

Näitten vaikeuksien johdosta, inflaation ja vaihtotaseongelman erityisesti, Suomen Pankki on omalta osaltaan joutunut tunnetusti reagoimaan tilanteeseen nostamalla peruskorkoa. Tuo peruskoron nosto oli suoranainen seuraus niistä vaikeuksista, mihin oli ajaututtu. Kun peruskorkoa jouduttiin nostamaan, olisi odotanut ja niin myös keskustan eduskuntaryhmä edellytti, että hallitus ryhtyisi nopeasti toimenpiteisiin menetysten kompensoimiseksi niille, jotka peruskoron nostamisesta eniten kärsivät. Näin olisi tullut puuttua muun muassa perusturvajärjestelmän kohentamiseen eri kohdillaan, opiskelijoiden tilanteen kohentamiseen, asumistuen tuntuvaan parantamiseen ja niin poispäin. Näissä asioissa vain asumistuen osalta hallitus omalla lakiesityksellään vähän liikaa toivottuun suuntaan.

Kaiken lisäksi tätä taloudellisen kehitysuran synkkyyttä vielä entisestään mielestäni synkentää verouudistushanke, jonka ympärillä hallituksen valmistelutapa ja toisaalta tuosta valmistelusta julkisuuteen valuneet erilaiset tiedot ovat herättäneet kansalaisissa aiheellista ja perusteltua rauhattomuutta ja epävarmuutta, joka nyt sitten näyttäytyy monella tavalla paitsi yksittäisten puolueitten kohdalla, myös kansalaisten keskuudessa yleisemminkin.

Nyt onkin mielestäni ilmiselvää vaara olemassa siihen, kun hallituksen sisällä verouudistuksen aikaansaamisesta on tullut jonkinlainen pakkopulla, että tässä tilanteessa hallitus tyytyy jonkinlaiseen silmäkääntötemppuun, joka voisi olla esimerkiksi sitä, että työtulovähennys, joka käytännössä tällä hetkellä merkitsee noin 35 mrd. mk vuodessa, siirretään veroasteikkoihin ja sitten asteikkoja tällä määrällä alennettaisiin. Tämähän ei olisi mikään todellinen verouudistus eikä johtaisi käytännössä mihinkään nykyisestä tilanteesta.

Toivottavaa olisikin, että hallitus valitsisi tässä tilanteessa järjellisen linjan. Se voisi olla sitä, että ensi vuoden verolinja ratkaistaisiin siltä pohjalta, että bruttoveroaste ensinnäkin laskettaisiin siihen hallituksen lupaamaan vuoden 1987 tasoon eli noin prosentilla vuoden 1988 tasosta ja että täysimääräiset inflaatiotarkistukset suoritettaisiin vuoden 1989 taulukoihin ja vä-

vähennyksiin eikä vain täysimääräiset vuodelle 1989, vaan sen mittaiset, että niissä otettaisiin huomioon myös se, mikä jätettiin ottamatta huomioon vuoden 1988 taulukoista ja vähennyksistä viime syksynä päätettäessä.

Vastaavasti varsinaisen verouudistuksen valmistelu tulisi laittaa jo aiemmin meidänkin eduskuntaryhmämme peräämään parlamentaariseen valmisteluun aika nopeallakin aikataululla. Riittävän laajalla pohjalla tapahtuva valmistelu voisi tuottaa sellaisen realistisen tuloksen, joka olisi vietävissä läpi ja joka puuttuisi niihin kiistattomiin ongelmakohtiin, mitä nykyisessä verojärjestelmässä on, niihin epäkohtiin jotka kiistatta korjausta tarvitsivat. Toivoo sopii, että hallitus astuu tälle tielle, joka johtaa pitkän päälle varmasti koko Suomen talouden kehitysuran kannalta myönteisiin lopputuloksiin.

Asuntopolitiikka on sellainen ala, joka talouden ongelmat herkimmin ja ensimmäisenä reagoi, asuntoasioissa talouden ongelmat selvästi näyttäytyvät. Viime aikojen kuluessahan on asuntotilanne maassa monella tavalla entisestään kärjistynyt. Asuntojen hinnat ovat nousseet viimeisen vuoden aikana 20—40 % paikkakunnasta riippuen. Sain selvityksen vähän ennen tämän istunnon alkua asutuhallituksesta ja siellä kerrottiin, että paikkakunnasta riippuen todella hintojen nousu vaihtelee 20—40 %.

Viime vuosi oli asunnottomien vuosi. Totuus tuosta vuodesta on se, että asunnottomien määrä ei ole vähentynyt. Eräillä alueilla se on jopa lisääntynyt siitä tilanteesta, mikä ennen tuon vuoden alkua oli. Asuntotuotannon määrä ei nouse viime vuoden aikana eikä tämän vuoden aikana, se pysyy suurin piirtein entisellään. Lainakorkoja on viime kuukausien aikana eräillä ratkaisulla jopa nostettu.

Nämä muutamat esimerkit kertovat mielestäni selvää kieltä siitä, että asunto-olojen kohentamisessa ei tämän hallituksen aikana ole ainkaan kovin pitkiä edistysaskeleita kyetty ottamaan. Tässä mielessä voi yhtyä siihen ministeri Suomen kommenttiin, jonka hän hallituksensa kohdisti muutama viikko sitten.

Keskustapuolueen piirissä on asunto-ongelmien voittamiseen tarvittavista lääkkeistä myös keskustelua käyty, luonnollisestikin. En halua noita lääkkeitä sen perusteellisemmin ja seikkaperäisemmin tässä lähteä esille tuomaan. Haluan ainoastaan pariin asiaan kiinnittää tässä tarkoituksessa huomiota.

Ensinnäkin olemme ilolla voineet panna merkille, kuinka SDP:n johdosta on esitetty ajatus-

ta asuntorahaston perustamisesta asuntojen rahoitusedelmien ehkä jonkin verran nykyistä parempaan kuntoon saamiseksi. Jo vuosia sitten meidän toimestamme tällaista ajatusta on esitetty. Ajatusta siitä, että ne lainojen korot ja lyhennykset, mitkä kentällä olevista lainoista vuosittain valtiolle palautuvat, voitaisiin palauttaa tällaiseen rahastoon, ja siihen rahastoon valtio budjettisiirroin siirtäisi myös varoja. Tästä rahastosta näitä lainoja jaettaisiin. Edelleen tällainen asuntorahasto voisi laskea liikkeelle asunto-obligaatioita ja hankkia rahastoon myös sitä kautta pääomia. Tämä saattaisi ainakin josain mitassa helpottaa tilannetta. Se ei varmasti ratkaisisi asunto-ongelmia, mutta olisi yksi käyttökelpoisista keinoista, joka voisi vähän viedä tätä asiaa eteenpäin.

Herra puhemies! Jo muutama päivä sitten eduskunta käsitteli polttonesteiden veronkorotusta. Siinä yhteydessä jo meidän toimestamme tuotiin esille toive siitä, että tämä nyt käsittelyssä oleva lisäbudjetti olisi voinut sisältää tuntuvammat määrärahat tienpitoon, tierahoitukseen. Erityisen huolestuneita olemme olleet siitä, että uusi linja painopisteen siirtämisessä päätieverkkoon on käytännössä toteutettu tämän vuoden varsinaisessa budjetissa siten, että rahat pääteihin on otettu tinkimällä alemman asteisesta tiestöstä, sen kipeimmistäkin tarpeista.

Kun nyt polttonesteiden verotusta on useampan otteeseen nostettu niin, että sen veron tuotto kasvaa viime vuodesta yli miljardilla, olisi ollut toivottavaa, että tätä tuottoa olisi voitu käyttää vähän enemmän tiestön kohentamiseen erityisesti juuri äsken kerrotulla tavalla rokotetun alemmanasteisen tiestön, kevyen liikenteen väylien ja muiden vastaavien kohentamiseen ja kuntoon laittamiseen. Keskustan eduskuntaryhmän vastalauseeseen sisältyy tähän tähtäävät omat ehdotukset eri momenteille.

Keskustan vastalauseessa kiinnitetään huomiota myös lasten päivähoitokysymyksen järjestelyihin, siihen toiseikkaan, että huolimatta lain velvoitteista vuoteen 1990 mennessä järjestää päivähoitopaikka kaikille alle kolmivuotiaille, näyttää tuon tavoitteen tosiasiaa saavuttaminen olevan erittäin vaikeata. Tai jos siinä jollakin tavalla onnistutaan, se samalla tulee merkitsemään tinkimistä 3—7-vuotiaiden päivähoitokysymyksen järjestämisestä.

Keskustapuolueen eduskuntaryhmä kiinnittää huomiota siihen, että päivähoitokysymyksen ratkaisemisessa tulisi tarttua voimakkaam-

min ja realistisemmin siihen vaihtoehtoon, joka voisi tarjota merkittävää helpotusta, ei yksinomaista helpotusta ja ratkaisua, mutta merkittävää helpotusta tämän asian järjestämiseksi. Se vaihtoehto on se, että yksinkertaisesti lasten kotona tapahtuvaa hoitoa ryhdyttäisiin tukemaan, rahoittamaan edes likimain vastaavalla määrällä kuin tällä hetkellä rahoitetaan muita päivähoiton muotoja. Tunnetustikin kotihoidontuen perusosa on runsaat 1 000 mk kuukaudessa. Tällä tuen määrällä se ei voi olla todellinen vaihtoehto muille päivähoitomuodoille. Tuota tukea jonkin verran lisäämällä se tarjoaa useammalle perheille mahdollisuuden hoitaa lasta itse kotona. Kun se näin tarjoaa, se helpottaa myös paineita laitos- ja perhepäivähoitopaikkoihin, ja siten kokonaisuongelman voittamisessa sillä voisi olla aikamoinen merkitys.

Vertailun vuoksi eri päivähoitomuotojen hinnoista todettakoon yksi esimerkki. Jyväskylän kaupunki on perustamassa useampia päiväkotia tällä hetkellä. Kun kaupunki selvitti päiväkotien hoitopaikkakustannukset vuodessa, se tuli siihen tulokseen, että nyt perustettavassa päiväkodissa yhden alle kolmivuotiaan lapsen päivähoitokustannukset ovat vuodessa 49 111 mk. Se on rutkasti enemmän, monin verroin enemmän, kuin kotihoitoon käytettävän tuen määrä. Tämä esimerkki osoittaa ja kertoo selvää kieltä mielestäni siitä, että todellakin meidän vastalauseessamme esitettyyn ajatukseen kotihoidontuen runsaammasta rahoituksesta on vankkoja perusteita olemassa.

Herra puhemies! Näillä muutamilla reunahuomautuksilla, jotka keskustan vastalauseessa on seikkaperäisesti esitetty, keskustan eduskuntaryhmä on valmis lisäbudjetin läpiviemään niine korjauksineen, mitä vastalauseessa on esitetty.

Kiinnitän myös huomiota siihen, että se ponsi, mikä täällä on esitetty, on sellainen, että jollei todella meidän vastaava muutosesityksemme mene läpi, keskustan eduskuntaryhmä kernaasti tuota pontta kannattaa.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä en halua luoda oppositiopuolueiden kesken riitoja tässä asiassa, mutta en myöskään voi hyväksyä sitä, että keskustapuolue arvostelee epäsuorasti koron korottamista sen jälkeen, kun edustajat Maijala ja Väyrynen ovat olleet Suomen Pankin pankkivaltuusmiehissä peruskoron korottamisen kannalla. Minusta teidän täytyisi selvemmin sanoa tuomita tämä menettely, jossa on vaikutettu

rahan hintaan korottavasti. Siltä osin tämä hallituksen arvostelu on minusta perusteetonta ja kohtuutonta, eikä teillä ole oikeutta antaa selaista vaikutelmaa, niin kuin te olisitte olleet koron korottamista vastaan.

Mitä sitten tulee yleisesti ottaen keskustapuolueen linjaan, niin kyllä te tässä samassa yhteydessä ajatte kahdenlaisilla asioilla. Muka olette pienen ihmisen puolella, mutta heti kun tulee kysymys esim. tupakkateollisuudelle annettavasta tulonsiirrosta, mikä annetaan valtioneuvoston päätöksen n:o 7 yhteydessä, niin keskustapuolueen edustajat äänestävät "tyhjää" selaista esitystä vastaan, jossa valtioneuvostoa vaadittaisiin estämään tämä tulonsiirto tupakkateollisuuden hyväksi.

Toinen kysymys on sitten valtionyhtiöiden privatisoiminen. Kyllä te olette, toisin kuin keskustapuolue on historiallisesti ollut, myös ottamassa myönteisen kannan Valmet Oy:n privatisoimiseen ja Enso Gutzeitissa valtion osuuden vähentämiseen. Se on minusta uudenlainen historiallinen toimenpide teiltä tässä asiassa, teiltä jotka olette olleet vankkumattomia valtionyhtiöiden kannattajia. Samalla tavalla kuin sosialidemokraatit te olette tässä asiassa pettämässä yhteisen asian.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Seppäselä: Kyllä me kannamme vastuun siitä, että keskustan edustajat olivat mukana nostamassa peruskorkoa. Emme sitä ole kieltäneet missään vaiheessa, enkä sitä myöskään minä mielestäni omassa puheenvuorossani kieltänyt. Se ratkaisu oli vastuullinen ratkaisu. Se oli välttämätön ratkaisu sen jälkeen, miten talouspolitiikkaa tässä maassa viime kuukausien ja viimeisen vuoden aikana on harjoitettu.

Me olimme vastustamassa monelta kohdalta sitä talouspoliittista linjaa, jolla maa ajautui tähän tilanteeseen. Me emme onnistuneet saamaan vastustuksesta huolimatta läpi kantojamme eräissä ratkaisuissa kuten siinä veroratkaisussa, mikä oli yksi tärkeä syy viime syksynä tähän tilanteeseen joutumisessa. Sen jälkeen, kun näihin ongelmiin oli jouduttu, totta kai täytyi asettua vastuulliselle kannalle, ja sen tekivät meidän edustajat Suomen Pankin pankkivaltuusmiehissä. Kompensatioiden, joilla tuo menetys, mitä koron korottaminen aiheuttaa pienituloisimmille, perään me olemme, niin kuin äsken myös puheenvuorossani, esittäneet vaatimuksia.

Mitä tulee tupakkaveron korotukseen rea-

goimiseen, olisin toivonut, että ed. Seppänen ei anna näin väärää todistusta kuin hän puheenvuorossaan sanoi. Sattuu tämä vastalause olemaan minun kädessäni. Minä luen, vaikka se liittyy toiseen kohtaan, sen täällä. Me olemme edellyttäneet näin: "Valiokunta edellyttää myös, että valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin sen estämiseksi, ettei teollisuus ja kauppa perusteettomasti hyödy tupakkavalmisteiden veron noususta." Näin tulemme aikanaan edellyttämään, kun asia on täällä käsittelyssä. Me selvästi vastustamme sitä linjaa, mikä tässä hallituksen päätöksessä on.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tupakkaveron korottamiseen liittyy, niin kuin ed. Pekkarinen hyvin tietää, selvä tulonsiirto tupakkateollisuudelle ja myös kaupalle, ja tämän tulonsiirron suuruus on ehkä kymmeniämiljoonia markkoja vuodessa. Kuitenkin siinä ratkaisevassa äänestyksessä, jossa valtiovarainvaliokunnassa päätettiin kannanotosta, ponsiesityksestä eduskunnassa esitettäväksi, ponsiesitystä, jossa vaadittiin tulonsiirron mitätöimistä hallituksen toimenpitein, keskustapuolueen edustajat äänestivät tyhjää. Tietenkin teillä on vastalause olemassa tässä kysymyksessä, mutta taas ovat sanat ja teot ristiriidassa, eli oltiin Suomen Pankissa peruskoron korottamisen kannalla, mutta sitten annetaan sellainen mielikuva, että se on tuomittava. Tässä asiassa ollaan nyt tupakkateollisuudelle annettavaa tulonsiirtoa vastaan, mutta käytännössä sitten, kun asiasta valiokunnassa äänestettiin, kaikki keskustapuolueen ryhmän viisi henkilöä äänestivät tyhjää, ed. Pekkarinen.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Nyt me emme keskustele asiasta, joka on vasta myöhemmässä vaiheessa esillä. Mutta kun ed. Seppänen nyt haluaa sitä asiaa jähnätä, kerrottakoon nyt vielä kertaalleen, että tästä asiasta meillä, ed. Seppäsellä ja minulla, on koko lailla samanlainen vastalause kirjoitettuna mainittuun mietintöön. Ero on siinä, että ed. Seppänen haluaa mainita nimeltä muuan tupakkafirman ja meidän vastalauseessa sitä firmaa ei ollut nimeltä mainittu. Me emme pidä tarkoituksenmukaisena sitä, että nimenomaisesti yksi firma eduskunnan asiakirjassa mainittaisiin, koska mainittua teollisuutta maassa harjoittavat myös eräät muut yhtiöt, jotka saavat täsmälleen samanlaisen hyödyn. Niillä on pienempi markkinaosuus, ne saavat

pienemmän hyödyn sitä kautta mutta periaatteessa tuotettua yksikköä kohti saavat täsmälleen saman lisähyödyn eli 5 penniä myydyltä tai valmistetulta tupakka-askilta.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Edellä ed. Pekkarinen piti hyvin kattavan ja monipuolisen puheenvuoron, ja keskityn vain syventymään kouluasioihin. Lisäbudjetissa hallitus esittää 82 milj. mk koulujen rakentamiseen, mikä pääsääntöisesti esitetään käytettäväksi pääkaupunkiseudun koulutarpeiden tyydyttämiseen.

On aivan oikein, että lisäbudjetilla tuetaan koulujen rakentamista. Mutta esitetty markkamäärä on täysin riittämätön. Se on riittämätön vielä keskustapuolueen lisäesityksen jälkeenkin. Todellinen koko maassa koulujen rakentamiseen tarvittava summa opetusministeriön karkean arvion mukaan lähentelee viiden vuoden aikana noin miljardia markkaa.

Koulujen rakentamisen rahoitustarvetta ei vähennä se, että rakennemuutoshallitus muuttattaa väkeä syrjäseuduilta taajamiin ja kaupunkeihin. Päinvastoin rakentamistarve suurenee. Muuttokuorman ei nimittäin lastata kyläkoulua, vaan sieltä lähtevät vankkurit perheineen ja tavaroineen. Sinne, minne muutetaan, on rakennettava uusia tiloja. Taajamissa ja kaupungeissa koulurakentamistarve kasvaa, uusrakentaminen samoin kuin saneeraustarve.

Maakuntakeskukset ja suuret taajamat kohtaavat samat rakentamispaineet kuin pääkaupunkiseutu tällä hetkellä. Helsingin seutu saa rahansa todella tarpeeseen, mutta se ei oikeuta hallitusta unohtamaan maakuntien vastaavia ja kasvavia rakennustarpeita. Esimerkiksi Oulun läänissä on tänä vuonna lakkautumassa yhdeksän kyläkoulua, ja kolmen vuoden sisällä on arvioitu lakkautuvan yhteensä 18 kyläkoulua. Mutta samanaikaisesti oppilasmäärät lisääntyvät Oulun läänin sisällä 64 koulussa, ja näiden koulujen osalta on laajennus- ja uudistamisrakentamistarvetta.

Lääninhallituksen kouluosaston laskelmien mukaan lähimpien viiden vuoden aikana Oulun läänin koulurakentamiseen tarvittavaa rahaa olisi noin 330 milj. mk. Nykytahdilla valtioneuvoston myöntämisperiaatteiden mukaan tulossa olisi vain 30 milj. mk viiden vuoden sisällä. Näin ollen, mikäli hallitus ei tule roimasti lisäämään lähivuosina koko maassa koulujen rakentamiseen tarvittavia määrärahoja, voidaan todeta, että peruskoulun, lukion ja ammatillisten koulujen osalta Oulun läänin jo nyt kipeät ra-

kentamistarpeet saatetaan loppuun vasta pitkälti 2000-luvun alkupuoliskolla.

Lyhyt viesti budjetin tekijöille on se, että hyvä asia on lisäys nyt lisäbudjetissa mutta rahaa tarvitaan huomattavasti enemmän myös varsinaiseen budjettiin niin peruskoulun, lukion kuin ammatillisten oppilaitostenkin rakentamishankkeille.

Lisäbudjetissa ei ollenkaan lisätä rahaa ammatilliselle puolelle. Se on valitettava asia. Momenttia ei ole avattu, ja siitä johtuen keskustapuolueen lisäys koskee ainoastaan peruskouluja ja lukoita. Toivoa sopii, että lisäys 25 milj. mk sinne saadaan läpi, jotta edes pieni hippu riittäisi myös maakuntakeskusten, lähinnä kaupunkien, rakentamistarpeeseen, jota rakennemuutoshallitus lisäbudjettituella Helsingin osalle haluaa korostaa.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Valtionyhtiöillä on merkittävä yhteiskunnallinen tehtävä mm. työllisyyspolitiikan välineenä, teollisuuden kehittämisessä ja alueellisen tasapainoisen kehityksen toteuttamisessa. Valtionyhtiöt ovat kansallisomaisuuttamme. Valtionyhtiöt ovat selviytyneet suhteellisen hyvin kilpailussa. Ongelmaksi on muodostumassa se, että valtio ei ole korottanut riittävästi yhtiöidensä osakepääomaa.

Yhdellä valtionyhtiöllä sen sijaan menee huonosti. Se ei ole koskaan päässyt omistajansa suosioon. Tämä yhtiö on Valvilla. Pihtisynnytyksellä vuonna 1978 maailmaan tuotettu, pahoja syntymäärpia kummien lahjoina. Silloinhan pelastettiin mm. yksityinen Hyvilla ja erityisesti Suomen Yhdyspankin rahat. Yksityisille maksettiin liian paljon. Lainapääoma ja korkokulut ovat Valvillalla olleet aivan liian suuret. Nyt Valvilla on kriisialan — tekstiili- ja villalahan on kaikissa länsimaissa vaikeuksissa — kriisiytynyt yhtiö. Taloudelliset vaikeudet ovat kuitenkin monelta osaltaan Valvillasta itsestään riippumattomia. Omistaja puolestaan on ollut kyvytön tukemaan ja ohjaamaan Valvillaa. Rahaa on tosin annettu pahimpaan kriisiin, sitäkin kuitenkin ilmeisesti liian vähän. Mutta raha ei ole ratkaissut, koska muu edunvalvonta, markkinointituki ja kehitysapu ovat puuttuneet. Ovatkohan kauppa- ja teollisuusministeriön edus- ja markkinamiehet yleensä kyvyttömiä hoitamaan ja tukemaan omia yhtiöitään?

Suomessa ei ole suuntauduttu villatuotannon normaaleihin subventointeihin, kuten monessa länsimaassa. Kulutustavaravienti romahti Neu-

vostoliiton kaupassa 1980-luvun alkupuolella. Sitä seurasi dollarin alamäki. Kaiken kukkuraksi armeija ohjasi kangasostojaan ulkomaiselle toimittajalle. Tällä toimella oli mm. tuhoisa psykologinen vaikutus (Ed. Kekkonen: Mikä?) — Siihen, että ostoja olisi laajemmin tehty ulkomailla, että ulkomaat olisivat ostaneet Valvillan tuotteita. Televisiossa kuulin kerran väitteen jopa siitä, että naapurimaassa oli todettu, että miten me ostaisimme, kun te itsekään ette osta. Jos mikä on psykologista vaikutusta, se on juuri tämä.

Ratkaiseva osatekijä Valvillan tilanteessa lienevät vankat yksityistämishankkeet. Yleisesti tunnettu totuus on se, että Finlayson halajaa Valvillalta Hyvinkään huipputasoista kehräämää. Tämä toimenpide taas merkitsisi kuolemantuomiota Valvillalle. Perustamisasiakirjan mukaan Valvillan tarkoituksena on kuitenkin säilyttää villakangasteollisuus maassamme ja turvata kriisivalmiuden olemassaolo. Tästä oltaaneen Valvillan osalta nyt luopumassa. Siihen viittaa yhtiön pilkkominen neljään osaan ja noin 170 työntekijän, etupäässä suuren ammattitaidon omaavan naistyöntekijän, irtisanominen. Pitkän askelen nykyinen hallitus otti sillä tiellä, jolla hämöttää valtionyhtiöiden ja tässä tapauksessa Valvillan yksityistäminen.

Keskuskauppakamari on viimeksi eilen ponnekkaasti vaatinut puolet valtionyhtiöistä yksityistettäväksi. Siinä on mukana myös Valvilla. Rohkeus ja röyhkeys ovat todella lisääntyneet. Thatcherismi on vakavasti valtionyhtiöiden kynnyksellä. Valvillan yhtiökokous päätti viime perjantaina Holkerin ja Sorsan hallituksen suunnauksella peräti kokonaan lakkauttaa Valvillan hallintoneuvoston. Tehtävät päätettiin siirtää yhtiön nelimiehiseen hallitukselle. Julkeaa on toiminta valtionyhtiö Valvillaa kohtaan, ainakin sen työntekijöitä kohtaan.

Mitä tekee SDP? Nostaa kätensä kokoomuksen ja kauppa- ja teollisuusministeriön edessä. Uskomatonta! Hallintoneuvoston lopettaminen on periaatteellisesti merkittävä muutos ja vahva isku valtionyhtiöiden demokraattiselle hallinnolle. Sosialidemokraattien hallituskaudella tapahtui näinkin. Valvillan henkilöstöryhmät menettivät nyt osallistumismahdollisuutensa hallintoon. Tätäkö on hallituksen työelämän uudistaminen ja hallintoedustuksen lisääminen omassa yhtiössään? Kohtaako tällainen menettely muitakin valtionyhtiöitä?

Hallintoneuvoston lakkauttamisen jälkeen Valvillassa valta siirtyi hallitukselle, jossa istuu

kansliapäällikkö-keisari Bror Wahlroos, neuvotteleva virkamies Ilkka Niemi KTM:stä, Valvillan toimitusjohtaja Matti Vainio sekä ns. ulkopuolisena asiantuntijana Veikko Jääskeläinen. Niin se on, toverit sosialidemokraatit, kun antaa pikkusormen, on kohta menossa koko käsi.

Socialidemokraatit ovat kuulemma tänään antamassa kannanottoaan, jossa toteatte hyvin vahvasti, että SDP ei privatisoi mitään. Pidätte valtionyhtiöitä teollisuuden selkärankana ja kansallisomaisuutena. (Ed. Kekkonen: Niinhän ne ovatkin!) — Mutta kaukana ovat tekonne ja julkilausumakannanottonne toisistaan. Näin se on, ed. Kekkonen, valitettavasti. Siitä esimerkkinä Valvillan tapaus. — Mikäli socialidemokraatit ovat vastustamassa todella yksityistämistä, te tulette äänestämään SKDL:n esitysten puolesta myös lisätalousarvion yhteydessä silloin, kun äänestetään Valmetin pörssiin menosta, silloin kun äänestetään Enso-Gutzeitin yksityistämishankkeesta. Jos teidän julkilausumanne pitävät paikkansa ja edustavat tekojanne, tullette näin tekemään.

Valvillan osalta on todella paha tapahtunut. Toivon, että omistaja vastaisi huutoonsa edes näiden vastikään irtisanottujen valvillalaisten elämän ongelmien ratkaisemisessa. Toivottavasti työväestöä edustava SDP nyt taistelisi edes siitä, että ns. rakennemuutosrahaa, 63 milj. mk budjetissa, käytettäisiin myös Valvillan työntekijöiden jatkoelämän turvaamiseen. SKDL tulee tässä budjetissa esittämään ns. rakennemuutosrahan lisäämistä 40 milj. markalla. Rahaa on tarkoitus tällä momentilla käyttää rakennemuutosten aiheuttamien häiriöiden lieventämiseen. SKDL:n eduskuntaryhmän puolesta tulen tekemään lisäbudjetin yksityiskohtaisessa käsittelyssä seuraavan lausumaehdotuksen: ”Eduskunta toteaa työttömyyden uhkaavan suurta joukkoa Valvilla Oy:n työntekijöitä ja lyhyen irtisanomisajan myös vaikeuttavan uuden työpaikan järjestymistä. Tämän johdosta eduskunta edellyttää, että momentin määräraha käytetään myös Valvilla Oy:n työttömyyden uhkaamien työntekijöiden aseman turvaamiseksi.”

Turun työvoimapiiriin toimisto on esittänyt vuoden 1988 tulo- ja menoarvioon osoitetusta 63 milj. markan määrärahasta 2 milj. markan määrärahan varaamista Valvilla Oy:n Turun toimintayksiköstä irtisanottujen henkilöiden uudelleen työllistämiseen, perustettavan neuvottelukunnan myöhemmin tekemän suunnitel-

man mukaisesti. Määräraha tultaisiin käyttämään siten, että niille irtisanotuille, joita ei voida välittää suoraan uuteen työpaikkaan eikä kouluttaa uudelleen, hankitaan työtä 12 kuukauden pituisen työllistämistukijakson avulla. Noin 10—15 milj. markalla voitaisiin työllistää nyt irtisanotut Valvilla Oy:n työntekijät vuoden loppuun asti. Tämä aika tarvittaisiin välttämättä ylimenokaudeksi yhtiön ja työntekijöiden aseman järjestämisessä. SKDL:n mielestä Valvillalle tulee antaa rakennemuutosrahaa vähintään 10—15 milj. mk.

Arvoisa puhemies! SKDL:n eduskuntaryhmä samoin kuin Varsinais-Suomen kansanedustajien yhteisryhmä korostaa myös Valvillan tuotannon ja työllisyyden turvaamista pitimmällä aikavälillä. Tämä tapahtuu mm. tukemalla kotimaista villatuotantoa sekä keskittämällä julkisen sektorin hankintoja Valvillalle.

Ed. P o k k a : Herra puhemies! Tavan mukaan tässä kevään lisäbudjetissa hallitus esittää vähän lisää rahaa työllisyyden hoitoon ja opposition vastalauseissa, joita täällä on jo esitelty, esitetään jonkin verran enemmän rahaa kuin hallitus on esittänyt. Kannatan omasta puolestani niitä määrärahalisäyksiä, joita keskustan vastalauseeseen tämän asian yhteydessä sisältyy. Haluan kuitenkin, herra puhemies, käyttää tässä tilaisuutta hyväkseni ja esittää hallitukselle muutamia kysymyksiä työllisyysrahoista.

Ensinnäkin: Kumpaa tässä oikein tehdään? Hoidetaanko työttömyyttä vai yritetäänkö sitä todella poistaa? (Ed. Kekkonen: Sekä että!) Peruskysymys myös on, mitä on se työ, jota työllisyysvaroin rahoitetaan. Onko oikeaa työtä vain teiden teettäminen tai rahojen antaminen investointeihin? Onko oikein ohjata kuudeksi kuukaudeksi nuoria työttömiä papereita pyörittämään virastoihin, joissa ennestäänkin on väkeä aika paljon? (Ed. Kekkonen: Se on parempi tapa kuin ei mitään!) — Myönnän, ed. Kekkonen, että näin on. Se on parempi tapa kuin ei mitään. Siihenhän me täällä eduskunnassa olemme alistuneet ja sen vuoksi me kovin paljon täällä vaadimme työllisyyden hoitamiseen lisää rahaa juuri muihin tarkoituksiin.

Kuitenkin työllisyyden hoidossa tarvittaisiin uutta ja ennakkoluulotonta ajattelua. Mielekäs työhän ei ole maakunnista loppunut. Sitä kyllä on. Sen vuoksi ajattelin eduskunnan mielenkiinnoksi kertoa erään lappilaisen ajatuksen, joka liittyy tähän lisäbudjettiin, työllisyysrahoihin. Nimittäin lappilaiset ovat perin juuri sui-

vaantuneet valtion välinpitämättömyyteen työllisyyslain toteuttamisessa ja ehdottavat, että lasten ja vanhusten kotona tapahtuvasta hoidosta ryhdyttäisiin maksamaan työttömille kansalaispalkkaa. Uusi työllisyyslakihan on ollut voimassa muutaman kuukauden. On oikeastaan hämmästyttävää, kuinka vähän tämän lisäbudjetin yhteydessä työllisyyslain toteutukseen on kiinnitetty huomiota. Jo nythän on havaittu, että kunnat ovat hoitaneet työllisyysvelvoitteensa kiitettävästi. Valtio sen sijaan on monin toimin, mm. supistamalla tietöiden, postin ja VR:n palveluksien määrärahoja, vaikeuttanut työllisyyden hoitoa.

Eduskunnan käsiteltävänä oleva lisäbudjetti olisi antanut hallitukselle mahdollisuuden juuri näillä perinteisillä tavoilla osoittaa olevansa mainettaan parempi, mutta näinhän ei käytännössä tapahdu, jos tämä lisäbudjetti hallituksen esittämässä muodossa hyväksytään. Sen vuoksi haluan edelleen korostaa, että työ maakunnista ei ole loppunut. Lisää auttavia käsipareja tarvittaisiin erikoisesti hoitoalalla. Vanhusten avopalveluiden kehittämistä kannatetaan kyllä yleisesti, mutta käytäntö on kokonaan toinen asia. Ehkä on paikallaan myöntää, että nämä kotihoidon tukijärjestelmät, jotka tulevat lähinnä sosiaalipuolen kautta, ovat käytössä.

Vanhusten hoitamisesta maksetaan kotihoidon tukea, mutta se on määrältään onnetoman pieni ja saajalle veronalaista tuloa. Kun vanhukseltakin yleensä peritään kotipalvelumaksu, voi pahimmassa tilanteessa kotipalveluita halunnut ihminen joutua maksajaksi käytännössä olevista hoitotuista huolimatta. Sama vika on lasten kotona tapahtuvan hoidon tukemisessa. Nykyisellään tuen määrä on liian vaatimaton, jotta sillä olisi haluttua käyttöä.

Miksi hoitotyöhön ei saa käyttää työllisyysrahoja? Siltarumpujen tekoon ja erilaiseen paperin pyörittämiseen herkästi kyllä yritetään löytää työllisyysvaroja, mutta kun on kysymys koko yhteiskuntaa hyödyttävästä hoitotyöstä, tätä työtä vieroksutaan. Sitä ei haluta pitää työllisyyslain mukaisena työnä, ja tämä on mielestäni kerta kaikkiaan väärin. Sen vuoksi on paikallaan, että tämä kysymys toivottavasti jollakin tavalla tulee hallituksen tietoon. Eihän täällä hallitusherroja liikojakaan ole kuuntelemassa. (Eduskunnasta: On!) — Anteeksi, ministeri Norrback, tarkoitukseni ei ollut loukata ministeriä. Ministeri tuli juuri tässä puheeni aikana. On hyvä, että sentään yksi valtioneuvoston jäsen on kuuntelemassa.

Monet nuoret työskentelisivät mielellään hoitoaloilla odotellessaan sopivaan koulutukseen pääsyä tai hankkiakseen tarvitsemaansa työökemusta. Ihmetellä täytyy, miksi työvoimaviranomaiset suhtautuvat erittäin jäykkäniskaisesti hoitotyöhön. Onko pohjalla vanhat asenteet, ettei kotityö ole oikeaa työtä?

Herra puhemies! Kun hallituksella ei näy olevan halua panna valtion virastoja työllistämään ihmisiä ja toteuttaa sillä tavalla työllisyyslakia, vähintään olisi antaa työllisyysrahaa sellaisiin tarkoituksiin, joissa työtä on tarjolla, kuten hoitotyöhön. Työllisyysperusteinen raha, kansalaispalkka, niin kuin lappilaiset puhuvat, voisi olla suuruudeltaan vaikkapa 5 000 mk kuukaudessa.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Haluaisin myös tähän työllisyyden hoitoon puheenvuorossani puuttua. Viimeiset, huhtikuun lopusta olevat luvut kertovat, että valtion työmäärärahoihin oli työllistetty 17 751 henkilöä, kun vuotta aikaisemmin eli huhtikuun lopussa vuonna 1987 luku oli 23 507, siis lähes 6 000 enemmän. Kuntien investointimäärärahoilla oli huhtikuun lopussa tänä vuonna työllistetty 34 227 henkilöä, kun vuoden takainen luku oli 36 510, eli siis lähes 2 000 enemmän. Erityistoimenpiteillä työllistettyjen määrä oli 37 700. Verrattuna vuoden takaiseen lukuun 37 100:aan, oli tässä päästy plussan puolelle 600:lla.

Nämä luvut jo kertovat siitä, mitä hallituksen tapa toteuttaa työllisyyslakia tarkoittaa. Hallitus ei ole ottanut työttömyyden poistamista tosissaan, ei edes sen lievittämistä, vaan kuten luettelemistani luvuista nähdään, tänä vuonna on työllistetty vähemmän kuin viime vuonna, vaikka työllisyyslaki on tullut voimaan vuoden alusta. Tämä johtuu yksinomaan siitä, ei siitä, että työllisyyslaki olisi huono, vaan siitä, että hallitus ei ole esittänyt eikä eduskunta huolehtinut siitä, että työllisyyslain toteuttamiseen olisi riittävät määrärahat budjettiin varattu. Ed. Kekkonen, hallituksen toimenpiteet ovat vain työttömyyden siirtämistä työttömältä toiselle. Työttömiä on vaihdettu, mutta työttömyyttä ei ole poistettu, ei edes lievitetty.

On syytä käydä läpi vielä velvoitetyöllistettäviä koskevat luvut. Työvoimaministeriöstä saamani tietojen mukaan velvoitetyöllistettäviä pitkäaikaistyöttömiä oli sijoitettu huhtikuun lopussa kuntiin 2 935, valtiolle 1 172 ja yrityksiin 370 eli yhteensä yhtäjaksoisesti yli vuoden työttömänä olleita pitkäaikaistyöttömiä oli sijoitet-

tu 5 477. Sijoittamatta oli 3 000 pitkäaikaistyötöntä, siis näitä työllisyyslain mukaan kuudessa työvoimapiirissä olevia velvoitetyöllistettäviä.

19 §:n mukaisia velvoitetyöllistettäviä oli maaliskuun lopussa — huhtikuun lopun lukua, ikävä kyllä, työvoimaministeriöstä ei pystytty kertomaan — oli 4 612. Myöskään tarkkaa selvyyttä siitä, ovatko nämä kaikki myös sijoittamatta vai meneekö näistä osa päällekkäin pitkäaikaistyöttömien luvun kanssa, ei osattu kertoa. Mutta suurin piirtein nämä voitaneen laskea eli huolimatta siitä, että työllisyyslaki on ollut voimassa 4 kuukautta, niissä piireissä, joita velvoite koskee, on velvoitetyöllistettäviä sijoittamatta lähes 7 000 työtöntä.

Nämä luvut kertovat, että edes siitä vähäisestä velvoitteesta, joka lain vesittämisen jälkeen jäi, hallitus ei ole huolehtinut, sen täyttämistä. Kysymys on mielestäni erittäin vakavasta tilanteesta. Lisäbudjetissa, jota käsitellään, ei ole riittäviä määrärahoja näiden velvoitteiden toteuttamiseksi.

Työvoimaministeriössä tiedetään hyvin, että määrärahat, joita lisäbudjetissa on esitetty, eivät riitä edes näiden velvoitteiden toteuttamiseen. Siitä huolimatta hallitus ei ole ollut valmis lisäämään rahoja tarvittavissa määrin eikä myöskään valtiovarainvaliokunta. Me tulemme ehdottamaan, että työllisyyden hoitoon tullaan nyt lisäämään tarvittavat määrärahat. Toivomme todella, että eduskunta katsoisi sen verran velvollisuudekseen huolehtia lain noudattamisesta, että lisää vaadittavat määrärahat.

Se, että työllisyyslaki on näin pahasti vieläpä niiltä vähäisiltä velvoittavilta osiltaan jäänyt toteuttamatta, johtuu pääasiassa siitä, että valtio ei ole huolehtinut omasta velvoitteestaan. Työllisyyslain mukaanhan kuntien velvollisuus on työllistää puolet velvoitetyöllistettävistä ja valtion loput. Kunnat ovat hyvin omaa osuuttaan hoitaneet, mutta valtio huonosti. Tämä asia on ollut täällä useaan kertaan esillä eri yhteyksissä ja myös kyselytunnilla. Hallituksessa ollaan hyvin tietoisia tästä lainvastaisesta tilasta, mutta edelleen todellisia toimenpiteitä annetaan odottaa.

Tänä päivänä olen saanut työvoimaministeriön valtioneuvoston oikeuskanslerille lähettämästä kirjeestä kopion. Kun useita kertoja olen sekä ollut tässä asiassa yhteydessä ministeriöön että keskustellut itse ministerin kanssa tästä asiasta, niin he eivät ole maininneet, että työvoimaministeriö on tällaisen kantelun tehnyt. Aivan muuta kautta on tämä tieto tullut. Itse en

ole nähnyt missään tästä puhuttavan. Mielestäni on aika erikoista, että työvoimaministeriö on lähtenyt kantelemaan oikeuskanslerille ja pyytänyt kunnioittaen oikeuskanslerinviraston kannanottoa siihen, mihin toimenpiteisiin työvoimaministeriön tulisi ryhtyä posti- ja telelaitokselle vahvistettujen työllistämismenpiteiden toimeenpanemiseksi.

Tässä kirjelmässä todetaan, että posti- ja telelaitos ei ole omalta osaltaan ollut valmis noudattamaan työllisyyslain velvoitteita. Posti- ja telehallitus on ilmoittanut kirjallisesti ja myöhemmin liikenneministeriössä pidetyssä neuvottelussa suullisesti, ettei sen hallinnonalalla voida työllistää lainkaan työllisyyslain työllistämismenpiteiden piiriin kuuluvia henkilöitä. Valtioneuvoston hyväksymässä suunnitelmassa vahvistettiin kuitenkin posti- ja telehallituksen hallinnonalalle velvollisuus työllistää keskimäärin vähintään 300 henkilöä. Maaliskuun loppuun mennessä työllistetty oli vain 73 työllistämismenpiteiden piiriin kuuluvaa henkilöä.

Se, mikä tässä on mielestäni erikoista, on että työvoimaministeriöllä ei tunnu olevan keinoja hallituksen piirissä löytää niitä toimenpiteitä, joilla lain noudattamisesta huolehditaan. Työvoimaministeriö joutuu kääntymään oikeuskanslerin puoleen ja pyytämään neuvoa, mihin toimenpiteisiin ministeriön pitäisi ryhtyä, että jotkin valtion laitokset noudattaisivat lakia. On ihan hyvä, että työvoimaministeriö kantaa edes näin paljon huolta siitä, että valtion laitokset lain velvoitteita noudattaisivat. Se, mikä on erikoista, on, että hallitus ei omilla toimillaan ole pystynyt huolehtimaan lain noudattamisesta. Onko kysymys siitä, että ei ole pystynyt, vai siitä, ettei ole halunnut? Ikävä kyllä luulen, että tämä jälkimmäinen on oikeampaan osunut arvio. (Ed. Kekkonen: Luulo ei ole tiedon väärä!) — Ei olekaan, mutta kun tässä on kaksi mahdollisuutta, (Ed. Kekkonen: Pitää valita pahempi!) niin ei pidä valita pahempaa, vaan se, mitä hallituksen toimenpiteiden johdosta voi pitää todennäköisempänä.

Olen jo esittänyt lukuja siitä, mikä tilanne tällä hetkellä on. Ne osoittavat, että hallitus ei ole kantanut huolta lain toteuttamisesta. Se antaa aihetta olettaa, että hallituksella ei ole halua toteuttaa lakia. Sen vuoksi hallitus pitäisikin saattaa vastuuseen tästä. Eduskunnan nimenomaisesti pitäisi asettaa hallitus vastuuseen lain noudattamisesta. (Ed. Kekkonen: Mielipidekysymys!) Valtiovarainvaliokunta ei tämän mietintönsä perusteella ole tähän asiaan paneutunut.

Me olemme seuranneet hyvin tarkasti, miten hallitus aikoo huolehtia lain noudattamisesta. Niin kun sanoin, kyselytunnilla tästä on tehty useita kyselyjä, ei ainoastaan meidän ryhmämme edustajien puolesta, vaan myös jopa sosialidemokraattien. Ministeri Puhakka on vastannut, että hallitus aikoo huolehtia valtion laitosten työllistämismisvelvoitteen toteuttamisesta.

Tämä asia on ollut viime viikolla valtioneuvoston istunnossa käsittelyssä. Siellä oli ollut tarkoitus korjata aiemmin hyväksyttyä valtion työllistämismisvelvoitetta siten, että nämä velvoitteet valtion laitoksissa tulisivat toteutettua, mutta asian käsittely on kuitenkin siirretty kesäkuun 15 päivään. Tämä jälleen osoittaa sitä, että hallitus ei kuitenkaan halua ryhtyä riittäviin toimenpiteisiin, vaikka koko ajan vallitsee lain vastainen tila.

Me emme nyt tässä vaiheessa ole tehneet uutta kantelua oikeuskanslerille, vaan olemme halunneet vielä seurata hallituksen toimia, ja jotta niistä saataisiin selkoa täällä eduskunnassa, jättäneet viime viikolla kyselyn siitä, miten hallitus aikoo huolehtia siitä, että työllisyyslain vastainen tila välittömästi korjataan. (Ed. Jaakonsaari: Syksyllä on työttömyys pienempi kuin kymmenen vuoteen!) — No, hauska nähdä. (Ed. Jaakonsaari: Kyllä. Se on työllisyyslain mukainen tavoite!) — Niin, mutta niin kuin äsken luettelustani luvuista näkyy, tällä hetkellä on työllistetty huomattavasti vähemmän työttömiä valtion ja kuntien toimesta työllisyysmäärärahoihin kuin viime vuonna (Ed. Kekkonen: Ottaakaa asia kokonaisuutena alkääkää takertuko pikkuseikkoihin. Nyt on pienempi työttömyys kuin pitkään aikaan!) — Niin, mutta se ei johdu suinkaan siitä, että hallitus olisi toteuttanut työllisyyslakia. Onneksi sattuvat suhdanteet olemaan sen verran parempia, että työllisyys on hieman parantunut. (Ed. Jaakonsaari: Hallitus vaikuttaa suhdanteisiin!) Mutta jos hallitus olisi käyttänyt voimavaroja edes sen verran kuin aikaisemmin, niin ne luvut olisivat huomattavasti paremmat. Kun meillä on yli 5 %:n työttömyys, niin sillä ei todella voi kehua, jos me muistamme, että vielä pari vuotta sitten hallitusohjelmassa asetettiin tavoitteeksi 2 %:n työttömyys. (Ed. Jaakonsaari: Nyt meillä on 4 %!) — Siinä ollaan vielä kaukana 2 %:sta.

Täällä on keskusteltu nimenomaan siitä, millä tavalla työttömyyttä voidaan poistaa. Täällä on tuotu esille se, että se ei ole mikään suhdannekysymys, sillä ei työttömyyttä voida poistaa, vaan se on poliittinen ratkaisu, ja niissä maissa,

joissa on pieni työttömyys kuten Ruotsissa ja Itävallassa, sosialidemokraattien johtamisessa, se on nimenomaan poliittinen ratkaisu. Siellä on haluttu toteuttaa valtion toimenpitein sellaisia toimia, jotka ovat pudottaneet työttömyyttä. Juuri tähän tarvitaan hallituksen toimenpiteitä ja eduskunnan toimenpiteitä, mutta näihin te ette ole olleet valmiit. (Ed. Jaakonsaari: Hallitus...) — Niin, anteeksi. Minä mielelläni kuuntelen, mitä ed. Jaakonsaari välillä haluaa sanoa. (Ed. Jaakonsaari: Hallitus voi vaikuttaa suhdanteisiin!)

Toinen varapuhemies: Kehotan edutajia käyttämään vastauspuheenvuoron, kun sen aika tulee.

Puhja: Arvoisa puhemies! Jotta ed. Jaakonsaaren ei tarvitsisi kovin pitkään odottaa sitä vastauspuheenvuoron aikaa ja koska tästä asiasta olen nyt suurin piirtein sen sanonut, mitä tarkoitukseni oli tässä yhteydessä sanoa, niin voin jatkaa keskustelua ed. Jaakonsaaren kanssa vuoropuhelussa.

Lopuksi haluaisin vain tuoda esiin vielä kantamme päivähoitoasioista. Tänä päivänä on vahvistettu asetus päivähoidon henkilökunnasta, ja meitä ei voi tyydyttää se, että yli kolmivuotiaiden kokopäiväryhmissä vaaditaan vain yksi lastentarhanopettaja. Sen vuoksi esitämme, mikä vastaa lastentarhanopettajien, siis ei liiton, vaan lastentarhanopettajista ainakin 90 %:n kantaa, että yli kolmivuotiaiden kokopäiväryhmissä tarvitaan kaksi lastentarhanopettajaa. Tällaisen ponnien tuleamme esittämään hyväksyttäväksi.

Edelleen hallitus ei ole ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin päivähoitolain velvoitteiden toteuttamiseksi siten, että alle kolmivuotiaiden ehdoton oikeus päivähoitopaikkaan taataan vuoteen 1990 mennessä. Sen vuoksi haluamme tästä asiasta eduskunnan ponnien, jolla otetaan kantaa ei ainoastaan tämän vuoden päivähoitopaikkojen lisäämiseen, vaan päivähoidon kehittämiseen siten, että nuo lain velvoitteet voidaan toteuttaa nimenomaan sillä tavalla, että se ei ole myöskään siirtämistä samalla tavalla kuin työttömyyttä siirretään työttömältä toiselle eli päivähoitopaikkoja siirrettäisiin lapselta toiselle, vaan samalla on huolehdittava siitä, että alle kolmivuotiaille järjestettäviä päivähoitopaikkoja ei aikaansaada siten, että yli kolmivuotiailta otetaan päivähoitopaikkoja pois. Tätä tarkoit-

tavat ponnet tulemme siis tämän asian yhteydessä tiistaina esittämään.

Ed. Jaakonsaari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vielä todeta sen, että todellakin Suomessa on syytä panna merkille se myönteinen asia, että syksyllä työttömyys on varsin todennäköisesti pienempi kuin kymmenen vuoteen. Työttömyys saadaan rustetuksi 4 %:iin, ja siinä suhteessa voidaan aivan hyvin sanoa, että työllisyyslain vaikutus on ollut suuri. Työllisyyslakihan lähtee siitä, että yleisillä talouspoliittisilla toimenpiteillä, koulutuksella jne., on ensisijainen velvollisuus ratkaista työllisyysongelma, eivät suhdanteetkaan tule mistään kosmisesta avaruudesta, vaan suhdanteisiin vaikutetaan talouspoliittisilla toimenpiteillä.

Kun vielä otetaan huomioon, että monien varsin kipeitten ratkaisujen takia, esim. peruskoron nostamisen takia tai veroasteen kohtuullisen korkeuden takia, ensi vuoden budjetissa on liikkumavaraa merkittävästi, niin voidaan aivan hyvin, niin kuin sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä omissa budjettitavoitteissaan viime viikolla on korostanut, työllisyyslain lisävelvoitteet toteuttaa ensi vuonna täysimääräisesti. Muun muassa on todella kipeä asia, että työllistämiskas on kuusi kuukautta, mikä on sekä työntekijän että työnantajan kannalta ehkä onnettomin ratkaisu. Nyt tämän budjetin liikkumavara mahdollistaa työllisyysjakson pidentämisen. Kyllä minusta opposition oikeus arvostella lisää ilman muuta politiikan merkittävyyttä ja vuoropuhelun innostavuutta, mutta kuitenkin jos jossakin asiassa mennään eteenpäin, niin kuin nyt työllisyyden hoidossa ollaan menemässä eteenpäin, niin sekini on arvokasta joskus todeta.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies!! Me voimme kaikki olla tietysti tyytyväisiä siitä, jos työttömyys saadaan alenemaan ed. Jaakonsaaren mainitsemaan 4 %:iin. Mutta en voi kuitenkaan antaa hallitukselle suurta kiitosta siitä sen vuoksi, että edes niitä vähäisiä velvoitteita, mitä työllisyyslailla on asetettu näiden velvoitetyöllistettävienkin osalta, jotka ovat kaikkein vaikeimmassa asemassa olevia työttömiä, hallitus ei ole toteuttanut. Laki on huomattavilta osin toteuttamatta sen vuoksi, että velvoitetyöllistettävistä niissä kuudessa työvoimapiirissä on niin paljon tällä hetkellä sijoittamatta.

Kun tilanne on tämä, niin hallitus ei voi mennä sen taakse, että työttömyysluvut ovat pienemään päin. Työllisyyslain tarkoituksena oli, kuten ed. Jaakonsaari sanoi, että kaikilla muilla keinoin ensisijaisesti pyritään työllisyys turvaamaan. Se on tietysti oikea järjestys. Mutta lain tarkoitus oli myös se, että nimenomaan vaikeimmassa asemassa olevien työttömien työllisyys turvataan. Juuri sen takia tarvitaan näitä velvoitetoimenpiteitä. Tämä kuuden kuukauden jakso pitäisi pidentää nyt jo heti heinäkuun alusta, koska nyt tullaan siihen tilanteeseen, että ensimmäinen kuuden kuukauden jakso täyttyy ja joudutaan työttömät vaihtamaan. Kuuden kuukauden työllistämiskas on aivan liian lyhyt.

Ed. Rantanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Niin kuin ed. Stenius-Kaukonenkin varsin hyvin tietää, niin tämä asia tulee hallituksen käsittelyyn kesäkuun puolivälissä. Ja miksi se tulee vasta silloin käsittelyyn, johtuu siitä, että sekä pääministeri että työvoimaministeri eivät ole tässä välillä sillä tavoin paikalla yhtä aikaa, että tämä homma voisi mennä eteenpäin. (Ed. Stenius-Kaukonen: Tässä on ollut viisi ja puoli kuukautta aikaa!) Tämän tiedon olemme tänään saaneet kahvilan pöydässä eräältä ministeriltä. Tätä on minusta täysin turha jatkaa ja hakea ylimääräistä epäluuloa ja epämääräisyyttä tämän asian ympärille.

Ed. Maijala: Herra puhemies! Puutun lyhyesti erääseen ajankohtaiseen asiaan. Tänä keväänä on erityisesti Hämeen tie- ja vesirakennuspiirin alueella koettu pahin kelirikko vuosikymmeniin. Pari viikkoa sitten saatiin lehdestä lukea, että pienen Längelmäen pitäjän kirkonkylä oli joutunut liikenteellisesti saarroksiin. Otsikko kertoi, että tie on vellinä ja autot ajavat pelloilla. Toista viikkoa sitten saimme Tampereen kaupungin alueella olevan, entisen Teiskon alueella olevan Viitapohjan kylän kylätoimikunnan hätäkokouksesta kirjeen, kun kylän paikallistie oli kelirikon runtelema. Viime viikonvaihteessa oman kotipaikkakuntani erään syrjäkylän paikallistie oli tukkeutunut sekä kelirikon että rajusti nousseen tulvaveden takia. Tämä viikon sateet ovat yhä tilannetta pahentaneet.

Ymmärrämme kaikki, että kaikilla kelirikoalueilla on hätätilanne, kun välttämättömät huolto- ja palveluyhteydet eivät toimi, vaikka ne on rakennettu autoliikenteen varaan. Nopea

apu tällaisissa tilanteissa olisi välttämätön, mutta esteenä sille on sekä määrärahatilanne että alempiasteisten teiden laiminlyöty peruskunnostus. Viime talvi oli poikkeuksellinen lumiolosuhteiden vuoksi. Siitä johtuu myös osaltaan paha kelirikko. Talvi kulutti tämän vuoden kunnossapitovaroja runsaslumisilla alueilla varsin pahasti. Heikkopohjaiset tiet eivät lisäksi tämänhetkisisä olosuhteissa kestä edes kunnossapitokaluston liikennettä. Tämäkin korostaa peruskunnostuksen pikaista ja kasvavaa tarvetta.

Tämän lyhyesti kuvaamani tilanteen pohjalta on tehtävä kaksi johtopäätöstä, joiden kautta toivon syntyvän paineita siihen suuntaan, että ensi vuoden tulo- ja menoarviossa otettaisiin erityisesti huomioon nämä tarpeet. Ensinnäkin tarvitaan paljon lisää kunnossapitomäärärahoja ja niihin sellainen jousto, että tie- ja vesirakennuslaitoksella olisi mahdollisuus suorittaa nopeita toimenpiteitä pahan kelirikon tullessa. Tiedän, että mm. Hämeen tiepiiri on juuri pyytänyt huomattavaa lisärahoitusta tätä ajankohdasta tarvetta varten. Toiseksi, tiemäärärahoja on lisättävä runsaasti paitsi päätieverkon rakentamiseen myös alempiasteisen tieverkon perusparantamiseen. En voi ymmärtää, että määrärahoja kohdistettaisiin vain sinänsä hyvin tärkeille päteille, vaan todella edellytän, että samanaikaisesti huolehditaan alempiasteisten teiden perusparantamisesta, jotta ne eivät olisi niin herkkiä kelirikolle kuin nyt. On huomattava, että autojen määrän kasvu, joka yhä kiihtyy, vaatii parempia teitä kaikkialla. Päteillä on tietysti liikenteen painopiste. Mutta syrjäseutujen ihmisillä ei ole paljon liikkumisen vaihtoehtoja. Kun julkinen liikenne on vetäytynyt liikenteen vähentymisen takia monilta syrjäkulmilta, on kansalaisten päästävä kylistään liikennöimään omilla autoillaan tai käytettävä muita kulkuneuvoja, kuten takseja. Myös huolto- ja palveluliikenteen olisi päästävä toimimaan häiriöttä. Siinä tarvitaan kunnollisia tieyhteyksiä.

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Puutun puheenvuorossani ainoastaan kahteen asiaan. Toinen on maatilatalouden kehittämisrahaston määrärahatilanne ja toinen on Valtion hevossjälöstuslaitoksen hevossairaalan käynnistäminen.

Maatilatalouden kehittämisrahasto sai tänä vuonna määrärahoja vähiten koko 1980-luvulla. Siirtona osoitetaan budjetissa ainoastaan 390 milj. mk. Viime vuodelta siirtyi sitomattomia varoja vajaa 20 milj. mk. Kun otetaan huomioon tänä vuonna rahastoon palautuvat mää-

rärahat, jotka viime syksyn satovahingon johdosta ovat huomattavasti pienemmät, on maatilatalouden kehittämisrahastolla käytössään 885 milj. mk. Se on vajaa 200 milj. mk vähemmän kuin vuosi sitten. Käytännössä tämä tietää sitä, että maatilatalouden kehittämisrahaston käytösuunnitelman hyväksyessään valtioneuvosto on jättänyt kokonaan lainoittamisen ulkopuolelle lisämaanostolainat. Me tiedämme, mitä tästä seuraa. Pienten tilojen pinta-alaa pystytään kasvattamaan ainoastaan lisämaan kaupoilla. Tässä tilanteessa lisämaat ohjautuvat sellaisille tiloille, jotka pystyvät ne kovalla rahalla ostamaan. Tämäkö lie nykyisen sinipuhallituksen toiminnan tarkoitus? Lisämaanostolainojen lainoittamattomuus ei siis edistä maaseudun pienten tilojen elinkelpoisuuskehitystä, vaan nimenomaan ohjaa niitä sellaisille tiloille, joilla on mahdollisuus kovalla pankkilainalla niitä ostaa.

Maaseudun pienimuotoinen elinkeinotoiminta on lähtenyt vireästi liikkeelle. Hakemuksiaan jätettiin 2394 kappaletta viime vuonna. Ongelmana sielläkin on määrärahatilanne. 70 milj. mk oli käytössä viime vuonna. Tästä seurasi, että hyväksyttäviä hakemuksia käsiteltiin 1 177. Näissä on ajateltu syntyvän noin 1 000 uutta työpaikkaa. Määrärahojen niukkuuden vuoksi 900 pienelinkeinoiminnan hakemusta siirtyi viime vuodelta tämän vuoden puolelle. Niihin joudutaan sitomaan 40 milj. mk rahaa, rahaa, joka olisi pitänyt olla käytössä jo vuosi sitten. Nyt lisäbudjetissa hallitus esittää 30 miljoonan markan lisävaltuutta, eli on mahdollisuus aina 100 miljoonaan markkaan saakka myöntää maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan avustusmäärärahoja. Käytännössä kuitenkin jo nyt vuoden 1988 ensimmäisellä vuosineljänneksellä on saapunut 723 hakemusta. Jos tahti jatkuu samanlaisena, tulee loppuvuodesta vielä yli 1 300 hakemusta, eli kokonaismäärärahatarve tänä vuonna on vähintään 150 milj. mk, kun nyt käytössä on 100 milj. mk. Yhteenvetona maaseutuelinkeinolain toteuttamisesta voidaan todeta, että määrärahojen loppuminen tilanteessa, jossa toteuttamiskelpoisia hankkeita syntyy vielä runsaasti, aiheuttaa suuria ongelmia. Vireillepantujen hankkeiden suunnitelmat ja laskelmat vanhenevat, kun käsittelyä joutuu odottamaan jopa vuodesta toiseen. Määräaikaaisilla hakukielloilla tai hakuajoilla voitaisiin estää ruuhkan paisumista hallitsemattomaksi, mutta se on suoraan ristiriidassa maaseudun kehittämistavoitteiden kanssa.

Herra puhemies! Käytännössä tilanne on se, että maaseudulta löytyy ideoita ja innovaatioita. Nyt valtiovallan pitäisi pystyä vastaamaan riittävillä määrärahoilla näiden ideoiden toteutumiseen. Ne ovat niitä parhaita toimenpiteitä, joilla voidaan edistää maaseudun elinvoimaisuutta ja estää sitä autoitumiskehitystä, joka monen kylän kohdalla on mennyt jo aivan liian pitkälle.

Seuraavana muutama sana kesäkuun lopussa Ypäjälle valmistuvasta Valtion hevosjalostuslaitoksen hevossairaalaista. Sairaala antaa hevosille erikoissairaanhoidoja ja tekee sairauksia ehkäisevää, hevossairauksiin ja hevosten käyttöön ja kasvatukseen liittyvää eläinlääketieteellistä tutkimusta. Aikanaan sen on tarkoitus toimia myöskin eläinlääketieteen opiskelijoiden erikoistumispaikkana. Laitoksen omien hevosten lisäksi myydään palveluja vieraiden käyttöön. Sitä kautta toiminnasta kertyy tuloja. Ensi vuonna on jopa laskettu, että toiminnasta saataisiin tuloja 4 milj. mk edellyttäen, että valtio myöntää sinne tarvittavat virat. Ongelma tällä hetkellä onkin se, että tilat valmistuvat, henkilökunta puuttuu, koneet ja laitteet puuttuvat. Tulee todella mieleen, että tämä jos mikä on hölmöläisen talouden hoitoa. Ei meillä pitäisi olla varaa pitää valmistuvia tiloja tyhjänä ja käyttämättömänä tilanteessa, jossa kuitenkin yli 250 hevosen tarvitsemat röntgentutkimus- ja laboratoriopalvelut joudutaan samanaikaisesti hakemaan Helsingistä. Ne varmasti maksavat huomattavasti enemmän kuin tämän laitoksen käynnistäminen ottaen huomioon, että sitä kautta myytäisiin myöskin palveluja ulkopuolisille. Tämä olisi omalta osaltaan tuomassa tuloja.

Herra puhemies! Tätä taustaa vasten olen jättänyt perustelulausuman, jonka tulen esittämään lisäbudjetin yksityiskohtaisen käsittelyn yhteydessä. Tällä perustelulausumalla haluan turvata, että Ypäjällä olevan hevosjalostuslaitoksen hevossairaala voidaan ottaa käyttöön. Sinne pitää saada henkilökuntaa, eläinlääkäri ja kaksi hevostenhoitajaa, sekä noin miljoonan markan arvoiset koneet ja laitteet, joilla turvataan hevossairaalan käytännön toiminta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

13) Ehdotus vuoden 1987 kansainvälisen sokeisopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Esitellään ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 10 ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 42, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Ehdotus eduskunnan työjärjestyksen 10 §:n muuttamisesta

Esitellään puhemiesneuvoston lausunto ja otetaan ainoaan käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty ed. Rinteen aloite, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on puhemiesneuvoston lausunto.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Lausuntoon sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Ehdotus laiksi Euroopan vapaakauppaliiton perustamista koskevan konvention eräiden muutosten hyväksymisestä

Esitellään ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 11 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 57, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 11.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

16) Ehdotus laiksi kuulovammaisten ja näkövammaisten sekä liikuntavammaisten kouluista annetun lain 17 §:n muuttamisesta

Esitellään sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 59, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8.

Puheenvuoroa ei haluta.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

17) Ehdotuksen laiksi asumistukien ylimääräisestä tarkistamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 75 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaalivaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 18) asiasta.

Keskustelu:

Ed. Hietala: Herra puhemies! Asuntohallitus on elokuun alusta lukien nostamassa aravavuokria. Perusteena on Suomen Pankin vajaan kuukauden takainen päätös nostaa peruskorkoa yhdellä prosenttiyksiköllä. Kuten ympäristöpoliittisen selonteon yhteydessä käytämässämme ryhmäpuheenvuorossa totesimme, tulee sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän mielestä asumiskustannusten nousu kompensoida asukkaille tarkistamalla asumistukea samasta ajankohdasta lukien. Ymmärrämme, että asumistukien määriä ei voida tapauskohtaisesti tarkistaa, koska kunnissa olisi tällöin tehtävä noin 100 000 uutta asumistuen määrää koske-

vaa päätöstä. Tämän mukaisesti hallitus onkin tehnyt ehdotuksen laiksi asumistukien ylimääräisestä tarkistamisesta. Tämä menettely noudattaa aikaisemmin omaksuttua käytäntöä. Aikaisemmin omaksuttu käytäntö sen sijaan on ollut, että asumismenojen keskimääräisestä noususta on korvattu asumistukilain mukaista tukiprosenttia vastaava osuus eli 80 %. Tällöin hallituksen esityksessä olisi pitänyt asumistuen määrää nostaa noin 20 milj. markalla. Ympäristöministeriön laskelmien mukaan tämä merkitsisi 8,7 %:n korotusta asumistukeen.

Tästä poiketen hallitus on esittänyt ainoastaan 5 %:n ja 13 milj. markan lisäystä. Edellä mainittu hallituksen noin 7 milj. markan välis-
täveto ei tyydytä sosialidemokraattista eduskuntaryhmää.

Asumistuen korotuksen ulkopuolelle on jäänyt yksi oleellinen ryhmä vuokralaisia. He asuvat ns. tasausryhmien vanhemmissa taloissa vuokralle usean talon kiinteistöosakeyhtiöissä ennen vuotta 1978 rakennetuissa taloissa. He ovat jäämässä tuen lisäyksen ulkopuolelle. Tätä tilannetta sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ei voi hyväksyä. Edellytämme edellä mainitun ja muiden mahdollisten välinputoajaryhmien asumistukitilanteen selvittämistä.

Herra puhemies! Koska Suomen Pankki suhdannepoliittisen tilanteen vuoksi joutui korottamaan peruskorkoa, on eduskunnan sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän mielestä päätettävä aravavuokra-asuntojen asumistuesta aikaisemman käytännön mukaisesti 8,7 %:n tasoisena. Tällöin edellytämme, että korvauksen taso olisi ympäristöministeriön alkuperäisen esityksen mukainen ja että korvaus maksettaisiin myös nk. tasausryhmän vanhemmissa taloissa asuville vuokralaisille. Toivon samalla, että nämä asiat käsiteltäisiin sosiaalivaliokunnassa mahdollisimman pikaisesti.

Ed. Mörttinén (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Hietala puuttui puheenvuorossaan asumistukien korotuksen riittämättömyyteen. Olen tästä asiasta samaa mieltä. Suomen Pankin peruskoron nostamisesta juurensa juontavia vuokrankorotuksia ei asumistuen tarvitsejoille pystytä korvaamaan 5 %:lla. Hallituksessa valmisteltiin alun perin esitystä, jolla asumistuen tarkistuksella olisi korvattu vuokralaisille peruskoron nostamisesta aiheutuneet kustannukset, ei tietenkään täysimääräisesti, mutta kuitenkin samassa suhteessa kuin asumistueella yleensäkin pyritään korvaamaan asu-

miskustannuksia. Nostamisprosentti laski viiteen ymmärtääkseni lähinnä siitä syystä, että korotus joudutaan myöntämään kaavamaisesti kaikille asumistuen saajille, siis myös niille, joiden vuokra ei nouse. Täysimääräisen kompensoinnin myöntäminen johtaisi kokonaisuuden kannalta aivan toiseen tulokseen kuin asumistuella on tavoiteltu ennen tätä korotusta.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä on kuitenkin vaatinut, viimeksi ympäristöpoliittisen selonteon ryhmäpuheenvuorossaan, lisää rahaa asumistukeen. Kokoomus jatkaa johdonmukaisesti tällä linjalla ja olemmekin valmiit harkitsemaan korotusprosentin nostamista.

Haluan myös kertoa, että esityksen valmisteleva käsittely on jo aloitettu sosiaalivaliokunnassa, ja toivon, että siellä päästään asiassa mahdollisimman oikeudenmukaiseen lopputulokseen.

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puheenjohtaja Hietala toivoi, että tämä asia nopeasti käsiteltäisiin. Sitä sosiaalivaliokunnassakin on toivottu, mutta keskustapuolue ja ainakin sen edustaja Anttila täällä viikko sitten täysin rinnoin alkoi jarruttaa tätä asiaa ja vastustaa sitä, että asumistukia nostetaan. Tämä on nyt edellyttänyt sitä, että poikkeuksellisesti sosiaalivaliokunnassa on aloitettu asiantuntijoiden kuuleminen ja tänään päätetty, mutta jouduttu kuitenkin odottamaan sitä, että eduskunnan täysistunto lähettäisi tämän esityksen valiokuntaan, ettei käy niin, että se tulee valiokunnasta ennen kuin se on sinne lähetetty.

Mutta ed. Hietalan ja kokoomuksen ryhmäpuheenjohtaja Mörttisen puheenvuoro auttavat varmasti tämän asian nopeaa käsittelyä niin, että se tiistaina saadaan käsiteltyä, ja toivotaan, että ed. Anttila ei jatka jarruttamista.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Skinnarin äsken esittämä väite siitä, että olisin jarruttanut tämän asian käsittelyä, ei pidä paikkaansa. Minä todella toivoisin, että ed. Skinnari lukisi viikko sitten tässä samassa salissa esittämäni pelkän pöydällepanon. Pyysin asian pöydälle siitä syystä, että minusta on kohtuullista, että me voimme täällä käydä tästä asiasta keskustelua ennen kuin se valiokuntaan lähetetään, koska keskustelun käyminen ensimmäisen käsittelyn aikana lähetekeskustelumielessä on minusta aivan turhaa. Tämä ei ole

suinkaan estänyt sitä, etteikö sosiaalivaliokunta ole jo voinut aloittaa sen käsittelyä, kuten on käytännössä tehnytkin. Kyllä nyt ed. Skinnari haluaa liioitella tätä pöydällepanoesitystä.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Suomen Pankin päätös korostaa peruskorkoa nostaa aravavuokra-asuntojen vuokria 0,60—1,50 mk neliöltä elokuun alusta. Enimmillään tämä merkitsee 13 %:n korotusta vuokraan. Kuten on täällä jo tullut esille, ympäristöministeriö ehdotti 8,7 %:n korotusta ja hallituksessa se on pudotettu 5 %:iin. Ulkopuolelle on myös jätetty ennen vuotta 1978 valmistuneet ja peruskorjatut asunnot. Näissäkin kuitenkin vuokran korotuksia tapahtuu, kuten lakialoitteessamme olemme todenneet.

Sen sijaan vapaarahoitteisissa nuoremmissa asunnoissa ei nyt tapahdu korotuksia, mutta ne on otettu tämän korotuksen piiriin. Me emme vastusta sitä, että nämä otetaan korotuksen piiriin, mutta pidämme ehdottomasti vääränä sitä, että sellaisia vuokra-asuntoja on jätetty ulkopuolelle, joissa vuokrat todella nousevat. Sen vuoksi meidän mielestämme ikärajoitus pitäisi kokonaan poistaa ja nostaa asumistukia 15 %:lla, sillä viime kerralla joulukuussa asumistukia nostettaessa niitä ei nostettu vuokrien korotusta vastaavalla tavalla. Sen vuoksi ei ole nyt kysymys, ed. Mörttinen, mistään ylikompensaatiosta, vaan tarvetta alikompensaation korvaamiseen on kaikissa vuokra-asunnoissa, sellaisissakin, missä nyt korotuksia ei ole tapahtunut.

Me olemme iloisia siitä, jos hallitusryhmät ovat valmiit korjaamaan tätä esitystä. Ne korjaukset, mitä ed. Hietala toi esiin, ovat vähimmäiskorjauksia mitä tähän tulee tehdä. Me emme niitä vastusta, vaan päinvastoin olemme valmiit nopeasti tämän asian käsittelyyn.

Ed. Rantanen: Herra puhemies! Puutun hieman tuohon viimekertaiseen pöydällepanoon. Käytännössä se viivästytti tämän asian käsittelyä yhdellä viikolla, sen kummemastahan ei ole kysymys, ja se laki tulee aivan pikaisesti voimaan. Niin kuin täällä on todettu, valiokunta on ottanut asian käsiteltäväkseen ja kuullut asiantuntijat, eikä näin ollen tämmöistä kummallista viivytystä sinänsä ole tapahtunut. Tänäpä vähän harkitsimme, palauttaisiko mietinnön ennen kuin asia valiokuntaan keritään lähettämäänsä, mutta emme rohjenneet sentään sitä tehdä.

Mitä asumistuen korotukseen muutoin tulee, se on ollut tarpeellinen, niin kuin ed. Hietala täällä kertoi, mutta tässä on näkyvissä selvästi sellaisia piirteitä, joita sosialidemokraatit eivät voi hyväksyä. Ensinnäkin se piirre, että ympäristöministeriö on pitänyt marginaaliryhmänä tasotusvuokratalojen asumistukea saavia. Kuitenkin ympäristöministeriön esitys on kokonaisuudessaan 8,7 %, yhteisvaikutukseltaan 20 milj. mk jakautuen niin, että siitä olisi 12 milj. mk tälle vuodelle ja ensi vuodelle 8 milj. mk. Sen lisäksi on arvioitu, että tasausvuokratalojen asumistuki, jos se niitä koskisi, olisi noin 4 milj. mk. Tämä ei ole mielestäni mikään marginaalinen ryhmä, vaan siihen ryhmään kuuluu erään arvion mukaan, muun muassa ed. Stenius-Kaukosen lakialoitteen mukaan, noin 3 000 perhettä. Kun muistetaan se, että perhe koostuu ihmisistä, niin tällaisista huononnusta me emme voi tietenkään kaiken kaikkiaan hyväksyä.

Toinen kielteinen seikka, mikä tähän esitykseen sisältyy, on se tyyppillinen pienissä asioissa tapahtunut valtiovarainministeriön pikku nakereminen eli nykyisestä 20 milj. markasta plus 4 milj. markasta on summa pudotettu 13 milj. markkaan. Nämä ovat valtion talouden kannalta marginaalisia ja merkityksettömiä summia. Siihen ei maa kaadu, vaikka ne kokonaisuudessaankin kompensoitaisiin ja tällä tavalla autettaisiin kaikkein vähävaraisimmissa oloissa eläviä ihmisiä ja asumistuen saajia.

Tämä ministeriön menettely on myös muissa esityksissä tullut vuosien varrella. Ne ovat vuodessa olleet 300 milj. markan kokonaisluokkaa, joka sopii suurimpien momenttien arviovirheen sisään ollen niistäkin vain pieni osa. Nämä on syytä tulevaisuudessa panna jokainen, sikäli kun ne esille tulevat, merkille, ja korjata täällä, jos ministeriössä tapahtuu tämän tyyppistä karsimista spesiaaliministeriön esityksestä poiketen.

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Täytyy aivan aluksi todeta, että ilmeisesti tämän asian viikon pöydälläolo on koitumassa asumistuen saajien eduksi viitaten siihen, että täällä ryhmäpuheenjohtaja Hietala ja myös Mörttinen soittivat kovin samansuuntaista säveltä, johon varmasti oppositiokin yhtyy, eli peruskoron nostamisesta aiheutuva kustannusten nousu on korvattava asumistuen saajille täysimääräisenä, niin kuin ympäristöministeriö on ehdottanut.

Suomen Pankin peruskoron nostaminen ei vaikuta kovan rahan vuokra-asuntoihin vuok-

raa korottavasti. Aravavuokrataloihin koron korotus sen sijaan vaikuttaa vuokria nostavasti. Asuntohallitus on antanut yleiskirjeen sallituista vuokrakorotuksista ja korotukset on määritelty seuraavasti. Vuosina 1978—81 lainoitetuissa taloissa vuokrakorotus on 60 p/m², vuosina 1981—85 lainoitetuissa taloissa korotus on 1,20 mk/m² ja vuosina 1985—87 lainotetuissa taloissa 1,50 mk/m². Vuokrakorotusten painotettu keskiarvo on 97 p/m² eli noin marka. Näiden vuokrakorotusten vuoksi asumistukea esitetään korotettavaksi 5 %:lla. Asumistuki kohoo automaattisesti siten, että vuokrakorotuksista noin 80 % peittyy tällä. Jotta vuokrakorotus kokonaisuudessaan kompensoitaisiin asumistukea saavien osalta, tulisi korotuksen olla 8,7 % ympäristöministeriön esityksen mukaan. Tämä merkitsisi sitä, että keskimääräisen asumistuen pitäisi nousta 51 mk/kk saajaa kohti, kun esitys lähtee noin 30 markan kuukausikorotuksesta.

Perusongelma on siis se, että hallituksen esityksen antama kompensaatio on alimitoitettu. Tämä herättääkin hämmästyksiä sen takia, että täyden kompensaation, nyt esitettävän 5 %:n kompensaation, markkamääräinen arvio on noin 7 milj. mk ja on mahdollista, että myös suurempana tuo korotus olisi mahtunut nykyisen arviomäärärahan puitteisiin. Täällä on tästä käsittelyaikataulusta jo todettu, ja olemme aivan varmoja siitä, että tämä asia saadaan käsiteltyä täällä hyvissä ajoin ennen juhannusta, jotta päätökset ehditään tehdä ennen elokuun alkua, jolloin tämä käytännössä tulee voimaan.

Eniten päätöksestä ja alimitoitetusta kompensaatiosta kärsivät ne, joiden korotus on korkein eli 1,50 mk/m². Nämä ovat juuri nuorempia ja pienituloisempia lapsiperheitä, koska he yleensä asuvat uusimmissa taloissa. Asumistuen korotuksen saavat myös noin 5 000 kovan rahan vuokra-asukasta, koska näitä ei rekistereissä voida erotella. Näissä asunnoissahan vuokra ei nouse. Kuitenkin summaltaan tuo aiheeton hukkakorotus jää varsin mitättömäksi, eikä ole perusteita yrittää erottaa näitä aravavuokrataloista.

Omistusasuntojen puolella ei ole haarukoitu, minkä ikäisissä taloissa on velkaa, ja omistusasunnoissa asuvat keskimäärin saman korotuksen saavat kuin vuokra-asunnoissakin asuvat. Omistusasunnoissa asuvien tukihan on joka tapauksessa alempi, noin 460 mk/kk, kun tuki keskimäärin aravavuokra-asunnoissa asuvien osalta on 630 mk/kk.

Arvoisa puhemies! Keskustapuolueen eduskuntaryhmä jää mielenkiinnolla odottamaan, pääsevätkö hallitusryhmät sopimukseen siitä, että asumistuki korotettaisiin ympäristöministeriön esityksen mukaisena eli 8,7 -prosenttisena, jolloin Suomen Pankin peruskoron nostaminen voitaisiin kompensoida asumistuen saajille täysimääräisenä, niin kuin oikeutettua olisi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaalivaliokuntaan.

18) Ehdotuksen laiksi asumistukien ylimääräisestä tarkistamisesta

sisältävä ed. Stenius-Kaukosen ym. lakialoite n:o 56 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaalivaliokuntaan.

19) Ehdotuksen laiksi aluepolitiikasta

sisältävä hallituksen esitys n:o 69 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Maakunnissa on pelätty nykyisen sinipunahallituksen tiurismihenkistä aluepolitiikkaa. Pelko ei varmasti ole aiheeton, mutta nyt esillä oleva aluepolitiikkalaki ei kuitenkaan kehitystä vie oikeastaan mihinkään suuntaan, onneksi ei tiurismiin, valitettavasti ei myöskään todelliseen aluepolitiikan tehostamiseen. Ehdotettu laki on puitelaki, jossa säädetään aluepolitiikan tavoitteista ja toimista sekä hallinnosta tasapainoisen alueellisen kehityksen edistämiseksi. Ehdotus säilyttää nykyisen kaltaisen perusvyöhyke- ja tukialuejärjestelmän sekä erityisalueennettelyn.

Voimassa olevaa aluepoliittista yleislakia säädettäessä alueellinen kehitys oli suhteellisen tasapainoista. Nyt sen sijaan muuttoliike on vilkastunut, työttömyysaste on korkea ja työttö-

mien määrä on kasvanut runsaasti myös teollistuneilla alueilla, teollisten työpaikkojen määrä on supistumassa, pääkaupunkiseutu imee niin elinkeinotoimintaa kuin väestöä.

Olennaista on, että työn muuttuminen nopeutuu jatkuvasti ja että se heijastuu hyvin monenlaisina alueellisina muutoksilmiöinä. On alueita, jotka vasta ovat siirtymässä teolliseen kehitysvaiheeseen, ja alueita, jotka kärsivät teollisuuden tai maatalouden supistumisesta, mutta myös alueita, jotka ja edustavat tietoyhteiskuntaa. Siten aluepolitiikalta odotetaan nykyistä monipuolisempaa keinovalikoimaa ja erityisesti alueiden omatoimisen kehittämisen edistämistä.

Hallituksen lakiehdotus on vaatimaton askel tähän suuntaan. Se vahvistaa sisäasiainministeriön roolia ja edesauttaa päätös- ja toimivallan siirtämistä aluehallintoon, joten monet erilaiset suunnitelmat ja ohjeet kehittyvät. Kuitenkin paikallisen omaehtoisuuden ainoaksi välittömäksi kehittämisvälineeksi ehdotetaan läänin kehittämisrahaa pysyväksi ja sitäkin mitoitetaan valitettavan suppeana. Lääninrahan käyttöalan laajentamiseen olisi hyvät perusteet.

Ehdotetussa laissa ei ole otettu huomioon kuntien kehittyvää suunnittelua, hankittuja projektikokemuksia, elinkeinopoliittisen aseman ja henkilöstön nopeaa tosiasiallista vahvistumista eikä osaamisen paranemista yritysneuvonnassa ja palveluissa. Tuloksellista aluepolitiikkaa voitaisiin ehdotettua enemmän rakentaa näiden tekijöiden kehittämisen varaan. Näin saataisiin kunkin alueen vahvuudet käyttöön ja aluepolitiikkaan sitä vaihtelua ja tehoa, mitä siltä odotetaan.

Kuntien ja muiden paikallisyksiköiden käyttäminen aluepoliittisina kehittämisvälineinä on siis jäänyt riittävää huomiota vaille. Työmuotoja, esim. kehittämissopimuksia, vasta tapaillaan, ja lääninrahan lisäämistarve on unohtunut. Tarve panostaa koulutukseen on huomattava.

Aluejakojen määräämismenettely perustuu paljolti työllisyysperusteille. Kuntakohtaiset erityisongelmat, uhat ja kehitysedellytykset eivät vaikuta riittävästi kunnan asemaan alueellisia tukia kohdennettaessa. Varsinkin erityisalueita valittaessa on muodostunut ongelmaksi se, ettei omaehtoiselle päätöksenteolle ja oma-toimisuudelle anneta vaikuttamismahdollisuuksia ja toimintaedellytyksiä. Erityisaluekuntien ja lääninhallitusten väliset kehittämissopimukset ovat toki parannus asiaan.

Aluepolitiikalla ei voida erilaisia alueita sa-

manlaistaa, mutta on pyrittävä tarjoamaan kansalaisille mahdollisimman samanarvoiset edellytykset ammatin harjoittamiseen ja elämiseen alueen sijainnista riippumatta. Niinpä erityisesti syrjäseutujen maatalousvaltaisissa kunnissa tarvitaan maatalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen aktiivista kehittämistä. Sitä mukaa kuin maataloustuotteiden ylituotanto alenee, on ryhdyttävä nykyistä tuntuvammin harjoittamaan alueellisesti erilaistettua maatalous- ja maaseutupolitiikkaa. Vientituesta säästytvät varat on suunnattava maaseudulle ja käytettävä maatilatalouden ja maaseudun muun elinkeinotoiminnan sekä palvelujen kehittämiseen.

Kehitysalueiden veronhuojennukset ollaan irtottamassa aluepolitiikasta yritysverouudistuksen yhteyteen. Kehitysaluelainsäädäntöön kuuluneet yritysten veronhuojennukset ovat pari vuosikymmentä ohjanneet yritysten sijoittumista myönteisellä tavalla. Ne ovat edelleenkin käyttökelpoinen keino kehitysalueiden elinkeinolämän edistämisessä. Lisäksi olisi vakavasti harkittava sosiaaliturvamaksujen määrätymisperusteiden uudistamista aluepolitiikan näkökulmaa painottaen.

Hallituksen esitys puitelaiksi sisältää perusteltuja tavoitteiden muutoksia voimassa olevaan lakiin. Teknologian kehittäminen ja käytönoton edistäminen, koulutuksen ja tutkimuksen kehittäminen sekä kuntien elinkeinopoliittisten kehittämisedellytysten vahvistaminen ovat ajanmukaisia aluepoliittisia toimenpiteitä.

Puutteena tässä esityksessä kuitenkin on pidettävä sitä, että laki edelleen perustuu ajateluun, että on olemassa samalla mittarilla arvioitavissa olevia kehittyneitä alueita ja kehittymättömiä alueita. Tämän vuoksi aluepoliittinen keinovalikoima on jäänyt varsin suppeaksi. Varsinaisesti mitään uutta ei ole hallitus löytänyt. Esimerkiksi pääkaupunkiseudun kasvun suuntaamiseen ja maaseutualueiden elinvoiman turvaamiseen sovellettavien aluepoliittisten toimien on oltava käytännössä hyvin erilaisia.

Puutteena on pidettävä myös sitä, että ehdotuksessa ei ole otettu riittävästi huomioon kuntien ja muiden paikallisyksiköiden kykyä ja valmiutta osallistua kehittämistoimenpiteiden valmisteluun ja toteutukseen. Hallitus ei luota suomalaisen kunnallishallintoon ja sen paikallistuntemukseen omien alueittensa kehittämisessä.

Puitelaissa ei myöskään ole osoitettu selkeitä tavoitteita eikä tehokkaita keinoja rakennetun infrastruktuurin, kuten postin, tiestön, rautateiden ja muiden vastaavien julkisten palvelujen

turvaamiseksi ja kehittämiseksi. Näihin puutteisiin tulisi eduskunnan kiinnittää voimakkaasti huomiota lakiesitystä käsitellessään.

Ed. Kääriäinen: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys tulevan aluepolitiikan tavoitteista on niin väljä, että sen puitteissa voi harjoittaa käytännössä millaista aluepolitiikkaa hyvänsä. Sitä voi tehostaa tai sen vesittää halusta riippuen. Sanoilla ja sanoissa julistetut tavoitteet sinällään ovat suurimmalta osaltaan kannatettavia, mutta niiden sitovuudesta ja merkityksestä ei ainakaan nykyisen, keskittämistä suosivan hallituksen aikana ole minkäänlaisia takuita.

Aluepoliittisen yleislain, puitelain, todellinen merkitys mitataan hallituksen teoissa, jotka teot tähän mennessä ovat antaneet lähes pelkästään pettymyksen aiheita. Yleislain merkitys riippuu ratkaisevasti myös siitä, mitä hallitus jatkossa esittää toimenpidelakien sisällöksi.

Hallitus ei tämän esityksen perusteella tunnusta aluepoliittisen perspektiivin muutosta tällä vuosikymmenellä. Kun voimassa olevaa lakia säädettiin, silloin tämä maa oli alueellisessa katsonnossa kutakuinkin tasapainossa. (Ed. Kekkonen: Mitä se tarkoittaa?) — Muuttoliike oli hallinnassa suurin piirtein. — Tällä vuosikymmenellä tasapaino on hyvin vakavalla tavalla järkkynyt, mikä näkyy ja tuntuu ennen kaikkea pääkaupunkiseudun hillittömänä kasvuna ja toisaalta laajojen maaseutualueiden tyhjentymisenä ja myös perinteisten teollisuusseutujen vaikeuksina.

Pahin pettymys — ja tämä on peruskysymys — hallituksen kaavailuissa onkin, että tasapainon järkkyminen ei ole juurikaan vaikuttanut hallituksen aluepoliittisiin suunnitelmiin. Lakiesityksen valossa pääkaupunkiseudun kasvu saa jatkaa kaikkine haittaseurauksineen. Ei ole ihme, että pääkaupunkiseudun asioista vastava ministeri, ministeri Rantanen jokin aika sitten julkisuudessa lausui henkilökohtaisen pettymyksensä siihen voimattomuuteen, joka hallitusta vaivaa pääkaupunkiseudun raastavien ongelmien käsittelyssä.

Jos pääkaupunkiseudun työpaikkakehitystä ei saada hallintaan, aluepolitiikalla ei kerta kaikkiaan ole menestymisen mahdollisuuksia, ei missään osissa tätä maata. Tätä nykyinen hallitus ei tunnusta — ei halua kerta kaikkiaan tunnustaa.

Sosialidemokraatit ja kokoomus, ennen muuta SDP, ovat tarjonneet pääkaupunkiseudun kasvulle vaihtoehtoa kasvukeskuksista

60-luvun mallin ja ajattelun mukaisesti. Tällaista ajattelua ja linjaa keskusta ei hyväksy. On ilmeinen tosiasia, että pääkaupunkiseudun imun vastapainoksi tarvitaan kaiken tasoisten maakuntakeskusten ja myös maaseutualueiden tietoista kehittämistä. (Ed. Kekkonen: On nimikysymys!) — Ei tämä ole nimikysymys, vaan tämä on poliittisen linjan kysymys. (Ed. Kekkonen: Mikä ero on maakuntakeskuksella ja kasvukeskuksella?) — Niillä jo sanoina on selvä ero. (Ed. Kekkonen: Mutta käytännössä?) — Maakuntakeskusten kehittämisen tulee tapahtua ohjaamalla niihin niitä voimavaroja ja toimintoja, jotka muutoin kasaantuisivat yksinomaan pääkaupunkiseudulle.

Maakuntien sisällä tapahtuvaa keskittämistä ei ole myöskään paikallaan hyväksyä, sillä koko kansakunnan kannalta on elintärkeää, että meillä säilyy asuttu ja elinvoimainen maaseutu. Sen tasapainoista kehitystä on tuettava nykyistä joustavammalla maatalouspolitiikalla sekä laaja-alaisella maaseutupolitiikalla, joka luo maaseudulle uutta toimeliaisuutta.

Näyttää siltä, että pääkaupunkiseudun kasvun hillitsemispyrkimysten varjolla sosialidemokraatit ja kokoomus yrittävät ajaa aluepolitiikan uudelleen 60-luvun kasvukeskuspohjaisiin raiteisiin. Se aika on takana päin eikä enää palaa.

Hallitus ei ole kyennyt tämän esityksen perusteella hakemaan aluepolitiikan tehostamiseen uusia lääkkeitä. Hyvinkin rohkeita ja ennakkoluulottomia ideoita oli esillä aluepoliittisessa neuvottelukunnassa, mutta jo siellä sosialidemokraattien ja kokoomuksen akseli pani nurin jopa kokeiluluontoisetkin esitykset esim. maksujen ja verojen käyttämisestä aluepolitiikan tehostamiseen.

Tässä yhteydessä joutuu ylipäätään kysymään ja pohtimaan mieli surussa sitä, mikä on aluepoliittisen neuvottelukunnan todellinen merkitys aluepolitiikan muovaamisessa ja valmistelemissa. Se voi kyllä esittää kauniita, yleviä, loistavia ajatuksia, mutta ei niillä mitään muuta merkitystä ainakaan nykykomennon valitessa tunnu olevan. Hallituksen esitystä ylipäätäänkin leimaa liiaksi pitäytyminen vanhaan, joka toteutuessaan merkitsee todellisuudessa aluepolitiikan vesittymistä ja vesittämistä.

Yleislakiesityksen valossa näyttää siltä, että hallituksen sisäisessä kädenväännössä ovat keskittämisvoimat ottaneet niskalenkin aluepolitiikan ajajista ja puolustajista. Valtiovarainministerin ja sisäasiainministerin julkisuudessa esittä-

mät linjanvedot ovat olleet sinällään oikeasuuntaisia ja kannatettavia, mutta hallituksen käytännön teoissa ja lakikaavailuissa kokoomuksen ilaskiviläinen linja — jos asian saa näin kuvata — ja toisaalta SDP:n Helsinki-oppositio — jos saa tämän asian näin kuvata — ovat pysyneet vesittämään nuo hyvät tavoitteet ja pyrkimykset.

Kaiken kaikkiaan nyt olisi aluepolitiikan tehostamisen aika eikä vesittämisen aika nimenomaan sen vuoksi, että Suomi elää kovien integraatiopaineiden alla.

Ed. Sarapää: Rouva puhemies! Eduskunnan käsiteltäväksi on jätetty laki aluepolitiikasta. Luonteeltaan laki on aluepolitiikan yleislaki, joka osoittaa suuntaa sille, miten aluepolitiikkaa jatkossa kehitetään. Varsinaisista yritystoiminnan aluepoliittisista tukitoimista säädetään erikseen mm. yritystoiminnan aluetuesta annettavassa laissa, kuljetusten alueellisesta tukemisesta annettavassa laissa, Kehitysaluerahasto Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain muuttamisesta annettavassa laissa, kehitysalueiden veronhuojennuksista annetun lain muuttamisesta annettavassa laissa sekä leimavärolain muuttamisesta annettavassa laissa.

Ymmärtääkseni edellä mainittujen aluepoliittisten lakien uudistamisesta käydyssä keskustelussa on lähtökohtana ollut lakien perusteellinen uudistaminen. Yleisesti tässä maassa katsotaan, että aluepoliittiset toimenpiteet eivät ole enää riittäviä ja tarvitaan uusia tehostettuja toimenpiteitä. Tämän vuoksi aluepoliittisten lakien valmistelua ja käsittelyä on ilmeisesti hallituksenkin toimesta kiirehdytty yhdellä vuodella. Ilmeisestä kiireestä johtuen ainakaan yleislakiehdotus ei ota riittävästi huomioon tämän ajan vaatimuksia. Ilmeisesti alupoliittisista laeista olisi pitänyt käydä laajempi keskustelu, jotta syvällisempiä muutoksia olisi voitu saada aikaan.

Erityisen suurta hämmästyä nyt käsiteltävänä olevassa laissa herättää se, ettei se puutu juuri lainkaan aluepolitiikan suuntaan eniten kielteisesti vaikuttavaan ongelmaan, pääkaupunkiseudun kehittymiseen ja ennen kaikkea sen ruuhkautumiseen. Aluepoliittisessa neuvottelukunnassa päästiin tässä suhteessa pääkaupunkiseutuongelmassa nimenomaan paljon pitemmälle. Aluepoliittisen neuvottelukunnan mielestä varsinkin pääkaupunkiseudun kehittäminen on nykyisenkaltaisen vyöhykejaon puitteissa vaikeata. Tästä syystä neuvottelukunta esitti,

että lakiehdotusta olisi muutettu siten, että aluepoliittisten toimenpiteiden suuntaamista ja porrastamista varten kunnat määrättäisiin maan eri alueiden kehittyneisyyserojen perusteella viiteen perusvyöhykkeeseen. Hallitushan lähtee siitä, että näitä perusvyöhykkeitä on neljä. Ensimmäinen, toinen ja kolmas perusvyöhyke muodostaisivat kehitysalueen, kuten hallituksen esittää. Lisäksi esitettiin muodostettavaksi viides perusvyöhyke pääkaupunkiseutua varten, ja näistä toimenpiteistä säädettäisiin erityislailla. Tästä aluepoliittinen neuvottelukunta oli lähes yksimielinen.

Perusteluissaan aluepoliittinen neuvottelukunta totesi, että pääkaupunkiseudulla tulisi voida käyttää seudulle sopivia toimenpiteitä sekä alueen kasvun ohjaamiseksi että alueen asuimistason, julkisten palvelujen ja elämisen laadun kehittämiseksi. Erityislaki kohtelisi pääkaupunkiseutua siten, että tänne tulisi rajoittavia toimenpiteitä ja toisaalta voitaisiin huomioida ja hyväksyä pääkaupunkiseudun ongelmat ja niitä tehokkaasti lieventää. Valitettavasti hallitukselta on puuttunut rohkeus puuttua pääkaupunkiseudun ongelmiin, ja vinoutunut kehitys voi edelleen vapaasti jatkua. Perustellusti voidaan epäillä, voiko aluepoliittisella lainsäädännöllä olla vaikutusta maan tasapainoiseen kehittymiseen, jos yksi olennainen aluepoliittista kehitystä vääristävä tekijä jätetään kokonaan tarkastelun ulkopuolelle. Tässä tapauksessa aivan selvästi kokoomus ja ilmeisesti Ilaskiven linja ovat saaneet selvän erävoiton, koska sosiaalidemokraattien piirissä tätä ajattelua kohtaan tunnettiin myötätuntoa ja oltiin sitä aluepoliittisessa neuvottelukunnassa kannattamassa.

Toinen asia, jossa aluepoliittisessa neuvottelukunnassa päästiin hallituksen esitystä paljon pitemmälle: Neuvottelukunta nimittäin esitti, että aluepolitiikassa harjoitettaisiin ja kehitettäisiin kokeilutoimintaa edelleen ennakkolulottomasti. Neuvottelukunta esitti esimerkiksi, että kokeiltaisiin tulo- ja varallisuusveron sekä sosiaaliturvamaksun alueellista porrastamista. Ed. Kääriäinen totesi, että näistä ei tullut mainintaa suoranaisesti yleislakiin, mutta tämän suuntainen teksti tuli lausunnon mukaan.

Alueellinen vero- ja maksupolitiikka olisi mielestäni ehdottomasti tullut ottaa yhdeksi aluepolitiikan välineeksi. Esimerkiksi sosiaaliturvamaksujen alueellista porrastamista on koekeltu mm. Norjassa. Valitettavasti aluepoliittisten toimenpiteiden osalta on kuitenkin tyydytty hyvin pitkälle entiseen kaavaan. Esimer-

kiksi yksittäisten ihmisten tukemista ei ole hyväksytty aluepolitiikan piiriin, ja näinhän on tapahtunut mm. Ruotsissa, jossa tämäntyyppisiä toimenpiteitä on kehitetty.

Aluepolitiikasta annettu laki lähtee siitä, että lailla pyritään vahvistamaan kuntien elinkeinopoliittisia ja muitakin kehittämisedellytyksiä. Tältä osin lakiehdotus on oikeansuuntainen. Kuntien elinkeinopoliittisen aseman vahvistaminen tapahtuu lähinnä vakainaistamalla läänin kehittämisrahajärjestelmä. Mielestäni lakiehdotuksessa ei kuitenkaan riittävästi ole huomioitu kuntien muuttunutta elinkeinopoliittista asemaa. Tulevaisuudessa kuntia voitaisiin käyttää tehokkaasti aluepolitiikan välineenä. Kunnissa on kehittyvä suunnittelujärjestelmä, projekti-kokemusta, pätevää henkilökuntaa ja osaamista. Tuloksellista aluepolitiikkaa voidaan tulevaisuudessa rakentaa mm. näiden tekijöiden kehittämisen varaan. Mielestäni hallituksen esitys tältä osin kuvastelee vanhakantaista asennetta kuntia kohtaan.

Aluepoliittisen lain ote on hyvin perinteinen. Rakenteeltaan laki vastaa hyvin pitkälle tasapainoisen alueellisen kehityksen edistämisestä annettua lakia. Uudet pykälät on kirjoitettu rinnakkain vanhan lain kanssa. Ilmeisesti valmistelutavasta johtuen kovin pitkälle ei uudessa laissa ole päästy. Vanhaan lakiin verrattuna aluepolitiikasta annettu laki on vain maskeerattu paremmin vastaamaan tämän päivän vaatimuksia, ja eteenpäinmeno on ollut suhteellisen vaatimatonta.

Puitelain luonteesta johtuen aluepolitiikan todellisen tehon ratkaisevat myöhemmin eduskunnalle annettavat lait, jotka koskevat nimenomaan kehitysalueiden yritysten tukemista. Valitettavasti mm. yritystoiminnan alueellisesta tuesta annettavassa laissa ja sen valmistelussa on lähdetty siitä, ettei aluepolitiikkaan käytettäviä varoja lisätä. Epäilyksiä ja pelkoja on herättänyt myös se, että kehitysalueiden veronhuojennuksista annetun lain käsittely tapahtuu kokonaisverouudistuksen yhteydessä. Virkamiesvalmistelussa kehitysalueiden veronhuojennukset on esitetty jopa kokonaan poistettaviksi.

Rouva puhemies! Vielä eräs asia. Lehtitietojen mukaan pohjoisen metsäteollisuudelle maksettava kuljetustuki näyttää olevan edelleen valtiovarainministeriön vainon kohde. Kuljetustukea kaavaillaan leikattavaksi 30 %. Pelkäämme Lapin kannalta kyse on erittäin suuresta rahasta, sillä yhteensä 138 milj. markan tukipotista pohjoisen metsäteollisuudelle on tullut

vuosittain noin 30 milj. mk. Maaliskuussa työssä päättänyt kuljetustukitoimikunta piti tärkeänä, että nykyistä kuljetustukijärjestelmää jatketaan ja että sitä kehitetään sen tarvetta ja tarkoitusta vastaavasti. Toimikunta lisäksi edellytti, että lain tavoitteet turvataan tarkoitukseen varattavilla riittävillä määrärahoilla. Kuljetustukityöryhmä esitti kuljetustuen jatkamista nykyisellä käytännöllä aina vuoteen 1991 asti.

Valtiovarainministeriön kylmäkiskoista suhtautumista kuljetustukijärjestelmään on syytä ihmetellä. Kyse on aluepolitiikasta ja tässä tapauksessa Pohjois-Suomen maantieteellisestä asemasta aiheutuvasta tukimuodosta. Jos tuki poistetaan, se varmuudella on pois puun hinnoista, ihmisten työpaikoista ja yhtiöiden kehittämisedellytyksistä. Toivottavasti tämän asian jatkokäsittelyssä järki voittaa ja kuljetustukijärjestelmä voidaan säilyttää pääosin nykyisenkaltaisena. Edelleen toivon, että eduskuntakäsittelyn aikana aluepolitiikasta annettua lakia voitaisiin parantaa. Toivon, että nimenomaan aluepoliittisen neuvottelukunnan esittämiä ja yhteisesti sovittuja suuntaviivoja voitaisiin varsin pitkälle noudattaa. Vinoutunut alueellinen kehitys vaatii uusia ja tehokkaampia toimenpiteitä.

Arvoisa puhemies! Kun Holkerin hallitus aikoinaan nimettiin, se ilmoitti, että yksi hallituksen painopistealueita ja alue, joka nauttii hallituksen erityistä suosiota, on aluepolitiikka. Tässä tarkoituksessa hallitus nopeutti aluepoliittisen lainsäädännön laatimista vuodelle. Valitettavasti tämä nopeutunut aikataulu on määrännyt hyvin pitkälle lain sisällön siten, että kovin pitkälle uudistustyössä ei ole päästy. Ilmeisesti hallituksen aluepoliittinen kiinnostus ja ote on myös karkaamassa. Vaikka näinkin periaatteellinen asia on tänään eduskunnan käsittelyssä, paikalla ei ole ministeriä ja hallituspuolueiden edustajienkin osanotto on todella pieni.

Ed. Siuruainen: Arvoisa puhemies! Eduskunnan ryhtyessä uudistamaan aluepoliittisia lakeja on syytä tässä vaiheessa kiinnittää huomiota aluepoliittisen lainsäädännön ja käytännön kehityksen väliseen nykyiseen ristiriitaan. Aluepolitiikalla on tasapainotettu 1960-luvulta lähtien Suomen alueellista kehitystä. Teollisuuden kasvun aikana 1960- ja 1970-luvulla kehitysalueille hakeutui tai perustettiin monipuolista teollisuutta esimerkkeinä mm. Rautaruukki Oy:n tehtaat ja Tornion terästehdas.

Raskaan teollisuuden ja työvoimavaltaisen yritystoiminnan kasvu ja liikkuminen aika on nyt ohi. Suomi on siirtynyt jälkiteolliseen yhteiskuntaan. Muutos näkyy myös aluepoliittisen lainsäädännön vaikutusten heikentymisenä. Laken sisältöä on uudistettava nyt vastaamaan kehityksen vaatimuksia. Suomenkin tuotantolämän kärkeä ohjaa taitotieto ja osaaminen. Tämä keskittää nousujohteisemman tuotannon ilman oikeaan osuvia toimenpiteitä keskuksiin, joissa on yrityskulttuuri ja korkeatasoinen opetus ja tutkimus, eli lähinnä korkeakoulupaikkakunnille. 1980-luvun yritys- ja työpaikkakasvu on suunnannut muuttoliikkeen pääkaupunkiseudulle ja maakuntien sisällä keskuksiin. Maaja metsätalousvaltaisten syrjäseutujen kehitys on jyrkästi riutuvaa.

Jälkiteollisen Suomen kasvu keskittyy kaupunkeihin lähialueineen, taantuminen reuna-alueille. Erot jyrkkenevät myös maakuntien ja kuntien sisällä. Eduskuntakäsittelyyn tuotu aluepolitiikan yleislaki on pienin muutoksin entisen kaltainen. Lain sisältö, tavoitteet ja keinot ovat pääsääntöisesti oikeansuuntaiset, mutta ilman uudistettuja toimenpiteitä nämä ovat vanhanaikaisia. Valitettavasti tavoitteiden toteuttaminen kaatuu siihen, että pääkaupunkiseudun annetaan edelleen kasvaa vapaasti. Uusin tuotanto, syntyvät työpaikat ja taitotieto kasautuvat vääjäämättä pääkaupunkiseudulle, mistä on muodostumassa myös taloudellisen kehityksemme eräs uhkatekijä.

Tasaisen alueellisen kehityksen turvaaminen ja Suomen eri osien nykyaikaistaminen edellyttää taitotiedon ja tuotannon määrätietoista ohjaamista myös maakuntakeskuksiin ja maakuntiin. Niistä uuden tuotannon välittyminen lähikuntiin, nimenomaan keskuksista, on mahdollista. Yksinomaan pääkaupunkiseudulta uudistusten leviäminen muualle maahan jää hitaaksi, vaikka aluepoliittinen lainsäädäntö siihen antaisikin mahdollisuuksia. Hyvät tavoitteet sisältävä aluepoliittinen laki ei toteudu, ellei pääkaupunkiseudun kasvua suunnata lisäämään maakuntakeskusten vahvuutta ja vetovoimaa. Tämä aluepolitiikan keskeisin periaate puuttuu nyt yleislaista.

Viime vuosina aluepolitiikan tavoitteet ja käytännön kehitys ovat menneet jyrkästi eri suuntiin. Kehitysalueilta lähtömuutto on lisääntynyt, taloudellinen kasvu on hidastunut noilla alueilla, työpaikkakehitys heikentynyt ja julkiset investoinnit vähentyneet. Helsingin seutu on kasvanut huomattavasti nopeammin, kuin hy-

väksytyt kasvusuunnitteet ovat edellyttäneet. Hallitus ei ole määritellyt uusia tavoitteita, mutta ei myöskään toteuttanut politiikkaa, joka olisi oikaissut tätä kieroutunutta kehitystä.

Vuosi sitten ministeri Liikanen vastasi kyselytunnilla, että hallitus noudattaa voimassa olevaa väestö- ja työpaikkasuunnitetta. Näin ei ole tapahtunut. Päinvastoin hallituksen toimenpiteet ovat jyrkästi ristiriidassa nyt voimassa olevien aluepoliittisten tavoitteitten kanssa.

Aluelaisa luetellaan kehitysalueiden ja maaseudun kehittämisen tavoitteet. Käytännön päätöksissä ei ole kuitenkaan ollut sitä alueellisen kehityksen ymmärtämystä, jota tasapainoinen kehitys edellyttäisi. Syrjäisimmillä seuduilla olisi pakko heti saada lievitystä maatalouden rajoituksiin, mikäli alueita ylipäättänsä aiotaan pitää asuttuina. Koko maatilalain rakennustuki-alueella, jonka osuus maidontuotannosta on noin 10 % tällä hetkellä, olisi saatava jakaa vapautuvat maitokiintiöt uudelleen, niin kuin Lappi ja Ahvenanmaa saavat tehdä. Pellonraivauksen kohtuuttomuudet on oikaistava nurmirehunomavaraisuuden turvaamiseksi, liitännäiselinkeinoin on saatava lisää varoja. Neuvontaa, koulutusta ja markkinointijärjestelmiä on edistettävä. Mikäli näitä kehitysalueiden vaikeimpia ongelmia ei saada ratkaistuksi, on maaseudun elinvoimaisuusvuotta meillä täällä Suomessa valtionhallinnon toimenpiteiden valossa pidettävä suorastaan huijauksena.

Rakennemuutoksen vauhdittaminen kehitysalueiden maaseutua tuhoamalla on vähentänyt uskoa hallituksen tahtoon edistää haja-asutusalueiden elinvoimaisuutta. Esimerkiksi Oulun maatalouskeskuksen alueella tehtiin vuonna 1987 283 sukupolvenvaihdosta. Jo nykyisen tilaluvun säilyttäminen edellyttäisi luvun olevan noin 600.

Aluelaisa edellytetään sektoriviranomaisten yhteistyötä ja palvelujen säilyttämistä. Kuitenkin samaan aikaan valtion laitosten liiketaloudellistaminen sulkee postitoimipaikkoja, postin jakeleitejää, lopettaa linja-autovuoroja, VR:n henkilöliikennettä ja keskittää muiden piirihallintoviranomaisten toimintoja suurempiin paikkoihin. Kouluja lakkaa, ja kunnallistalouksien liikumavara on entistä tiukemmalla. Liikennepoliittisesti selonteossa mm. selvästi osoitettiin, miten vähän alempaan tieverkkoon ja sen kehittämiseen halutaan Suomessa investoida.

Energiapolitiikassa hallitus ei myöskään ole hievahtanut kotimaisen energian tuottamisen suuntaan. Eduskunnan lupaamaa Pudasjärven

turvevoimaa ei ole viety sähköntuotannon runkosuunnitelmaan eikä lähdetty myöskään toteuttamaan. Ilojen kuntien kannalta se ratkaisisi merkittävästi maan vaikeimpien alueitten aluepoliittisia ongelmia.

Jos esitetty aluepoliittinen laki lähtee siitä, että syvimmälläkin kehitysalueella työn ja toimeentulon on perustuttava pääsääntöisesti omatoimisesti toteutuvaan uuteen teknologiaan ja sen soveltamiseen, ollaan taatusti väärällä tiellä. Vaikka yritykselle onkin tarjolla tukimuotoja, ei niitä voida käyttää, ellei ole asutuksen perusrakenne kunnossa ja riittävän useita valovoimaisia yrityksiä ja yrittäjiä. Toki yrittäjiä jatkuvasti ilmaantuu lisää, mutta tässä vaiheessa ne täydentävät alkutuotannon ja palvelujen elinkeinoja, mutta eivät yksinomaan pysty pitämään noitten alueitten asutusrakennetta toimivana. Tuki taitotietoon tuki edistää, mutta vauhti on tässä vaiheessa liian hidas pitämään kehitysalueita asuttuina ainoastaan uuden yritystoiminnan varassa. Meidän on tunnustettava historialliset tosiasiat.

Arvoisa puhemies! Aluelakiesitys sisältää hyviä tavoitteita, mutta niiden toteutuminen edellyttää rinnallaan aluepolitiikan toteuttamista maa- ja metsätaloudessa, energiapolitiikassa, yritystoiminnan sijoittumisessa ja sijoittamisessa sekä peruspalvelujen lakisääteisessä toteuttamisessa myös syrjäisten seutujen kansalaisille. Pelkät tarjolle asetetut lait ja varatkaan eivät takaa tasapainoista kehitystä, ellei tavoitteita toteuteta koko yhteiskuntapolitiikassa. Aluepolitiikan toteuttaminen on koko valtionhallinnon tehtävä, jonka suorittamisessa tulisi olla päätoiminen ministeri ja taustalla ministeriö tai nykyisestäään tuntuvasti vahvistettu sisäasiainministeriön aluepoliittinen osasto.

Aluepolitiikan suunnan yleislain ohella määrittävät myös myöhemmin annettavat toimenpiteet. Niissä pitäisi tavanomaisten lakien ohella erikseen säätää julkisen hallinnon velvoitteista taata kansalaisille peruspalvelut maan eri osissa. Samoin niissä tulisi säätää pääkaupunkiseudun kasvun rajoittamisesta, Helsingin seudun väestön asuntojen ja palvelujen turvaamisesta ja taloudellisen lisäkasvun ohjaamisesta järkevästi maan muihin osiin takaamaan Suomen tasapainoinen kehitys myös käytännössä lähivuosina. Ei tässä laissa ole riittävää näyttöä siitä, että tältä pohjalta myös hallituksen seuraavat lakiesitykset tulisivat etenemään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti.

valtiovarainvaliokuntaan

20) Ehdotuksen laiksi valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa toisen omaksi valtion omistamia kivennäislöydöksiä sekä niiden hyväksikäyttöä varten tarvittavia maa-alueita annetun lain 1 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 71; ja

sosiaalivaliokuntaan

21) Ehdotuksen laiksi työntekijäin eläkelain 1 ja 7 §:n muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 73.

22) Ehdotuksen laiksi maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 74 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaalivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Ottaen huomioon tämän ajankohdan, perjantai-illan, pyydän että hallituksen esitys pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon, jotta siitä voidaan käydä asianmukainen lähetekeskustelu evästyksenä sosiaalivaliokunnalle.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on se jäävä pöydälle. Keho-

tan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päätyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Anttila ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Anttilan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Edustajille tänään jaettu hallituksen esitys n:o 72 voitaneen nyt esitellä valiokuntaan lähettämistä varten.

Hyväksytään.

Ehdotuksen merimieslain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 72 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaalivaliokuntaan.

23) Valtiontilintarkastajain johtosäännön muuttamista

tarkoitava puhemiesneuvoston ehdotus esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon:

24) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 12;

25) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 31;

26) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 33;

27) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 34;

- 28) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 7; Täysistunto lopetetaan kello 17.43.
 29) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 9; ja
 30) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

M. V. Mandelin

